

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YENİLİKÇİ KISA SAP BAĞLAMA DÜZENİ
TRANSPÖZE İCRASINDA KARŞILAŞILAN
PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ünal İMİK

HAZIRLAYAN
Doğukan DURSUN

MALATYA-2022

TC.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
MÜZİK TEKNOLOJİSİ BİLİM DALI

YENİLİKÇİ KISA SAP BAĞLAMA DÜZENİ TRANSPOZE İCRASINDA
KARŞILAŞILAN PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

DOKTORA TEZİ

Doğukan DURSUN

Danışman: Prof. Dr. Ünal İMİK

Malatya-2022

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Ünal İMİK'in danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **“Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri”** adlı çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Doğukan DURSUN

ÖNSÖZ

Tarihsel süreç içerisinde sürekli değişime uğrayarak günümüze ulaşan bağlama çalgısının Türk Halk Kültürü ve bu kültürün en önemli öğelerinden biri olan Türk Halk Müziği içerisinde önemli bir yeri vardır. Toplumları ortak noktada buluşturan, aynı zamanda toplumların farklılıklarını ortaya koyan müzik kültürü içerisinde o kültürün gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir yeri olan çalgılar da büyük önem taşımaktadır. İşte bu noktada Türk Halk Müziğinin taşıyıcısı ve olmazsa olmazı olan bağlama çalgısının önemli bir yeri bulunmaktadır. Yöresel farklılıkların belirgin özelliklerini icrasında yansıtan bağlama çalgısının her yönüyle incelenmesi, geçmişten günümüze hem yapısal olarak hem isim olarak hem de icrasal olarak uğradığı değişikliklerin belirlenmesi ve icrada kolaylık sağlayacak çalışmaların yapılması hem kendi öz müziğimize hem de Türk Halk Kültürüne önemli katkılar sunacaktır. İcrada kolaylık sunacak fikirlerin üretilmesi, geleneksellikle birlikte yenilikçi akımların ortaya konulması ve benzeri konuları içeren çalışmaların yapılması literatüre katkılar sunacaktır. Bu noktadan hareketle çalışmamıza konu olan Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri başlıklı bu çalışmanın alana katkı sunarak yapılacak olan yeni çalışmalara ışık tutması amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışmada birçok kişinin emeği geçmiştir. Araştırma sürecinde çalışmaya, mesleki deneyim ve görüşlerini paylaşarak katkıda bulunan, sabır ve desteğini esirgemeyen, emeği geçen kişileri burada anmak beni mutlu edecektir.

Lisansüstü eğitimim süresince görüş, öneri ve tecrübelerini benimle paylaşarak desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Ünal İMİK'e tezime katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Tez izleme komitesi ve savunma jürimde bulunan başta değerli hocam Doç. Dr. Sinan HAŞHAŞ olmak üzere, M. Serkan ÇAKIR'a, Doç. Dr. Barış TOPTAŞ'a, ve Doç. Dr. Derya KARABURAN DOĞAN'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Lisans ve lisansüstü eğitimim boyunca emeği geçen tüm hocalarıma ve Sosyal Bilimler Enstitüsü personeline en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin dil ve anlatım açısından niteliğinin artmasında Türkçe dil uzmanı olarak katkısını esirgemeyen değerli hocam ve kıymetli babam Okt. Nedim KARAGÖZ'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Canım anneme ve Transpoze icrayı yanında öğrendiğim canım babama en içten sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Vee.. varlığıyla bana her daim güç veren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, yol arkadaşım, sevgili eşim Dr. Öğr. Üyesi Betül KARAGÖZ DURSUN'a ve çocuklarımız Zeynep Ezgi ile Emirhan'a en içten sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Doğukan DURSUN

Malatya, 2022

ÖZET

YENİLİKÇİ KISA SAP BAĞLAMA DÜZENİ TRANSPOZE İCRASINDA KARŞILAŞILAN PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

DUR SUN, Doğukan

Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müzik Bilimleri Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ünal İMİK

Temmuz-2022

Bu çalışmanın temel amacı, yenilikçi kısa sap bağlama düzeni transpoze icrasında karşılaşılan problemleri tespit ederek bu problemlere yönelik çözüm önerileri sunmaktır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Bu araştırmada incelenen durum, yenilikçi kısa sap bağlama düzeni transpoze icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileridir. Bu doğrultuda, karşılaşılan sorunların belirlenmesine ve çözüm önerilerine ilişkin bir durum tespiti yapılmıştır. Bu çalışma, transpoze icrada karşılaşılan problemleri tespit etmeye yönelik olduğundan çok yönlü bir değerlendirme yapılabilmesi için çalışmaya alan uzmanlarının da görüşlerinin dâhil edilmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle bağlama alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Alan uzmanlarının görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırmada, kısa sap bağlama düzeninde geleneksel icradan farklı olarak yenilikçi icrada farklı kararlarda konumlandırmalarla, icrada zenginlik sunarak, bağlamada hâkimiyetin artması ve çalım zenginliğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Transpoze icra gerçekleştirilirken farklı kararlarda icraya müsaade etmeyen perde yapısına ilave perdeler ekleyerek koma seslerinin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Buradan hareketle geleneksel icrada kullanılan la kararlı notasyon sistemini farklı kararlarda düşünmek ve kararlarda uygulama sırasında aktarımı kolaylaştırıcı konumlandırmalarla destekleyerek, icrada kolaylık sağlamak bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmada, Türk Halk Müziğinde kullanılan la kararlı notasyon

sistemini bozmadan farklı kararlarda, la kararlı basit makam dizilerinde örnekler verilerek icrayı kolaylaştırıcı konumlandırmalar ve ilave perdelerle çözüm önerileri sunulmuş, tonal müzikteki tonik karşılığı ifade edilerek gelenekselden evrensele doğru bir yol izlenmiştir.

Ayrıca kısa sap bağlama düzeninde icra edilen eserlere farklı bir bakış açısı getirerek farklı kararlarda icra bakımından çeşitlilik oluşturarak farkındalık ortaya koymak amaçlanmıştır. Yenilikçi kısa sap bağlama icrasında transpoze icranın duyumu geleneksel icradan farklı tınlamaktadır. Aynı akortta farklı kararlarda yapılan icrayı kolaylaştırmak için La kararlı notasyonun yapısını bozmadan, çalınacak olan karar perdelerine La eksenli dizilere göre olumlu aktarım yardımıyla pozisyonlar konumlandırılarak ve gerektiğinde ilave perdeler ekleyerek icracının bağlamaya olan hâkimiyetini arttırmasını sağlamaktadır. Çalınacak olan karar perdelerinin tonal müzikte karşılığı olan tonlara göre notaları yazılarak tonal müzikle ilişkilendirilmesi sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlama, Düzen, Transpoze, İcra, Karar

ABSTRACT

PROBLEMS ENCOUNTERED IN THE EXECUTION OF THE INNOVATIVE SHORT HANDLE CONNECTION ORDER AND SOLUTION SUGGESTIONS

DURSUN, Doğukan

Ph. D. Thesis, İnönü University Institute of Social Science
Music Education Department

Supervisor: Prof. Dr. Ünal İMİK

2022 July

The main purpose of this study is to identify the problems encountered in the transpose execution of the innovative short neck fastener and to offer solutions for these problems.

Case study, one of the qualitative research methods, was used in the study. The situation examined in this research is the problems encountered in the transpose execution of the innovative short neck fastening scheme and the solution proposals. In this direction, a situation determination was made regarding the determination of the problems encountered and the solution proposals. Since this study aims to identify the problems encountered in transposed performance, it was thought that the opinions of field experts should be included in the study in order to make a versatile evaluation. For this reason, the opinions of experts in the field of baglama were consulted. Semi-structured interview technique was used to determine the opinions of field experts.

In the research, it is aimed to increase the dominance of the baglama and to reveal the richness of playing by offering richness in performance by positioning in different decisions in the innovative performance, unlike the traditional performance in the short neck baglama order. Transpose helps to create coma sounds by adding additional frets to the fret structure that does not allow execution in different decisions while performing. From this point of view, the main purpose of this study is to consider the la stable notation system used in traditional performance in different decisions and to provide convenience in execution by supporting the transfer of decisions during implementation with positions that facilitate. In the study, without disturbing the la stable notation system used in Turkish Folk Music, examples were given in different decisions, la stable simple maqam sequences, and solutions were presented with positions that facilitate performance and

additional pitches, and a path from traditional to universal was followed by expressing the tonic equivalent in tonal music.

In addition, it is aimed to raise awareness by creating diversity in terms of performance in different decisions by bringing a different perspective to the works performed in the short neck baglama order. In the innovative short neck baglama performance, the sensation of the transposed performance sounds different from the traditional performance. In order to facilitate the performance in different decisions in the same chord, without disturbing the structure of the La stable notation, it enables the performer to increase his dominance over the baglama by positioning the decision frets to be played with the help of positive transfer according to the La-axis scales and adding additional frets when necessary. The notes to be played were written according to the tones corresponding to the tonal music, and it was ensured that they were associated with the tonal music.

Keywords: Binding, Order, Transpose, Execution, Decision.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM 1	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.3. Varsayımlar ve Sınırlılıklar.....	4
1.4. Tanımlar	4
BÖLÜM 2	5
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1 Kuramsal Bilgiler.....	5
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	23
BÖLÜM 3	27
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Modeli	27
3.2. Veri Toplama Araçları	28
3.3. Araştırma Verilerinin Analizi.....	28
BÖLÜM 4	29
4. BULGULAR VE YORUM.....	29
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum.....	29
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	44
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	68

4.4.	Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum.....	92
4.5.	Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum.....	114
4.6.	Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum.....	135
4.7.	Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	156
4.8.	Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum.....	175
BÖLÜM 5	179
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	179
5.1.	SONUÇ	179
5.2.	ÖNERİLER	184
KAYNAKLAR	186

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Bağlamada Düzenler	18
-----------------------------------	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Bağlamanın Uzuvarları	9
Şekil 2. Bağlama Teknesi	10
Şekil 3. Bağlamanın Gögüs (Kapak) kısmının İşlenmiş ve İşlenmemiş Görünümü	10
Şekil 4. Bağlamanın Sapının İşlenmiş ve İşlenmemiş Görünümü.....	10
Şekil 5. Bağlama Perdeleri ve Misina	11
Şekil 6. Bağlama Burgusu ve Burguluk.....	11
Şekil 7. Bağlamanın Üst ve Alt Eşiğinin Görünümü.....	12
Şekil 8. Teknenin en uç kısmında bulunan tel yuvası (Tarak).....	12
Şekil 9. Bağlama Telinin Takılışı ve Makara Tellerin Görünümü	13
Şekil 10. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneği	32
Şekil 11. Nihavent Longa Eserinin La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı Do	33
Şekil 12. “Tabancamın Sapını” Adlı Türkünün La Kararlı Notası.....	35
Şekil 13. Tabancamın Sapını Eserinin La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı.....	36
Şekil 14. La Kararlı Uşşak Makam Dizisi Örneği	37
Şekil 15. La Kararlı Uşşak Makam Dizisinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	37
Şekil 16. Atabarı Eserinin La Kararlı Notası	38
Şekil 17. La Kararlı Hüseyini Makam Dizisi Örneği	38
Şekil 18. La Kararlı Hüseyini Makam Dizisinin Bağlama Perdelerinin Şekilsel Gösterimi	39
Şekil 19. Ellik Oyun Havasının La Kararlı Notası	39
Şekil 20. Ellik Oyun Havasının La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı	40
Şekil 21. La Kararlı Kürdi Makam Dizisi Örneği	41
Şekil 22. La Kararlı Kürdi Makam Dizisinin Bağlama Perdesindeki Şekilsel Gösterimi	41
Şekil 23. Tımar Barının La Kararlı Notası	41
Şekil 24. Tımar Barı Adlı Eserin La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı	42
Şekil 25. La Kararlı Karcıgar Makam Dizisi Örneği.....	42
Şekil 26. La Kararlı Karcıgar Makam Dizisinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	43
Şekil 27. Mor Koyun Adlı Eserin La Kararlı Notası	43
Şekil 28. Mor Koyun Adlı Eserin La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı	44
Şekil 29. Si Kararda Buselik Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	46
Şekil 30. Şekil 29’daki La Kararlı Uşşak Makam Dizisinin 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi.....	46
Şekil 31. Si Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı ve İnci Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	46

Şekil 32. Şekil 31' deki - 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi.....	46
Şekil 33. Si Kararlı Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	47
Şekil 34. Şekil 33'teki 3. Konumda Dizinin Perdeler Üzerinde Görünümü.....	47
Şekil 35. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Si Kararlı İcradaki Örneği	48
Şekil 36. Nihavend Longa Eserinin Si Perdesinde Si Karar İcrasının Yapıldığı Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notasının Gösterimi	49
Şekil 37. Si Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	51
Şekil 38. Şekil 37'de 1. Konumda Yer Alan Dizinin Perdeler Üzerindeki Görünümü ..	51
Şekil 39. Si Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi.....	51
Şekil 40. Şekil 39'daki 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi.....	51
Şekil 41. Si Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	52
Şekil 42. Şekil 41'de 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	52
Şekil 43. Tabancamın Sapını Adlı Eserin Si Kararda İcrasının Notası	53
Şekil 44. Si Perdesinde Si Karar İcrasının Yapıldığı Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi.....	54
Şekil 45. Si Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	55
Şekil 46. Şekil 45'te 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	55
Şekil 47. Si Kararda Uşşak Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	56
Şekil 48. Şekil 47'de 2.Konumda Yer Alan Dizinin Perdeler Üzerindeki Görünümü...	56
Şekil 49. Si Kararda Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi.....	56
Şekil 50. Şekil 49'da 3. Konumda Yer Alan Dizinin Perdeler Üzerindeki Görünümü..	57
Şekil 51. Ata Barı Adlı Eserin Si Kararda İcrasının Notası.....	57
Şekil 52. Si Perdesinde Si Karar İcrasının Yapıldığı Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi	58
Şekil 53. Si Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	59
Şekil 54. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim	59
Şekil 55. Si Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	59
Şekil 56. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi	60
Şekil 57. Si Kararlı Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	60
Şekil 58. 3. Konumda Dizinin Bağlamasının Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi	60
Şekil 59. Ellik Adlı Eserin Si Kararda İcrasının Notası.	60

Şekil 60. Si kararda Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	62
Şekil 61. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	62
Şekil 62. Si kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	62
Şekil 63 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	62
Şekil 64. Si Kararlı Kürdi Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	63
Şekil 65. Üçüncü Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi.....	63
Şekil 66 Timar Barı adlı eserin Si kararda icrasının notası	63
Şekil 67. Si Perdesinde Si Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi.....	64
Şekil 68. Si kararlı Karcıgar Makam dizisinde Birinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	65
Şekil 69. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	66
Şekil 70. Si kararlı Karcıgar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	66
Şekil 71. deki İkinci Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	66
Şekil 72. Si kararlı Karcıgar Makam dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	67
Şekil 73 . 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	67
Şekil 74 Mor Koyun adlı eserin Si kararda icrasının notası	67
Şekil 75 . Si Perdesinde Si Karar İcrasının Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi	68
Şekil 76 Do Kararda Buselik Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi.....	70
Şekil 77. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	70
Şekil 78. Do Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	70
Şekil 79. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	70
Şekil 80.Do Kararlı Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	71
Şekil 81 3. Konumda dizinin perdeler şekilsel görünümü.....	71
Şekil 82.Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Do Kararlı İcradaki Örneği.....	72
Şekil 83 Nihavent Longa Eserinin Do Perdesinde Do Karar İcrasının Tonal Karşılığı (tonu) Mi bemol Olan Notasının Gösterimi.....	73
Şekil 84 Do Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	75
Şekil 858 Şekil 57 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü.....	75
Şekil 86. Si Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi.....	75

Şekil 87. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	75
Şekil 88. Do Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	76
Şekil 89. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	76
Şekil 90. Tabancamın Sapını Adlı Eserin Do Kararda İcrasının Notası.....	77
Şekil 91. Do Perdesinde Do Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Mi bemol Olan Notanın Gösterimi.....	78
Şekil 92. Do Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	79
Şekil 93 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	79
Şekil 94. Do Kararda Uşşak Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	80
Şekil 95 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	80
Şekil 96. Do Kararlı Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi.....	80
Şekil 97. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	80
Şekil 98. Ata Barı adlı türkünün Do kararlı icrasının notası	81
Şekil 99 Do Perdesinde Do Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Mi bemol Olan Notanın Gösterimi.....	81
Şekil 100. Do Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	82
Şekil 101. 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	83
Şekil 102. Do Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	83
Şekil 103. 2. Konumda dizinin Bağlama Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi	83
Şekil 104. Do Kararlı Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	84
Şekil 105. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	84
Şekil 106. Ellik adlı türkünün Si kararlı icrasının notası	85
Şekil 107. Do kararda Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	86
Şekil 108. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	86
Şekil 109. Do kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	86
Şekil 110. 2. Konumda dizinin Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	87
Şekil 111. Do Kararlı Kürdi Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	87
Şekil 112 3. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	87
Şekil 113. Timar Barı adlı eserin Si kararda icrasının notası	88
Şekil 114. Do Perdesinde Do Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Mi bemol Olan Notanın Gösterimi.....	88

Şekil 115. Do kararlı Karcığar Makam dizisinde Birinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	90
Şekil 116. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	90
Şekil 117. Do kararlı Karcığar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	90
Şekil 118. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	91
Şekil 119. Do kararlı Karcığar Makam dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	91
Şekil 120. 1. Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	91
Şekil 121. Mor Koyun adlı türkünün Do kararlı ıcrasının notası	92
Şekil 122. Re Kararda Buselik Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	93
Şekil 123. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	94
Şekil 124. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	94
Şekil 125. Re Kararlı Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	94
Şekil 126. 3. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	95
Şekil 127. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Re Kararda İcrasının Örneği	95
Şekil 128. Nihavent Longa Eserinin Re Perdesinde Re Karar İcrasının Tonal Karşılığı (tonu) Fa Olan Notasının Gösterimi	96
Şekil 129. Re Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	98
Şekil 130. 1. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Görünümü	98
Şekil 131. Re Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	98
Şekil 132. 2. Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	98
Şekil 133. Re Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	99
Şekil 134. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	99
Şekil 135. Tabancamın Sapını Adlı Eserin Re Kararda İcrasının Notası	100
Şekil 136. Re Perdesinde Re Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Fa Olan Notanın Gösterimi	101
Şekil 137. Re Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	102
Şekil 138. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	102
Şekil 139. Re Kararda Uşşak Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	103
Şekil 140 2. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Gösterimi	103
Şekil 141. Re Kararlı Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	103
Şekil 142. 3. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Görünümü	103

Şekil 143. Re perdesinde re karar icrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi.....	104
Şekil 144. Re Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	105
Şekil 145 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim	106
Şekil 146. Re kararlı Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	106
Şekil 147. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi	106
Şekil 148. Re Kararlı Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	106
Şekil 149. 3. Konumda Dizinin Bağlamanın Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi	107
Şekil 150. Ellik adlı türkünün Si kararlı icrasının notası.....	107
Şekil 151. Re kararlı kararda Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	108
Şekil 152. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	108
Şekil 153. Re kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	109
Şekil 154. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	109
Şekil 155. Re Kararlı Kürdi Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	109
Şekil 156. 3. Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	109
Şekil 157. Re karar adlı türkünün Re kararlı icrasının notası.....	110
Şekil 158. Re Perdesinde Re Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Fa Olan Notanın Gösterimi.....	110
Şekil 159. Re kararlı Karcıgar Makam dizisinde Birinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	112
Şekil 160. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	112
Şekil 161. Re kararlı Karcıgar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	112
Şekil 162 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	112
Şekil 163. Re kararlı Karcıgar Makam dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	113
Şekil 164 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	113
Şekil 165. Mi Kararda Buselik Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	115
Şekil 166. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	115
Şekil 167. Mi Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	116
Şekil 168 . 3. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Görünümü	116
Şekil 169. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Mi Kararlı İcradaki Örneği	117

Şekil 170. Nihavent Longa Eserinin Mi Perdesinde Mi Karar İcrasının Yapıldığı Tonal Karşılığı (tonu) Sol Olan Notasının Gösterimi	118
Şekil 171. Mi Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	120
Şekil 172. 1. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Gösterimi.....	120
Şekil 173. Mi Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi.....	120
Şekil 174. 2. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Gösterimi.....	120
Şekil 175. Mi Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	121
Şekil 176. 3. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Gösterimi.....	121
Şekil 177. Tabancamın Sapını adlı eserin Mi kararlı icrasının notası	122
Şekil 178. Mi perdesinde mi karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Sol(G) dür.	122
Şekil 179. Mi Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	123
Şekil 180. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	123
Şekil 181. Mi kararlı Uşşak makam dizisinde 2. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaralarıyla birlikte gösterilmektedir.	124
Şekil 182. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	124
Şekil 183. Mi kararlı Uşşak makam dizisinde 3. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaralarıyla birlikte gösterilmektedir.	124
Şekil 184. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	124
Şekil 185. Ata Barı adlı eserin Mi kararlı icrasının notası.....	125
Şekil 186. Mi perdesinde mi karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Sol(G) olan notasının gösterimi.....	125
Şekil 187. Re Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	126
Şekil 188. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim	127
Şekil 189. Mi Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	127
Şekil 190. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim	127
Şekil 191. Mi Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	127
Şekil 192. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim	128
Şekil 193. Ellik adlı eserinin Mi kararlı icrasının notası	128
Şekil 194. Mi kararda Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	129
Şekil 195. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	129
Şekil 196. Mi kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	130
Şekil 197. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	130

Şekil 198. Mi Kararlı Kürdi Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	130
Şekil 199. 3. Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	130
Şekil 200. Mi perdesinde mi karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Sol(G) olan notası.....	131
Şekil 201. Mi kararlı Karcıgar Makam dizisinde Birinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	133
Şekil 202. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	133
Şekil 203. Mi kararlı Karcıgar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	133
Şekil 204. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	133
Şekil 205. Mi kararlı Karcıgar Makam dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	134
Şekil 206. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	134
Şekil 207. Mor Koyun adlı eserin Mi kararlı icrasının notası	134
Şekil 208. Fa Kararda Buselik Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	136
Şekil 209. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	136
Şekil 210. Fa Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi, Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	137
Şekil 211. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	137
Şekil 212. Fa Kararda Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi, Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	137
Şekil 213. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	137
Şekil 214. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Fa Kararda İcrasının Örneği.	138
Şekil 215. Nihavent Longa Eserinin Fa Perdesinde Fa Karar İcrasının Yapıldığı Tonal Karşılığı (tonu) La bemol Olan Notasının Gösterimi	139
Şekil 216. Fa Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	141
Şekil 217. 1. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Görünümü	141
Şekil 218. Fa Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi	141
Şekil 219. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	141
Şekil 220. Fa Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	142
Şekil 221. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	142
Şekil 222. Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	144
Şekil 223 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	144
Şekil 224. Fa kararlı Uşşak Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	145

Şekil 225. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	145
Şekil 226. Fa Kararlı Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi.....	145
Şekil 227. 3 Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	145
Şekil 228. Ata Barı adlı türkünün Fa kararlı icrasının notası	146
Şekil 229 .Re kararlı Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi.....	147
Şekil 230. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	147
Şekil 231. Fa kararda Hüseyini Makam dizisinde 2. konum çıkıcı ve inici dizi parmak, tel numaralarıyla birlikte gösterilmektedir.	147
Şekil 232. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi	148
Şekil 233. Fa Kararlı Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	148
Şekil 234. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	148
Şekil 235. Ellik adlı eserin Fa kararlı icrasının notası	149
Şekil 236. Fa kararlı Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	150
Şekil 237. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	150
Şekil 238. Fa kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	150
Şekil 239. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	151
Şekil 240. Fa kararlı Kürdi Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	151
Şekil 241. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	151
Şekil 242. Timar Barı adlı eserin Fa kararlı icrasının notası	152
Şekil 243. Fa perdesinde fa karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) La bemol(Ab).....	152
Şekil 244. Fa kararlı Karcıgar Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	153
Şekil 245. 1.Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	154
Şekil 246. Fa kararlı Si kararlı Karcıgar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi.....	154
Şekil 247. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	154
Şekil 248. Fa kararda Karcıgar Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi	155
Şekil 249. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	155
Şekil 250. Sol kararlı İcra, Buselik makam dizisinde 1. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları	158
Şekil 251. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	158
Şekil 252. Sol kararlı İcra, Buselik makam dizisinde 2. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları	158
Şekil 253. 2.Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi	158

Şekil 254. Sol kararlı İcra, Buselik makam dizisinde 3. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları	159
Şekil 255. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	159
Şekil 256. Sol karar perdede çalınan icranın La kararlı notasının gösterimi	160
Şekil 257. Sol kararlı perdede icranın tonal müzikte karşılığı La bemol olan notası ..	161
Şekil 258. Sol kararlı icranın, Hicaz makam dizisinde çıkıcı ve inici dizinin parmak ve tel numaraları	163
Şekil 259. 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	163
Şekil 260. Sol kararda icranın Hicaz makam dizisinde çıkıcı ve inici dizinin parmak ve tel numaraları	163
Şekil 261. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	163
Şekil 262. Sol kararlı Hicaz makam dizisinde 3. Konumda çıkıcı ve inici dizinin, parmak ve tel numaraları	164
Şekil 263. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	164
Şekil 264. Tabancamın Sapını adlı eserin Sol kararlı icrasının notası.....	164
Şekil 265. Sol kararlı olarak kabul ettiğimiz bağlama düzeni icrasında tonal müzikteki karşılık ton sesi Si bemol olan icranın notası	165
Şekil 266. Sol karar Uşşak makam dizisinde 1. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları	167
Şekil 267. 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	167
Şekil 268. Sol karar Uşşak makam dizisinde 2. konum çıkıcı-inici dizinin parmak ve tel numaraları	167
Şekil 269. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	167
Şekil 270. Sol kararlı Uşşak makam dizisinde 3. konum çıkıcı-inici dizinin parmak ve tel numaraları	168
Şekil 271. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	168
Şekil 272. Ata Barı adlı eserin Sol kararlı icrasının notası.....	168
Şekil 273. Sol perdesinde sol karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu) Si bemol(Bb) olan notası.....	169
Şekil 274. Sol karar Buselik Makam dizisinde 1. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları	170
Şekil 275 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	170
Şekil 276. Sol kararlı Kürdi makam dizisinde 2. Konum çıkıcı-inici dizinin parmak ve tel numaraları	170
Şekil 277. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	170
Şekil 278. Sol kararda Kürdi makam dizisinde 3. Konum çıkıcı-inici dizinin parmak ve tel numaraları	171
Şekil 279. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	171
Şekil 280. Ata Barı adlı eserin Sol kararda icrasının notası	171
Şekil 281. Sol perdesinde sol karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Si bemol olan notası	172

Şekil 282. Sol kararlı Karcığar makam dizisinde 1. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları	173
Şekil 283. 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	173
Şekil 284. Sol kararlı Karcığar makam dizisinde 2. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları	173
Şekil 285. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	174
Şekil 286. Sol kararlı Karcığar makam dizisinde 3. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları	174
Şekil 287. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü	174
Şekil 288. Mor Koyun adlı eserin Sol kararda icrasının notası	175

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıltılar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

Küreselleşen dünyamızın en önemli ve etkili araçlarından biri olan müzik toplumlar arasında iletişim, etkileşim ve sosyalleşme aracı olarak kullanılmaktadır. Günümüzde toplumların ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda kültürler arası etkileşimin ve iletişimin önemli olduğu söylenebilir. Toplumların kendi özelliklerini yansıtabilecekleri en önemli araçlardan biri kendi halk müzikleridir. Bu bağlamda, ülkemizde ise müziğin en önemli ve etkili araçları arasında türküler yer almaktadır. Türküler ait olduğu toplumun özelliklerini yansıtan sözlü unsurun en önemli öğelerinden biridir. Ayrıca ait olduğu yöre insanının acılarını, sevinçlerini, hüznelerini, mutluluklarını, sevdalarını, özlemlerini kısacası yaşayışını anlatan halk kültürü ürünleridir. Bölgesel farklılıkların en belirgin özellikleri türkülerde görülmektedir. Bu yönüyle türküler bölge kültürünün tamamlayıcı öğelerinden biri olarak nitelendirilebilir. Bu bağlamda kültürel varlığın korunması ve aktarımında en önemli unsurlardan biri türkülerdir denilebilir. Bu noktada türkülerin icrası, türkülerin icrasında ise çalgılar büyük önem taşımaktadır. Türkülerin icrasındaki en önemli çalgı bağlamadır. O nedenle bağlama çalgısı da en az türküler kadar önemli ve değerlidir. Bağlamanın icra boyutu ise bir diğer önemli noktadır. İcradaki çeşitlik ve zenginlik, icrayı kolaylaştıran yöntemler, bağlamaya olan ilgiyi arttırarak geleneksel çalgımızın gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacaktır. Buradan hareketle Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri başlıklı bu çalışmada aynı akortla farklı karar seslerinde la kararlı basit makam dizilerinde eserlerin icra edilebilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın alanına ve ilgili diğer alanlara yeni yaklaşımlar kazandırması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bağlama icrasını kolaylaştırıcı yöntemlerin hangi yöntem ve tekniklerle, hangi yaklaşımlar kullanılarak ele alındığı uzun süreli araştırmalarla incelenmelidir. Böylece bağlama eğitiminin etkili ve eksik yönleri ortaya çıkarılabilir. Bağlama çalgısının icrasında çalımını kolaylaştırıcı yöntemlerin belirlenmesi hem icrada kolaylık sağlaması hem de insanların icraya teşvik edilesi bakımından önemli görülmektedir. Bağlama çalgısı ile ilgili çok çeşitli çalışmalar yapılmış olmasına rağmen, konuyla ilgili literatür incelendiğinde müzik alanında bağlamada icra kolaylığına yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkiye’de yapılmış olan müzik eğitimi ile ilgili akademik çalışmalar incelendiğinde; genel müzik eğitimi, mesleki müzik eğitimi ve özengen müzik eğitimi alanında kısa sap bağlama düzeni transpoze icrası ile ilgili çalışmaların yok denecek kadar az olması göz önüne alındığında, bu çalışmanın; hem müzik eğitimine hem çalgı eğitimine hem de bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, yapılması planlanan araştırmanın ana problemi ve alt problemleri aşağıda belirtilmiştir.

Araştırmanın ana problemi; “Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri nelerdir? şeklinde belirlenmiştir. Bu ana problemle birlikte alt problemler şöyle sıralanmıştır:

1. La karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?
2. Si karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?
3. Do karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?
4. Re karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?
5. Mi karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?
6. Fa karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?

7. Sol karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?
8. Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerilerine yönelik görüşler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, kısa sap bağlama düzeninde akort değiştirmeden yenilikçi icra boyutuyla transpoze çalımında çalınacak olan kararlarda icra hâkimiyetini arttırmak, bağlamada icra bakımından pozisyon çalım zenginliğini ortaya çıkarmak ve transpoze çalımda kararlarda karşılaşılan problemler için pozisyon ve çözüm önerileriyle birlikte icra boyutunu zenginleştirmek amaçlanmıştır. La kararlı basit makam dizilerinde si, do, re, mi, fa, sol karar transpoze icrasında ortaya çıkan pozisyonlar konumlandırılmıştır.

Toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri kültürel miraslarını gelecek nesillere aktarabilmeleri ile mümkündür. Bu miras içerisinde her toplumun kendi öz kültürünü yansıtan Halk Müziği ve halk çalgıları önemli bir yere sahiptir. Bağlama da Türk kültürünün en önemli sazı ve dolayısıyla bu kültürün aktarımında en önemli çalgılardan biri olarak düşünülebilir. Bu noktada bağlama sazı her yönüyle önemli görülmesi gereken bir çalgı olmakla birlikte yaşayan ve yaşatılacak olan Türk Kültürünün önemli bir ögesi durumundadır. Bu nedenle bağlama sazını her yönü ile ele alan araştırmalar yapılmalıdır. Bağlama sazının icrası ile ilgili olarak müzik bilimleri alanında yapılan bilimsel çalışmalara ulaşılmış ancak transpoze icrada konuyla doğrudan ilgili herhangi bir lisansüstü çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda araştırmanın önemi şöyle özetlenebilir: Bu çalışmanın;

- Bağlamada transpoze icrayı kolaylaştıracağı,
- Bu alanda yeni icra yaklaşımları geliştirmesi gibi konuları içeren yeni çalışmalara yön verebileceği,
- Alanında yapılan ilk çalışma olması nedeniyle yapılacak olan diğer çalışmalara kaynak olabileceği düşünülmektedir.

1.3. Varsayımlar ve Sınırlılıklar

- Görüşülen alan uzmanlarından alınan bilgilerin doğru olduğu,
- Araştırma kapsamında ulaşılan verilerin gerçekleri yansıttığı,
- Seçilen bu türkülerin araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak nitelikte olduğu varsayılmıştır.

Bu araştırma;

- La kararlı basit makam dizileri (Buselik Makamı Dizisi, Hicaz Makamı Dizisi, Kürdi Makamı Dizisi, Uşşak Makamı Dizisi, Hüseyini Makam Dizisi ve Karcıgar Makamı Dizisi),
- Do akort ayarı yapılmış bağlama düzeninde yedi ana ses üzerinde transpoze icrası ile sınırlandırılmıştır.

1.4. Tanımlar

Karar Sesi: Eserin tonu veya bitiş sesi.

Makam: Türk musikisinde, kullanılan ses dizilerinin (gam) belli kurallar çerçevesinde kullanılmasıdır.

Seyir: Ezginin dolaşım kurallarıdır.

Transpoze: Türk müziğinde bir makamı, perde aralıklarını korumak koşulu ile, bir başka perde üzerine göçürmek demektir.

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Kuramsal Bilgiler

2.1.1. Türk Halk Müziğinde Bağlamının Yeri

Halk müziği; toplumun içinde bulunduğu duygu durumlarını, yaşantılarını estetik yaratıcılığıyla yansıtan, düşüncelerini ortaya koyan, halkın içselleştirerek dinlediği ve dillendirdiği bir müzik türüdür.

Say'a göre (2005: 23), "Halk müziği halkların kendine özgü niteliklerinden kaynaklanan geleneksel müziğin üç türünden biridir. Diğer türleri ise, klasik müzik ve popüler müziktir. Bütün ülkelerde çoğunlukla kırsal kökenli olan halk müziği, halkın yaşantısını ve beğeni biçimini dile getiren, yaratıcı gücünü toplumun genel ortak anlayışını içselleştirip içerisinde barındıran bir türdür. Bu nedenle "Geleneksel müzik" kavramı "halk müziği" ile özdeşleşmiştir. Ülkelerin halk müzikleri, günümüze ulaşana kadar kulaktan kulağa, kuşaktan kuşağa süreçler geçirmiştir. Uluslararası Halk Müziği Konseyi'nin (IFMC) tanımı da bu doğrultudadır. "Halk müziği notalarla değil, insandan insana aktarılarak yaşatılmıştır."

Çoğunlukla "sözlü müzik" kapsamında olan halk müziğinin özellikleri şunlardır (Say. 2005: 23):

- 1) Süreklilik (yüzyıllar boyu yaşaması),
- 2) Değişim (kuşaktan kuşağa aktarılması nedeniyle sözlerin ve melodilerin değişime uğraması),
- 3) Gelenekselleşme (halk tarafından kabul görerek benimsenmesi, yerleşmesi).

“Halk müziğinin bestecileri genellikle bilinmemektedir. Halk şarkıları anonimdir. Kent kültürünün dışında üretildiğinden dolayı, kırsal kesimin sesidir. İşlenen konuların başında, halkın yaşam biçimlerinden bölümler ve doğa tasvirleri yer alır. Yaşamın zorlu koşullarından şikâyet edilmez, ama haksızlıklara karşı dik duruş vardır. Anonim karakteriyle halk müziği, bireyi değil, toplumun genelini temsil eder. Onların bölgesel, yöresel dil ve tavır özelliklerini, orijinal üslubunu dile getirir. Sanat kaygısı taşımadığı için içtenlik ve samimiyet yüklüdür. Halk müziği yaratıcılığının sembolleri olan gezgin halk ozanları (örneğin Anadolu’daki âşık geleneğinin sanatçıları), elinde sazıyla dolaşarak halkın sorunlarını, özlemlerini yansıtan aydınlatıcı, önder, halkın temsilcisi kişilikler olarak tarihe geçmişlerdir. İlk ünlü halk şairi, M.Ö.8’inci yüzyılda yaşamış olan görme özürlü lir çalgıcısı ve destancı Homeros’tur.” (Say. 2004: 24)

Türk Halk Müziği Anadolu’da halkımızın yüzyıllar boyunca kültürümüzü yaşayıp yansıtarak oluşturduğu geleneksel müzik türüdür. Halkın duygu ve düşüncelerini, yaşam biçimlerini içtenlik ve açık bir şekilde ifade edip gelecek kuşaklara taşıyan müziktir. Beslendiği kaynakları âşık ve türkü yakıcıları olan türkülerin üreticileri genellikle bilinmemektedir. Türk halk müziği, kuşaktan kuşağa gelen kültürel mirasla birlikte, tarihin akışı içerisinde değişen toplumsal ve kültürel koşulların geleneğe yansımalarıyla oluşumunu tamamlamaktadır.

“Türk Halk Musikisi, Türk halkının, yaşantısındaki etkin olayların, duygu ve düşüncelerinin, kendi ruhundaki sanat anlayışı çerçevesi içerisinde musiki yolu ile ifade edilmiştir. Başka bir deyişle: Türk Halk Musikisi, Türk ulusunun, tarihinin, hayatındaki sosyal yaşantılarının, kültür ve sanat varlığının tümünden duygularına akseden algıların yansımasıdır. Halk musikisi, halkın, yurt ve insan sevgisini, kahramanlığını, sağlam ve güzel karakterini, samimiyet ile ifade edebildiği en değerli folklor unsurudur. Kısaca, halkın kendisini, musikisini en güzel ve anlamlı bir şekilde anlatabildiği sanat dalıdır” (Ataman, 2009: 59).

Yücel’e göre: Türk Halk Musikisi genel bir ifadeyle; dünyada çok geniş alanlara yayılmış, çok çeşitli haklarla iletişime girmiş ve tesirlerde bulunmuş, büyük bir halk sanatıdır. Nüans, tavır ve şivelerinde farklılıklar bulunsa da Kafkasya, Türkistan, Ural, Kırım ve Sibiryâ bölgelerinde yaşayan tüm Türk ülke ve topluluklarında, müzik hususiyetlerinde ve algılayışlarında benzerlikleri görmek mümkündür.” (Yücel, 2011: 2).

Türkiye'nin coğrafi bölgelerindeki yaşayan halkımızın müziğine yansıttığı yaşam şartları, yaşadıkları bölgenin iklim koşulları ve o bölgeye ait şiveler ile birlikte müziklerine yansıttıkları konular bakımından Türk halk müziği adına farklılık ve zenginlikleri ortaya çıkarmaktadır.

Türk milletinin sosyo-kültürel yaşamındaki bütün olayları söz-müzik yoluyla dile getiren ayrıca kendine has geliştirdiği çeşitli yöresel ağız, usûl, üslûp, tavır, ses sistemi, ezgisel yapı, kullanılan çalgılar gibi unsurlar ile de müzikal karakterini belirleyen bir halk müziği türüdür (Haşhaş,2022: 15).

Türk halkının duygularını dile getirirken aracı olarak kullandığı halk müziği geleneğinin en değerli çalgılarından biri bağlamadır. Bağlama, halk müziğimizin icrasında kullanılan, kültürünün değişmeyen yegâne çalgısı ve Türk Halk Müziğinin sözsüz kültür temsilcisidir. Dede Korkut döneminde kopuz ismiyle başlayıp günümüze bağlama ismiyle ulaşan, Âşıklık Geleneği içerisinde mutlaka yer alan ve sesli kültürün kalıcılığını kolaylaştıran önemli bir unsurdur.

2.1.2. Bağlamanın Tarihçesi

Araştırmalar bağlamanın Asya kökenli “kopuzdan” geldiğini ortaya koymaktadır. Asya insanının en eski kültür ürünlerinden biri olarak kabul edilen kopuz, çok geniş bir sahaya yayılmış ve ait olduğu toplulukların adeta sembolü haline gelmiştir. Kopuz yalnız Asya kültüründe değil, Anadolu kültüründe de önemli rol oynamıştır. Bir kültür ögesi olmanın dışında kopuz, çalışmamızın da esas unsurlarından birini oluşturmaktadır (Parlak, 2000). Dede Korkut'tan günümüze gelene kadar gerek çalgı yapısı gerekse çalgı adı olarak değişime uğrayan bağlamanın adının nereden geldiğine dair çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Lut ailesinden olan ve farklı bölgelerde çok fazla çeşitlilik gösteren, telli, mızraplı veya elle çalınan çalgı ailesinin genel bir adı olmasından ortaya çıkmaktadır. Bu çalgı ailesi içerisinde bağlama, “Türk halk çalgılarının en yaygın olanıdır. En eski Türk çalgılarından ‘kopuz’un türevi olduğu kabul edilen bağlama, bazı Hitit, Sümer ve Asur kabartmalarında görülen uzun saplı çalgıya da benzer” (Thema Larousse, 1994:401).

Kopuz, müzik aletleri içinde mızrapla çalınan en eski çalgılardan biridir. Dede Korkut tarafından ve bütün Türk Dünyasında da kullanılan ve günümüze kadar ulaşan

kopuzun iki türü vardır. Birincisi üç telli “kıl kopuz”, ikincisi ise “kolca kopuz” dur. Günümüzde bu çalgı saz ismiyle adlandırılır (Abdullahzade, 2009, 28).

Saza bağlama adının verilmesiyle ilgili olarak iki fikir ortaya çıkmıştır: 1. Bağlamanın sapına perde bağlandığı için. 2. Deri göğsü olan bu çalgının göğsünün ağaçla kaplanıp bağlanmasından dolayı bu ad verilmiştir. 17.yüzyıldan sonra bağlama adının kullanılması, bağlamanın sapına bağlanan perdelerle ilgili ise, sapına perde bağlanan sazlarının adının neden bağlama olmadığı da düşünülmektedir. Fransız musikisi yazarı De Blainville’in Türk Musikisi bahsinde bağlama ile Tanburayı eşit gösterdiği yazısında bu çalgının adının bağlama olarak geçmektedir (Gâzmihal, 1958). Ölmez’e (2011) göre; “kopuz bugün için eskimiş, tarihi bir müzik terimi olup ozanların çaldığı türden telli bir sazdır.”

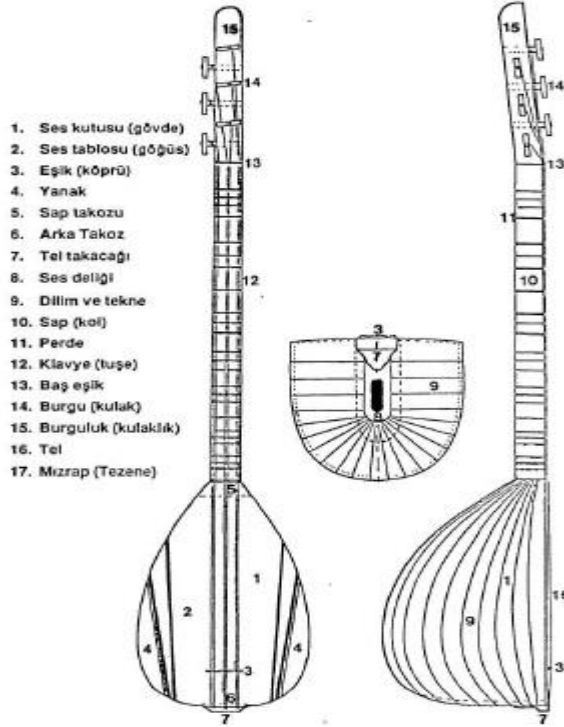
Arafat’a (2008) göre; “Kopuz, yaklaşık 2000 yıl önce Orta Asya’daki Türk boyları tarafından kullanılan birkaç biçimde olabilen telli çalgıların genel ismidir.”. Atası kopuz olarak bilinen bu çalgı, tarihsel zaman içerisinde dönemlerin özelliklerine ve imkânlarına göre yapısal değişikliklere uğramış, kopuz adını bağlamaya bırakmıştır.

Sazlı ozanların piri sayılan Dede Korkut’un hikâyelerinde kopuz adı sıklıkla görülmektedir. Birinci Murat surnâmesinde de Numan Çelebi yer yer kopuzdan söz etmiştir. Edirneli Revâni 1550’lerde yazdığı bir manzumede Kopuz ve Çöğürle ilişkisi olan Yelteme adlı bir çalgıdan bahsetmektedir. Çöğür Evliya Çelebi’ye göre, 16. Yüzyılın başında Kütahya’da icat edilmiştir. İcat eden kişinin Germiyan oğullarından Âlüdei aşkı ilahi Yakubu Germeyâmi adında biri olduğunu söylemektedir. Bu çalgı Evliya Çelebiye göre beş telli ve 26 perdeli, göğsü tahtadan olan, gövdesi küçük bir sazdır. Bu tarifi bilinmekte olan âşık çöğürüne uygun düşmemekle birlikte Evliya Çelebi yazmıştır diye cetvele alınmıştır. Oysaki çöğürün çeşitli tarifi ve meydandaki örnekleri genellikle 6-9 telli gövdesi sapa göre oldukça kalın ve 17 perdeli bir sazdır (Turhan,1992:419).

Bağlamanın günümüzdeki boyutları incelendiğinde boyutlardaki farklılığın icra edildiği mekâna, ihtiyaç duyulan icra alanına ve müzik topluluklarındaki karar seslerinde oluşan birlikteliğe bağlı olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

2.1.3. Bağlamanın Organolojisi

Bağlama yapısal olarak tekne, göğüs ve sap olarak üç bölümden oluşmaktadır. Bağlamanın uzuvları numaralar verilerek aşağıdaki şekilde tarif edilmektedir.

Şekil 1. Bağlamanın Uzuvları

Kaynak: (Açın, 1994)

Araştırmamızın temelini oluşturan bağlama çalgısının çeşitli kısımları bulunmaktadır. Bu kısımlar; tekne, göğüs, sap, perde, burgu, üst eşik, alt eşik, tarak ve tel kısımlarıdır. Bağlamanın kısımları şu şekilde açıklamıştır:

- Gövde (Tekne): bağlamadaki ses haznesi olarak da tanımlanmakta ve bu özelliği ile ses kalitesi açısından hayati önem taşımaktadır. Tekne yapımında genel olarak sert ve özgül ağırlığı yüksek olan ağaç (dut, maun, ardıç vb.) kullanımı ses kalitesini önemli bir oranda etkilemekte, iyi bir tını elde edilmesini sağlamaktadır (Haşhaş, İmik:2014: 61)

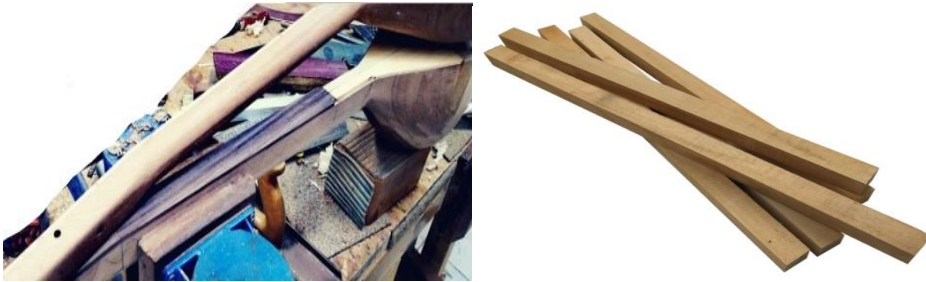
Şekil 2. Bağlama Teknesi

- Göğüs: (kapak) bağlama enstrümanında problem yaşanan bölümlerden biridir. Çünkü alt köprü (eşik) vasıtasıyla bütün teller bu bölüme baskı yaptığı için zamanla çökmeye neden olabilmektedir. Problemin çözümü için kalın ses tahtası kullanıldığında sesin kalitesini düşürüyor. Ustanın bu dengeyi koruyabilmesi çok önemlidir. Dolayısıyla hem ses kalitesi, hem de zaman içerisindeki çökme problemi açısından uygun göğüs (kapak) kullanımı kaliteli bir bağlamada aranan en önemli özelliklerin başında gelmektedir (Haşhaş ve İmik:2014: 62).

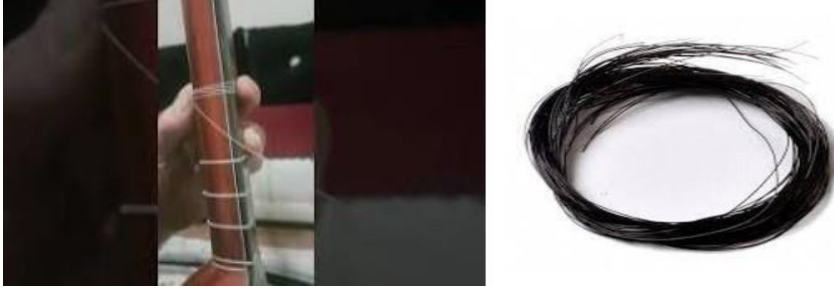
Şekil 3. Bağlamanın Gögüs (Kapak) kısmının İşlenmiş ve İşlenmemiş Görünümü

- Sap: Sazın perdelerinin bulunduğu kısımdır. Sert ağaçtan yapılır(Emnalar, 1998:136) Gürgen, Akgürgen, Kelebek(Akçaağaç), Maun gibi ağaçlar kullanılmaktadır.

Şekil 4. Bağlamanın Sapının İşlenmiş ve İşlenmemiş Görünümü

- Perdeler: Sapın üzerinde bağlanan perdeler notaların yerlerini belirten misinalardır (Emnalar, 1998:136).

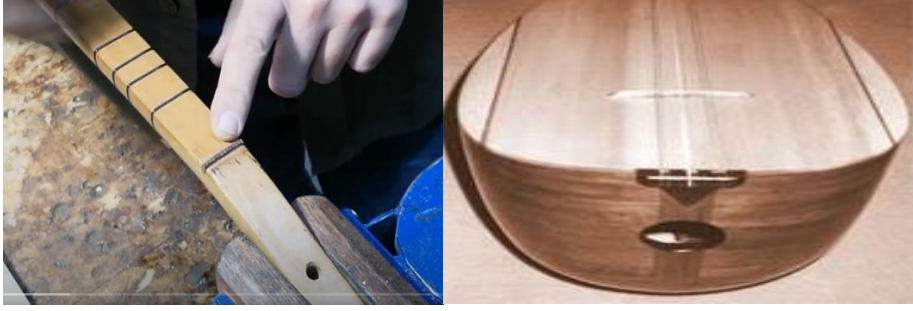
Şekil 5. Bağlama Perdesi ve Misina

- Burgular: Bağlama yapımı bitip, cila işleminden sonra burgulukta burgu yerleri açılır. Bu delikler düz olan ön bölümde 4, üst bölümde ise 3 tanedir. Burgularda gürgen, meşe ve şimşir ağaçları kullanılıp tornada yapılır. Ayrıca özel üretim burgu yapımcıları vardır. Günümüzde genellikle aynı tip burgu kullanımı yaygındır” (Kurt, 1989, 19). Burgu alt eşiğe bağlanan tellerin bağlandığı sapın ucuna takılan ve akort ayarlarının yapıldığı kısımdır.

Şekil 6. Bağlama Burgusu ve Burguluk

- Üst eşik: Burgulara giden tellerin gruplar halinde ayrılıp tekne ve sap üzerindeki yüksekliğini ayarlayan kısımdır. Emnalar’a göre, “üst eşik, burgulardan gelen tellerin, sap üzerinde eşit aralıklarla ve belli yükseklikte aktarılmasına yarar. Genellikle sert ağaçtan sap üzerine oyularak yapılır. Alt eşik ise, sap üzerinden gelen tellerin göğüs üzerinde eşit aralıklarda ve belli yükseklikte durmasını sağlar. Göğüs üstüne yapıştırılmaz” (Emnalar, 1998, 59).

Şekil 7. Bağlamanın Üst ve Alt Eşiğinin Görünümü

- Teknenin en uç kısmında bulunan tel yuvası (Tarak); üzerinde bulunan deliklerin içinden tellerin geçirilmesiyle, tellerin bağlama üzerinde sabit kalmalarını sağlayan bölümdür” (Haşhaş, 2013, 16). Tarak tellerin tekneye bağlandığı sert ağaçlardan yapılan kısımdır.

Şekil 8. Teknenin en uç kısmında bulunan tel yuvası (Tarak)

- Teller: Eskiden at kılı ve bağırsaktan yapılan teller şimdi çeliktir. Orta ve büyük boy sazlarda düz tellerin yanında sırma teller de kullanılır (Emnalar, 1998:136). Bağlamada çoğunlukla kullanılan standartlaşan tel sayısı 7’dir. Çoğunlukla kullanılan 7 telli bağlamalarda teller alt telde 3, orta telde 2 ve üst telde 2 olarak gruplanmaktadır.

Şekil 9. Bağlama Telinin Takılışı ve Makara Tellerin Görünümü

2.1.4. Bağlama Ailesi

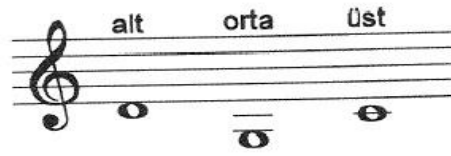
Bağlama ailesi olarak adlandırılan sazların günümüzdeki boyutlarına ulaşması ve sınıflandırılmasına başlanmasının son yüz yılda üretildiğine yönelik yapılan araştırmalar sonucunda, birçok kültürel ve icrasal çeşitlilikleri bünyesinde barındıran bağlama ve bağlama ailesindeki sazların yaklaşık yüz yıllık bir geçmişe sahip oldukları tespit edilmiştir. Günümüzde kullanılan sazların tarihinin Cumhuriyet dönemiyle başladığı düşünülmektedir (Haşhaş, 2013: 6).

Cumhuriyetten sonraki dönem için Parlak (2000), görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: Cumhuriyetten sonra bağlamanın yavaş yavaş şehirlere taşınması, başta TRT olmak üzere çeşitli kurumların bünyesinde oluşturulan toplulukların halk müziğini icra etmeye başlamasının sonucunda ihtiyaçtan kaynaklı saz boylarında standartlaştırılmaya ve bir bağlama ailesi oluşturma yönüne gidilmiştir. Büyüklü küçükü beş ya da altı yapıda toplanan bu ailede, alt açık teli 440 frekanslı La sesine akort edilen re sesi karar alınarak çalınan, tekne boyu 45-46 cm, tel boyu(üst ve orta eşik arası) 95-96 cm civarında olan yapıya bağlama denmiştir. Ailenin diğer üyeleri meydan sazı, divan sazı gibi isimlerle söylenirken, bu boy için sadece bağlama denilmiştir. Ondan daha küçük olan 38-40 cm tekne boyu olan yapıya Tanbura ya da Tanbura adı verilmiştir. Bunlara ilave olarak Tanbura ve bağlamanın bir oktav tizi olan bağlama curası ve Tanbura curasının eklenmesiyle bağlama ailesi oluşmuştur. Daha sonraları saz sanatçılarında akortlarında ortak akortlar kadın için do ve erkek için fa sesi olarak oturmaya başlayınca saz boylarında, boyutların büyütülmesi ihtiyaçları doğmuştur. Tanbura 41-42 cm, divan sazı 51-52 cm tekne boyunda bir yapıya kavuşmuştur. Boyları sebebiyetiyle (çalış zorluğu bakımından) meydan sazı ve bağlama kullanılmamaya başlamıştır. Böylelikle radyolarda genelde saz, özelde ise divan, Tanbura ve cura terimleri öne çıkmıştır (Parlak, 2000: 61-62)

Emnalar bağlama ailesini büyükten küçüğe doğru sıralanışı şu şekilde sınıflandırmış ve açıklamıştır (Emnalar, 1998:136):

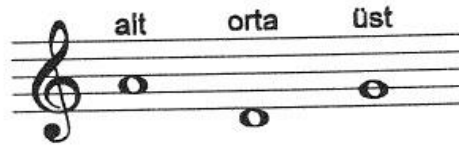
Meydan Sazı: Genellikle meydanlarda ve genel yerlerde çalındığı için bu ad verilmiştir. 12 tel takıldığı için 12 telli de denilen sazımızda 30-32 perde vardır. Bas sesi veren bas telleri takılır. Üzerine takılan kalın tellerden dolayı çalım güçlüğü vermektedir. Bu yüzden çalan çok azalmıştır. Tel boyu 112-115 cm'dir.

Divan Sazı: Meydan sazından biraz daha küçüktür. Üçerli gruplar halinde 9 teli vardır. Boyu takriben 102-104 cm'dir. Uzun havalardaki açılışlarda anlamlı ve mistik bir hava yaratır.

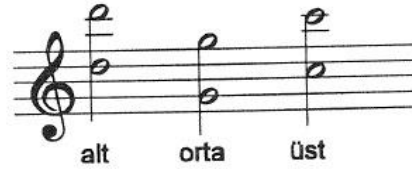
Divan sazının tel düzeni Tanburanın bir oktav pesidir. Ses genişliği 2 oktavdır.

Bağlama: En çok kullanılan halk çalgımızdır. Bu yüzden diğer bağlama ailesi aletleri de bu isimle anılırlar. Birçok yöremizde de çalgı aleti anlamında saz da denilir. Teller üçerli ve ikişerli olabilir. 18-24 perdesi vardır. Orta ve üst tellerin değişik düzenlere akordu ile birçok düzende çalınabilir. Bağlamanın ses genişliği 2 oktavdır.

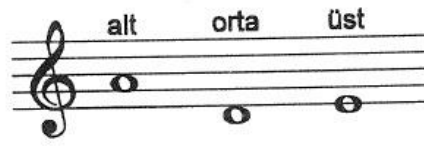

Bağlamanın diğer bir adı Güneybatı Anadolu'nun bazı bölgelerinde "Bozuk" olarak bilinmektedir.

Tanbura: Bağlamadan bir boy küçüktür. 3 grup halinde 6 telli vardır. Her grupta tel oktavlı akort edilir. Alt ve üst tellerin yanına bir sırma, orta telin yanına cim(cin) teli takılır. Ses genişliği 2 oktavdır.

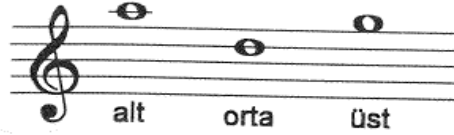

Çöğür: Cura ile Tanbura arası sazdır. Curadan büyük Tanburadan küçüktür. Boyu (60-70cm) civarındadır. Anadolu'nun her yöresinde çalınır. Bağlama düzeni, âşık düzeni, avşar düzeni gibi isimlerle adlandırılan çöğür düzeni üç tellide olduğu gibidir. 15 perdesi vardır.

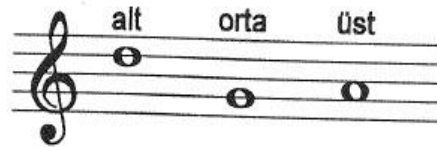
Cura Bağlama: Cura'dan büyük, bağlamadan küçüktür. Çöğür ile karıştırmamak gerekir. Boyu çöğürden büyüktür.

Cura: Tezene ile çalınan bağlama ailesinin en küçük çalgısıdır. Kastamonu yöresinde bodur ve küçük olarak adlandırılır. Kastamonu'da bulgara da denilmektedir. Curanın boyu 50 cm civarındadır. Akordu bağlama düzeninin bir oktav tizidir.

Üç Telli: Adını tellerden almıştır. Boyu 36-46 cm arasındadır. Parmak ile çalınır. Burdur ve yöresinde boğaz havaları işaret parmağı ile vurularak çalınır. Bu çalış şekline (döğme) denir. Güney Ege bölgesinde yaygındır. Bu sazın en iyi icrasını günümüzde Ramazan Güngör yapmaktadır. Üç telli ezginin tonuna göre çeşitli düzenler yapılır.

Genellikle bağlama düzeni kullanılır. Bun benzer diğer bir aletin adı da ırızva 'dır.

İki Telli: Cura bağlama büyüklüğündedir. İki tane teli vardır. Adının çiftetelli oyunu ile ilgisi olduğu sanılmamaktadır.

Bulgari: Müslümanlığı kabul etmiş bulunan bazı Bulgar Türk oymakları, Trakya yoluyla Anadolu'ya inerek Toroslara komşu bazı yerlerde konaklamışlardır. Bulgari sazının onlardan geldiği anlaşılmaktadır.

Bağlama, Türk halk çalgıları içerisinde bir aileye sahip olan tek çalgıdır. Ses rengi, ses genişliği ve boyut olarak çeşitliliğe sahip olması bakımından, farklı müziklerin seslendirileceği gibi halk çalgılarından oluşacak orkestrada ses sınırları bakımından en tizden en pese ton, tını ve renk ihtiyacını karşılamada bağlama ailesi önemli yere sahiptir (Kınık, 2011:224). Bağlama ailesinin oluşmasında Cumhuriyetten günümüze gelişen, ihtiyaçlar doğrultusunda değişime uğrayan çalgının, bayan ve erkek seslerinin icra mecralarında standart sesler kullanılmaya başlandığında, elde kullanılan sazlar seslere göre şekil almaya başlamıştır.

2.1.5. Bağlamada Düzenler

Türklerin Anadolu'da en yaygın olarak kullandıkları halk sazı bağlamadır. Bağlamanın tellerinin akort edildiği seslere göre oluşturduğu birlikteliğe düzen adı verilmektedir. Anadolu'da bağlamanın icra edildiği bölge veya yörelere göre icra farklılıklarıyla birlikte, akort farklılıklarından kaynaklı düzenler de ortaya çıkmaktadır.

Türklerin en yaygın sazı olan bağlama, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde, değişik akortlarla yani düzenlerle çalınmaktadır. Bağlama ailesinde düzen sözcüğü tellerin akort edilmesi anlamında kullanılmaktadır. Son yıllarda Anadolu'da bağlamada çok bilinen kara düze (bozuk düzen) kullanılmaktadır. Bağlamada üç grup telin değişik seslere çekilmesiyle değişik düzenler ortaya çıkmaktadır. On dokuz düzenin hepsinde alt teller la sesi kabul edilip, diğer teller buna göre belirlenmektedir (Emnalar, 1996: 61-62).

Geleneksel Türk Halk Müziğinde seslendirilecek eserin makamı, durak ve güçlü sesleri dikkate alınarak, telli çalgılarda her telin belirli bir sese eşleştirilmesiyle oluşan akort şekline düzen denir” (Akdoğan, 1996: 160).

Sazların icrasında üç telli döneme geçişle birlikte armonik yapıyı zorlayan, temel özelliklerle ezgi yapılarında oluşan farklı armonik yapı ve ezgisel yapıyı etkileyen bu sürecin üzerinde durmak gerekir. Bugün karşılaştığımız düzen kelimesinin ortaya çıkması tellerin akort edilmiş biçimlerine dayanmaktadır. Bağlama, iki ve üç telli kopuz türevi

Çalgıların akort yapıları incelendiğinde kopuzun iki telli olduğu dönemden beri geleneksel tabloda akordunun dörtlü aralıktaki olduğu görülmektedir. La sesi eksen alındığında birinci tel “La”, ikinci tel “Mi” olarak akort edilmektedir. Çok sık görülmemekle birlikte ezginin yapısına göre La-Re ya da La-La nison olarak akort yapılmaktadır. nc tel üste ya da ortaya takıldığında ilk önce Ünison olarak alt veya orta tele akortlanmasına gidilmiştir. ”La-La-Mi, La-Mi-La ya da La-Mi-Mi akort şekilleri Anadolu ve Asya’nın birçok  telli sazında vardır. Karar sesini glendiren bu anlayışla birlikte “ahenk” ve “dem” denilen olgu daha da n plana ıkmıştır (Parlak, 2009: 23).

Tablo 1. Bağlamada Düzenler

	Düzenler	Alt Tel G.	Orta Tel G.	Üst Tel G.		Düzenler	Alt Tel G.	Orta Tel G.	Üst Tel G.
1	Abdal D.	La	La	Sol	35	Bulgari D.	La		Sol
2	Acem D.	La	Si	Sol	36	Koroğlu D.	La	Re-La	Mi-La
3	Acemaşiran D.	La	La	Fa	37	Şarkı D.	La	Do	Fa
4	Alevi D.	La	Re	Mi	38	Karanfil D.	La	Re	Fa#
5	Ana D.	La	Re	Sol	39	Kayseri D.	La	Mi	La
6	Arif D.	La	Re	Mi	40	Kemençe D.	La-Mi	Re	Sol
7	Âşık D.	La	Re	Mi	41	Kervan D.	La	Re	Fa
8	Avşar (Afşar) D.	La	Re	Mi	42	Kütahya D.	La	La	Re
9	Azeri D.	La	Si	Sol	43	Misket D.	La	Re	Fa#
10	Bağlama D.	La	Re	Mi	44	Müstezat D.	La (La)	Do (Re)	Sol(Fa)
11	Bergama D.	La		Sol	45	Pençe D.	La		Mi
12	Boğma D.	La	La	Re	46	Rast D.	La	Do	Sol
13	Bozjak D.	La	La	Sol	47	Ruzba D.	La		Mi
14	Bozak D.	La	Re	Sol	48	Sabahi D.	La	Do	La
15	Cim D.	La	Re	Sol	49	Saz D.	La	Re	Mi
16	Cin Teli D.	La	Re	Re-Sol	50	Sazandar D.	La	Re	Mi
17	Cura D.	La	Re	Re	51	Segâh D.	La	Re	Si
18	Çargâh D.	La	Re	Do	52	Sürmeli D.	La	Re	La
19	Çöğür D.	La	La	Sol	53	Şih D.	La		Mi
20	Çöke D.	La	Re	Sol	54	Şur D.	La	Mi	Si
21	Dede D.	La		Mi	55	Tambura D.	La	Re	Sol
22	Emmi D.	La	Mi	La	56	Tar D.	La	Mi	La
23	Edirne D.	La	Re	Fa#	57	Türkmen D.	La	Re	Mi
24	Eviç D.	La	Si	Sol	58	Usta D.	La	Re	Mi
25	Ferahi D.	La	Re	Sol	59	Ünmi D.	La	La	Re
26	Ferayi D.	La	Re	Sol	60	Veysel D.	La	Re	Mi
27	Fidayda D.	La	Re	Re	61	Yeksani D.	La	Re	La
28	Hicaz D.	La	Re	La	62	Yozgat D.	La	Re	La

29	Hüseyini D.	La	La	Mi	63	Yörük D.	La	Mi	Si
30	Hüzzam D.	La	La	Fa#	64	Zeybek D.	La	Re	Re
31	Irabuk D.	La	Re	Sol	65	Zil D.	La	Do	Sol
32	İnzva D.	La		Mi	66	Zirgüle D.	La	Fa	Sol
33	Kara D.	La	Re	Sol	67	Zurna D.	La	Re	Re
34	Tahtacı D.	La	Fa	Sol					

Kaynak: Açar, 2019.

Tablo 1 incelendiğinde isim olarak farklı fakat akort olarak aynı biçimde olan düzenler tespit edilmiştir. Acar'a göre "bağlama literatüründe çeşitli adlandırmalara uğramış birçok düzenden bahsedilse de yaygın olarak; bozuk düzen, bağlama düzeni, Abdal (bozlak) düzeni, Misket düzeni, Müstezat düzeni, Azeri düzeni, Fidayda düzeni, Kayseri düzeni ve Kemeçe düzenleri kullanılmaktadır. En yaygın olarak bilinen ve kullanılan düzenler ise bozuk düzeni ve bağlama düzenidir" (Acar, 2019, 28).

2.1.6. Bağlamada Transpoze Yaklaşımları

. Saygun, Darülelhan'ın 15. defterine yazdığı giriş yazısında, türkülerin nota yazımının tespitinde La karar perdesinde karar kılmasını şu şekilde açıklar: Anadolu'da söylenen türküler, La karar perdesi ile hiçbir değiştirici işarete lüzum kalmaksızın yazılabilir. Karar sesi La kabul edildiği takdirde, sanat musikisini aynı perde üstünde karar kılan makamları ile bir transpozisyona ihtiyaç duyulmaksızın mukayeseler yapılabilir. Aynı yazıda belirttiği üzere, komalı sesler için de Suphi Ezgi'nin 1936'da yayınlanan "Nazarî ve Amelî Türk Musikisi" eserinde yer alan değiştirici işaretler üzerinde küçük değişiklikler yapılarak kullanıldığı görülmüştür (Saygun, 1937, s.9).

Türkiye'deki halk müziği derlemelerinde, Saygun'un "bilimsel" analizlerin yapılabilmesi için notanın itinayla kullanılmasına yönelik yaklaşımı, La karar perdesi baz alınarak yazılan nota dışında onay görmemiştir. Mahmut Ragıp Gazimihal, Ferruh Arsunar, Vahit Lütfi Salcı, Sadi Yaver Ataman, Muzaffer Sarısözen ve Veysel Arseven gibi çeşitli araştırmacılar, Cumhuriyet dönemi başlarında yapmış oldukları notalı yayınlarla her ne kadar nota yazımında farklı yaklaşımlara sahip olsalar da, zaman içerisinde, Saygun'un düşüncesinin ürünü olan karar perdesi La üzerinden düşünülen şekle dönüşmüştür (Özdemir, 2019: 2134). Türk Halk Müziğinde nota yazımında karar sesi büyük oranda La kararlı kabul edilerek yazılmaktadır. La kararlı notanın icra esnasında çalınacak olan karar sesi tonal olarak belirlenir ve o karar sesi La kabul edilerek icrası yapılır. İcranın tonal karşılığı düşünülmesizin bağlamanın karar sesi ve bağlamadaki farklı kararlardaki icralar da La karar kabul edilerek icra gerçekleştirilmektedir.

Günümüz bağlamalarında sekizlide 17 aralık, 18 perde yer almaktadır. Bağlama yapımcılarının büyük bir kısmı perde ayarlarını yapmak için, perde ölçüleri için çizelge oluşturur veya doğrudan akort cihazlarını kullanmaktadırlar. Türkiye'ye yayılan çizelgelerde bağlamaların sapı üzerinde bulunacak perde sayıları ve bunların eşikten uzaklıkları hesaplamalar yoluyla standartlaştırılmıştır. Hesaplamalarda yaygın olarak koma birimini esas alan perde ölçüleri ve kromatik dizilimi esas alan ölçü olmak üzere iki üslup kullanılmaktadır. Coşkun Güla ve Cafer Açın gibi bağlama yapımında isim yapmış değerli hocaların üretmiş olduğu bu çizelgelere göre bağlama çoğunlukla, bir sekizli içinde 17 aralık ve 18 perde bulunmaktadır. Çizelge kullanım sıklığı, yaygınlık ve benimseme bakımından, standart hale gelmiş bir durum sergilemektedir (Öztürk, 2007).

Türk Müziğinde transpoze (göçürme/şed), herhangi bir eseri daha rahat okuyabilmek için, o eseri okuyucunun ses tonuna göre değişik perdeler üzerine göçürmektir (Kahyaoğlu, 2019: 93).

Karadeniz (1965), transpozisyonun tanımını ve maddelerini şu şekilde belirtmiştir: “Bir eseri makamının ıskaladaki aralıkları bozmamak şartı ile karar perdesinden başka bir perde üzerine taşımaya transpozisyon ya da şed denir. Bu tariften anlaşılacağı üzere transpozisyonun şartları şöyle özetlenebilir.”

- 1- Çalınacak olan eserin karar perdesi önceden belirtilecek herhangi bir perde üzerine taşınacaktır,
- 2- Eserin bestelendiği makamın ıskalası göz önüne alınacak ve bu ıskalanın perdeleri arasındaki aralıklar aynen korunacaktır,
- 3- Bu şekilde hareketle eserin kullandığı perdelerin karşılığı olan yeni perdeler tespit edilecektir.

Bağlama açısından bağlamada transpoze icrayı etkileyen unsurlar; bağlamanın boyutu, akordu, karar sesi ve perde yapısıdır. Bağlamada transpoze icrayı gerçekleştirirken her tonda icra gerçekleştirilememektedir. Kromatik tonlar karar sesi kabul edilebilip perde yapısı düzenlenince icra gerçekleştirilebilirken, komalı sesleri karar sesi olarak kabul edip üzerine diziler kurulamamaktadır. Buna bağlı etkenlerin en

önemlisi perde yapısı, daha sonra açık telde akortlanan sese göre karar seslerinin dizilimidir.

Bağlamanın icrasında ve eğitiminde birçok icra çeşitliliği ve eğitim sürecine katkı sağlayacak metotlar bulunmaktadır. Kısa sap bağlama düzeninde yapılan icranın farklı kararlarda uygulanabilirliğine yönelik yapılan araştırmalarda, pozisyon bilgisi dışında (standart yaklaşım bulunmamakla birlikte) kaynaklara rastlanmamaktadır.

Bağlama düzenin pozisyon bakımından incelenirken 23 perdeli bağlama esas alınmıştır. Pozisyonların sıralanması yarım ses aralıklı kromatik olarak birinci perdeden (I.pozisyon) başlayarak adlandırılmıştır. Kurgulanması kromatik ses aralıklarından yararlanarak her yerde pozisyon konumlandırmaktır. Bütün pozisyonları 1. Parmak temel alınarak 23 perdeli bağlamada 17 temel pozisyon elde edilmiştir. Pozisyonlar 1. Parmakla başlamış ve parmak yerleşimi 1. Parmak temel alınarak yapılmıştır(Akdağ, 2013: 96)

Kaynakların içeriğinde geleneksel olarak icra edilen karar ve özgün eserlerden oluşan farklı pozisyon örneklerinin yer aldığını görmekteyiz. Transpoze icranın uygulanmasında bağlama üzerinde düşünülerek çalınan seslerin tonal müzikte bilinen karşılığıyla uyuşmadığı görülmektedir. Kabul edilen akort sistemi üzerine kurulan sistemin, ezgi yapılarının tonal müzikteki karşılıkları, ihtiyaca göre bir akort ayarlamasıyla icra edilir. Sistematik olarak kabul edilen seslerin isimleri tonal müzikte kendisine karşılık bulamamakta ve kendi doğası gereği bazı problemler meydana getirmektedir. Türk Halk Müziği repertuarının büyük bir kısmının La karar yazılması ve bağlamanın karar sesi genel olarak La kabul edilmesi, tonal müzikle yaşanan karmaşaya sebebiyet vermektedir. Bu problemlerin çözümüne yönelik müzik eğitimcilerinin yaklaşımıyla bir bağ kurularak icraya yönelik kolay okuma, yazma ve uygulama gibi olanaklar sağlanacağı düşünülmektedir.

Bağlı solmizasyon; hareketli do sistemi olarak kullanılmaktadır. Bu sistem do majör dışındaki diğer majör tonlardaki tonik akoru do majöre göre düşünerek, la minör dışındaki bütün minör tonlardaki tonik akoru la minör düşünülerek ve uygulamaya aktararak solfej yapma yöntemidir. Tüm ezgiler sol anahtarına göre okunur, biri ana tonda diğeri ise bağlı tonu olmak üzere iki solfeji bulunur. Her insan, dil konusunda bilgi sahibi olduğu kadar, müzik konusunda da bilgi sahibi olabilir. Çocuklar için müziği okuyup

yazabilmek, ana dillerini okuyup yazabilmeleri kadar doğal bir durumdur (Büyükönencü Polat, :5-6).

Kodaly, müzik eğitiminde bağıl solminizasyon yöntemiyle, bütün majör tonlar Do Majör, bütün minör tonlar La Minör düşünülerek kullanılırsa kolay okuma, yazma ve icranın olacağını savunmaktadır. Bu yöntemden yola çıkarak bağlama üzerinde yaptığımız akorda göre değişen her kararda kararı La kabul ederek transpoze icranın kolaylaştırılmasının sağlanacağı düşünülmektedir.

Türk Müziğinde ana akort bolâhenk akorttur. Makam dizileri bolâhenk akorda göre yazılarak icra edilmektedir. Türk müziğinde transpoze (Şed) zihnen yapıldığı için, La durak perdesi olan bir dizi, başka bir perdeye transpoze edildiğinde (Sed), batıdaki gibi transpoze edilen notanın tonal karşılığı değil de, yine bolâhenk'teki gibi La diye okunmaktadır.

Özbey (2014), Torun ile yaptığı Transpoze ile ilgili görüşmesini şu şekilde aktarmıştır: “ Bilindiği gibi Türk Müziğinde 440 frekans bütün dünyadaki gibi La değil, 440 frekanslı sesin karşılığı Re olarak alınır. Türk müzisyeni hiçbir şey yazılmamışsa bolâhenk akorttan düşünür. Biz de burada Türk müzisyenlerine göre yazılmış bir çalışma olduğu için bütün dünyaya göre değil, Türk müzisyenine göre frekansı 440= Re olarak işitilen ölçü olarak alıyoruz.”

La kararlı basit makam dizileri, üzerindeki eserlerle örneklendirilip, sınırlandırılarak, transpozede karşılaşılan problemlerin çözüm önerileri ve icraya yönelik tonal müzikteki notasyonlarla karşılaştırılarak geneli görebilmeye imkân tanımaktadır. La kararlı düşünülerek farklı kararlarda gerçekleştirilen icralarda, gelenekselin dışında icra ve duyum ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre bağlama icrası, başlangıçta tek başına çalıp-söyleme şeklinde iken, gelenek içerisindeki icra şeklinde usta-çırak ilişkisi ile aktarım görülmektedir. Ancak bu durumun ustaların gelenek içindeki icra tarzlarıyla veya farklı yörelerin kendine has üslup ve tavır özellikleriyle sınırlı olduğu düşünülmektedir.

Geleneğe bağılı kalınmadan kişisel icra becerileriyle gelişen icra tarzlarının, geleneksel yapının dışına farklı yeni bir icra biçimini meydana getirdiği görülmektedir. Bu icra tarzlarının çeşitli gelişmeler sonucu ortaya çıktığını ve bu gelişmelerden en önemlisinin medya araçları olduğunu söylemek mümkündür(Göktaş, 2020: 77)

Hayatımıza teknolojinin girdiği ilk anlardan itibaren yabancı müziklerin enstrümanları ile birlikte ülkemizde dinlenir hale gelmesiyle yurdumuzda enstrümana bakış açısı değişmiştir. Ünison icranın yanında armonik müziğe geçiş başlamıştır. Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziğinde batı kökenli armoni enstrümanları kullanılarak bu birliktelikle etkileşim süreci de başlamıştır. Erkin Koray ile Orhan Gencebay'ın arkadaşlığını bu etkileşime örnek olarak gösterebiliriz. Gitar icracısı olan ve rock müzikle ilgilenen Erkin Koray'ın Orhan Gencebay ile olan arkadaşlığı, Gencebay'ın bağlamada kullandığı gitar motifleriyle icrasındaki etkisini göstermiştir. Geleneksel yapıya sahip olsa da bir icra tarzının moda olması o enstrumanda bugüne kadar hiç yapılmamış yapmaktan geçer. Örneğin; bağlamayla sadece Türküler çalınırken artık gitar ve piyano için olan eserler de icra edilebilir olmuştur” (Yılmaz, 2011: 77).

Medya araçlarının yaygınlaşması, her tür müziğe kolaylıkla ulaşım ve artan deneyimlerle, bağlama icracılarını yeni arayışlara sevk etmiştir. Bireysel çabalarla ortaya çıkan farklı, yenilikçi icra ve icracıları ortaya çıkarmıştır. Geleneksel icradan farklı icra şekillerinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerilerinin belirlenmesi bakımından yeni bir çalışma niteliği taşıyan araştırmanın bu bölümünde, tezin konusuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgisi olabileceği düşünülen çalışmalara yer verilmiştir. Yapılan literatür taraması sonucunda “Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri konusunu doğrudan ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca bağlama düzeni transpoze icrası konusunu ele alınan çalışmalar da yok denecek kadar azdır. Türkiye’de yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde bu alanda yapılan çalışmaların az olması göze çarpan ilk noktadır.

2.2.1. Ülkemizde Yapılan Araştırmalar

Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde konu ile ilgili ülkemizde doğrudan yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmazken dolaylı olarak yapılmış çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda lisansüstü tez çalışmaları içerisinde anahtar kelimesi “bağlama ve transpoze” olan hiçbir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Ayrıca yapılan lisansüstü tez çalışmaları incelendiğinde anahtar kelimesi “transpoze” olan 49 kayıt bulunduğu bunlardan; 26 tanesinin “Müzik” konusunda olduğu diğerlerinin ise farklı alanlardan yazıldığı görülmüştür. Bununla birlikte konusu müzik olan bu tezlerden ise sadece iki tanesinin transpozeyle doğrudan ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalara aşağıda yer verilmiştir. Yine yapılan lisansüstü tez çalışmaları incelendiğinde anahtar kelimesi “bağlama” olan 4074 kayıt bulunduğu bunlardan; 195 tanesinin “Müzik” konusunda olduğu diğerlerinin ise farklı alanlardan yazıldığı görülmüştür. Bununla birlikte konusu müzik olan bu tezlerden ise sadece 112 tanesinin bağlamayla doğrudan ve dolaylı olarak ilgili olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu 112 çalışmadan hiç birinin yapılan bu çalışmayla doğrudan ilgili olmadığı görülmüştür. Bu çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Sönmez (2021), tarafından yapılan “Uzun Sap Bağlamada Transpoze İcraya Yönelik Geliştirilen Etütlerin Etkililik Düzeyi” başlıklı yüksek lisans tezinde, bağlamada transpoze icrada yaşanan sorunları çözmeye yönelik geliştirilen etütler ile Hüseyini makamı dizisinin transpoze icrasını (La, Re, Mi, Sol) perdelerinde öğretmeye odaklanmıştır. Dört bölümden oluşan bu çalışmada; Birinci bölümde, bağlama enstrümanı hakkında genel bilgiler, müzik eğitimi, çalgı eğitimi, Türk halk müziği ses sistemi, transpoze başlıklarına çeşitli kaynaklara ulaşıp elde edilen bilgilere ve problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, tanımlar ve ilgili araştırmalar bölümlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde, literatür taraması, çalışmanın yöntemi, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, deneysel işlem basamakları ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir. Araştırmada deneysel desenlerden “Tek grup ön test ve son test desen” kullanılmıştır. Üçüncü bölümde, alt problemlerden yola çıkarak elde edilen verilerin işlemeyle ulaşılan bulgulara ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise, bulgular ve yorumlar

ışığında ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardan yola çıkarak getirilen önerilere yer verilmiştir. Çalışma sonucunda; eserin ezgisini doğru seslendirebilme, eserin ezgi aralıklarını doğru parmak numarası ile seslendirebilme, eserin pozisyon geçişlerini doğru seslendirebilme, eserin pozisyon geçişlerinde perdeleri doğru seslendirebilme, eserin tartımını doğru seslendirebilme, eserin doğru tezene yönleri ile seslendirebilme ve eseri doğru tempoda seslendirebilmelerinde etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özbey (2014), “Udda Farklı Akortlar ve Transpoze İcralar” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, udun tellerinin farklı akortları ve bu farklı akortlar kullanılarak, udun rezonansının (tınısının) nasıl daha verimli hale getirilebileceği, 5. ve 6. tellerin farklı akordunun, yapılan transpoze icralarda ne gibi faydalar sağlayacağı, ud klavyesi ve porte üzerinde şematik olarak gösterilmeye çalışılmış, bununla birlikte Türk Müziğinde zihnen yapılan transpozitenin, (Zihnen icranın) udda nasıl yapıldığı, üç temel makam grubu ele alınarak (Çargâh, Rast, Hicaz) gösterilmeye çalışılmıştır. Örnek makamlar, 12 farklı perdeye (düzene) transpoze edilerek, uda nasıl aktarılıp çalındığını göstermeye yönelik bir çalışma ortaya koymak amaçlanmıştır. Makamları kullanılan perdeler açısından üç gruba ayrılmıştır: 1. Çargâh grubu, yalnız (T.B) aralıklarını kullananlar. 2. Rast grubu, (T, K, S, B) aralıklarını XIX kullananlar ve 3. Hicaz grubu, (A, T, K, S, B) aralıklarını kullananlar. Bu üç grup diziyi transpoze ederken, ulaşabilen diğer makam dizileri de gösterilmiştir. Her grup incelenirken, Makam dizileri önce; ilk portede Bolahenk akorttan, ikinci portede ise; transpoze edilen akorttan yazılmış ve icra ederken gerçekte işitilen sesler verilmiştir. Yine transpoze edilen makam dizisi, ud klavyesi üzerinde, açık tellerin akortları, doğal armonikleri ve baskılı seslerin nerelere denk geldiği gösterilmiştir. Diziler makamın bütün özelliklerini göstermemektedir. Arel sisteminde pek çok makam, dizi olarak aynı olmakla birlikte uygulamada çeşitli farklılıklar sergilemektedir. Bu çalışmada seçilen diziler en çok kullanılan dizilerdir. Bu araştırma H. Sadettin AREL sistemi öngörülerek hazırlanmış olup, ud icrası ile ilgilenen amatör ve/veya profesyonel icracılara kaynak oluşturmayı amaçlamaktadır.

2.2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde konu ile ilgili yurt dışında yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Yukarıda Yenilikçi Kısa Sap Bağlama Düzeni Transpoze İcrasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri ve konuya yakın bu alanda yapılmış yerli ve yabancı çalışmaların kısa bir değerlendirmesi yapılmıştır. İncelenen yerli ve yabancı literatürde bu çalışmaya benzer bir çalışma olmadığı görölmüştür. Bu anlamda yapılan bu araştırma, müzik eğitimi alanında yapılmış ilk ve özgün bir çalışmalardan biri olarak nitelendirilebilir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ile verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Büyüköztürk ve diğerleri (2011), durum çalışmasını "bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım" şeklinde ifade etmektedirler. Yin, durum çalışmasını, "güncel bir olgunun gerçek yaşam bağlamında, özellikle bağlam ve olguların sınırlarının kesin olarak belli olmadığı durumlarda görgül olarak araştırılması" (Yin, 1994; akt. Merriam, 1998); McMillan (2000) ise, durum çalışmasını, bir ya da daha fazla olayın, programın, sosyal grubun ya da birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem olarak tanımlamıştır. Durum çalışmaları bütüncüdür (Patton, 1990) ve sınırları belirli bir veya birkaç durum çalışılır (Creswell, 2003). Durum çalışmalarında bir veya birden fazla olayın, programın vs. derinlemesine incelenmesi söz konusudur (Karagöz, 2013: 87). Bu araştırmada incelenen durum, yenilikçi kısa sap bağlama düzeni transpoze icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileridir. Bu doğrultuda, karşılaşılan sorunların belirlenmesine ve çözüm önerilerine ilişkin bir durum tespiti yapılmıştır. Bu çalışma, transpoze icrada karşılaşılan problemleri tespit etmeye yönelik olduğundan çok yönlü bir değerlendirme yapılabilmesi için çalışmaya alan uzmanlarının da görüşlerinin dâhil edilmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle bağlama alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Alan uzmanlarının görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile verilerin nasıl elde edildiği açıklanmıştır. Betimsel nitelik taşıyan bu araştırmada veriler literatür taraması yapılarak ve uzman görüşleri alınarak elde edilmiştir. Bu araştırmada verileri elde etmek amacıyla alan uzmanlarının görüşlerini almak için konuya yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formlardan elde edilen veriler ile konunun uzman bilgilerine başvurarak birinci ağızdan ve en doğru biçimde açıklanması hedeflenmektedir. Oluşturulan bu formlarla bağlamda transpoze icrası hakkında derinlemesine ve doğru bilgilerin birinci ağızlardan alınarak konunun özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Görüşme tekniğinde amaç, bireylerin bir konu hakkındaki duygu, düşünce ve tutumlarının ortaya çıkarılmasıdır (Ekiz, 2009).

3.3. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmanın veri toplama sürecinde öncelikle çalışma ile ilgili literatür taranarak çalışmaya başlanmış ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma sonucunda ise elde edilen veriler değerlendirilerek tablolar halinde sunulmuş, yorumlanmış ve raporlaştırılmıştır. Çalışmada yer alıp incelenen eserler Sibelius nota yazım programı kullanılarak yazılı nota haline dönüştürülmüştür.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde ulaşılan bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar üzerinde durulmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ayrı ayrı başlıklar altında ele alınmış ve yorumlanmıştır.

Bu araştırmada bağlamanın yedi ana sesi üzerinde yapılacak icraların dizi örnekleri ve çözüm önerileriyle kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Her ana ses yani karar sesi üzerinde yapılacak olan la kararlı basit makam dizilerindeki eserlerin karar seslerinin devam eden perde yapısına göre uyum sağlayıp sağlayamadığı durumlarda ek perde veya konum çeşitliliği gibi durumlar ile çözüm önerileri düşünülmektedir.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “La karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümüne yönelik icrayı kolaylaştırıcı yöntem ve teknikler ele alınmıştır.

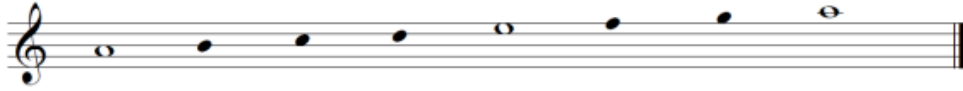
Bağlama düzeninde icraların gerçekleştirildiği ana karar La olduğu için bu kararda icralarda çalım tekniği olarak bir problemle karşılaşılmamaktadır. Bu karar, tonal müzikte kullanılan La sesine karşılık gelmemektedir. Bununla birlikte karar olarak kabul ettiğimiz ses akort yapılırken istediğimiz sese göre değişkenlik göstermektedir. Bağlama düzeni icrası 23 perdeli bağlamada icra edilirken, alt tel La, orta tel Re, üst tel Mi (**La-Re-Mi**) kabul edilen düzen, 19 perdeli bağlamada bağlama düzeninde alt tel Re, orta tel Sol, üst tel La kabul edilerek icra edilir. Bağlama düzeni icrasında **Re-Sol-La** akort düzeni yapısını koruyarak istenilen sese göre akort yapılarak icra gerçekleştirilmektedir. Bağlamanın akordunda standart yapıda olmayıp ihtiyaca ve isteğe göre değişkenlik gösterdiğinden dolayı La kararlı icrada herhangi bir problemle karşılaşılmamıştır. La

kararlı icra bağlamanın perde yapısı yâda sistem olarak herhangi bir sorun teşkil etmemektedir.

La karar olarak kabul ettiğimiz sesin ihtiyaca ve isteğe göre değişkenlik göstermesiyle ana problem ortaya çıkmaktadır. Re-Sol-La akordunu düşünerek yaptığımız icranın tonal olarak karşılığında standart yapıda olmadığı ve değişkenlik gösterdiğinden dolayı bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu çalışmada yapılacak olan icralar geleneksel yapıdan farklı icra ve duyum elde edilmektedir. Farklı tonlarda yapılacak olan icraların bağlamanın 7 ana ses perdeleri üzerinde La kararlı basit makam dizilerinde olan eserlerden seçilerek çalışmada sırasıyla örneklendirilmektedir. La karar sesini bağlama üzerindeki yedi ana ses üzerinde düşünerek transpoze icrayı kolaylaştıracak bir yöntemle dönüştürürken karar seslerine göre farklı konumlandırmaların ortaya çıktığı görülmektedir. Re-Sol-La akort sistemiyle düşünülerek La karar sesimizi tonal müzikte **Do sesine** karşılık gelen sese göre yapılan akort referans alınarak bu çalışma gerçekleştirilmiştir. La karar dışında yapılacak olan icranın karar seslerine referans olması adına La kararlı icrada Buselik, Hicaz, Uşşak, Hüseyini, Kürdi, Karcıgar makam dizilerinde eserlerin tonal müzikte karşılık gelen notaları örneklerle paylaşılmaktadır. Buselik, Hicaz, Kürdi makam dizilerinde bemol iki ve fa diyez 2 koma seslerine ihtiyaç duyulmadığından dolayı perde yapılarına tranpoze icrada kolaylık sağladığı düşünülmektedir. Bu duruma istinaden diğer kararlarda seslerinde Uşşak, Hüseyini ve Karcıgar makam dizileri içinde Re-Sol-La akort düzeninde üçüncü tel yani en üst tel perde yapısından belirtilecek olursa Re perdesini ve Fa perdesini ikiye bölerek ilave ek perdeler ve perde hareketleriyle çözümler üretilerek icrada oluşan problemlerin çözülebileceği düşünülmektedir. Diğer bulgular ve yorum kısmında bu çözüm önerilerine istinaden diziler ve bu dizileri görsel olarak perde yapıları üzerinde örneklendirilmiş şekillerle desteklenmiştir.

. Bağlamının ana karar sesinin do sesine akort edilmesiyle yapılan icranın tonal karşılığı görülmektedir. Ana karar sesinde gerçekleştirilen icrada bir problemle karşılaşılmamaktadır. La kararlı düşünülerek icra tamamlanmaktadır. La kararlı olarak icranın gerçekleştirilmesini diğer kararlara ve perdelerin dizilimine olumlu aktarım yapıldığında farklı kararlarda da icranın kolaylaşacağı düşünülmektedir. La kararlı olarak farklı kararlarda icrayı kolaylaştırmak adına, akort sistemini Re-Sol-La akordunda olduğu gibi diğer kararlara da karar seslerini La olarak düşünülerek perdelerin dizilimi ve pozisyon konumları yerleştirildiğinde icraya kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

BUSELİK MAKAM DİZİSİ ÖRNEğİ

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyini)

Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin Çıkıcı ve inici ozelliktedir.

Buselik makamının buselik beşlisi değişmez ve bunun üzerine hüseyini perdesi üzerine krdi ve hicaz dörtlüleri gelerek değişkenlik gösterebilir (Özkan,1984: 98).

NİHAVEND LONGA

Beste
Kevser Hanım

The image displays a musical score for the piece "Nihavend Longa" by Kevser Hanım. The score is written in a 2/4 time signature and consists of seven staves of music. Each staff begins with a measure number (2, 5, 9, 13, 17, 21, 25) and includes a sequence of numbers representing the fret positions for the left hand. Circled numbers (1, 2, 3) indicate specific fingering techniques. The music is written in a treble clef and features a mix of eighth and sixteenth notes, with some measures containing rests. The tablature is placed directly below the corresponding notes on each staff.

Şekil 10. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneği

La Karar
Tonal Karşılığı Do(C)

NİHAVEND LONGA

Beste
Kevser Hanım

② ③ ①

1 3 5 0 1 2 1 0 1 5 3

5 ② ③ ①

1 3 5 0 1 2 1 - 3 4 3 1 1 2 1 0 1 2 0 1 1 4 1 - 3 4 1 - 2

9 ② ① ②

3 4 3 1 - 1 1 2 4 2 1 - - 2 1 0 1 2 1 0 2 4 2 1 - - -

13 ① ③

1 - - 3 1 - - - - - 5

17

1 - 1 4 2 1 - - - - - 5

21 ③ ①

2 1 - 2 4 2 1 0 2 1 2 2 4 2 1 0

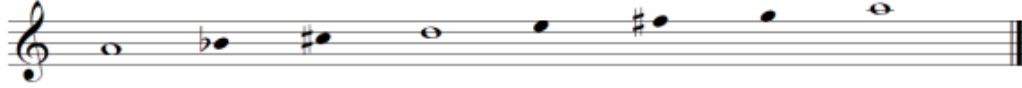
25 ③ ① ③ ② ①

1 4 3 1 1 3 1 - 1 2 1 1 - 4 1 - 1 2 1 0 3 3 5 0 1 2 1 0 5 3 1

Şekil 11. Nihavent Longa Eserinin La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı Do

Şekil 11’de, şekil 10’da yer alan Nihavend Longa eserinin, La kararlı Buselik Makam Dizisindeki tonal karşılığı Do olan notası yer almaktadır.

HİCAZ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Hicaz, hem bir makamın ismi, hem de buna bağlı dört makamlık bir aileye verilen isimdir. Hicaz ailesini meydana getiren dört makam arasında çok büyük farklar yoktur diyebiliriz. Değişen, dizilerin güçlüleri ve güçlü üstündeki çeşnileridir. Hepsinin seyri inici-çıkıcıdır. Hepsi de Dugah perdesinde Hicaz çeşnisi ile karar ederler. Hicaz makam dizisinin güçlü sesi, dizinin (4. derece) RE perdesidir. Seyir olarak inici-çıkıcı bir özellik taşır. İnici-çıkıcı seyir, seyre güçlü perdesi veya civarından başlaması demektir.

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İncelenen bu eser de seyirinin çıkıcı ve inici özelliindedir (Özkan, 1984: 164).

La Karar
1.Tel : Re
2.Tel : Sol
3.Tel : La

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

③ ①

② ③

② ③ ②

0 0 3 0 0 3 0 0 3 3 1 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 3 2 1 0

② ③ ① ③

1 2 3 0 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 3 2 1 0 1 - -

②

1 2 - - 2 - - 1 0 0 3 0 0 3 0

10

0 3 0 1 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 3 2 1 0 1 2 3 0 3 4 3 4 2

13

3 4 3 4 2 3 2 1 0 1 - -

Şekil 12. “Tabancamın Sapını” Adlı Türkünün La Kararlı Notası

La Karar
Tonal Karşılığı

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize
Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

0 0 3 0 0 3 0 0 3 0 1 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 4 2 1 0
4
1 2 3 0 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 3 2 1 0 1
7
1 2 2 1 1 0 3 0 0 3 0
10
0 3 0 1 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 3 2 1 0 1 2 3 0 3 4 3 4 2
13
3 4 3 4 2 3 2 1 0 1

Şekil 13. Tabancamın Sapını Eserinin La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı

Şekil 13'te, şekil 12'de yer alan Tabancamın Sapını eserinin, La kararlı Hicaz Makam Dizisindeki tonal karşılığı Do olan notası yer almaktadır

UŞŞAK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

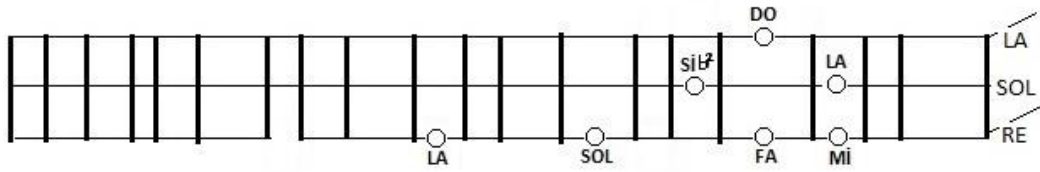
Dizisi: Uşşak dörtlüsüne Neva’da Buselik beşlisinin eklenmesiyle meydana gelmiştir. (Uşşak dörtlüsü + 4. derecede Buselik beşlisi).

Güçlüsü: Re (Neva)

Bağlamanın icrasında uşşak dizinin yerinden perdeler üzerinde görünümü tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir.

Şekil 14. La Kararlı Uşşak Makam Dizisi Örneği

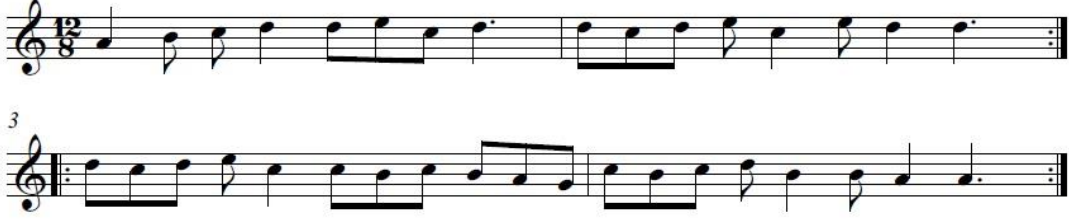
Şekil 15. La Kararlı Uşşak Makam Dizisinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Yöresi
Artvin

Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen

ATA BARI

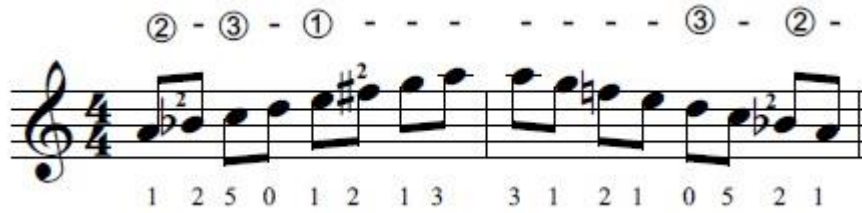
Şekil 16. Atabarı Eserinin La Kararlı Notası

HÜSEYİNİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

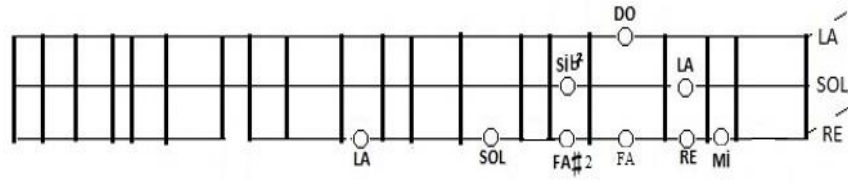

Hüseyini beşlisine hüseyini perdesinde uşak dörtlüsünün eklenmesiyle meydana gelir. Seyri: Çıkıcıdır.

Bağlamanın icrasında Hüseyini Makam dizinin yerinden perdeler üzerinde görünümü tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir.

Şekil 17. La Kararlı Hüseyini Makam Dizisi Örneği

Şekil 18. La Kararlı Hüseyini Makam Dizisinin Bağlama Perdelerinin Şekilsel Gösterimi

La Karar
1.Tel: Re
2.Tel: Sol
3.Tel: La

ELLİK

Yöre
Sivas
Derleyen
M. Sazısözen

① - - - - - - - - - - - - - - - ③ ① ② ③ ① -

1 - - - - 3 1 3 1 3 1 3 1 3 1 3 5 0 2 5 0 1

4 ① ③ ① ② ③ ① - - - - - ③ - - ① ③ ① ② ③ - ①

1 5 0 2 5 0 1 0 4 2 4 1 2 0 4 5 0 1 0 5 0 2 5 0 1

Şekil 19. Elik Oyun Havasının La Kararlı Notası

La Karar
Tonal Karşılığı Do (C)

ELLİK

Yöre
Sivas
Derleyen
M. Sazısözen

The image shows a musical score for the piece 'Ellik Oyun Havasının La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı'. It consists of two staves of music in 4/4 time. The first staff is in treble clef and the second staff is in bass clef. The music is written in a style that combines Western notation with traditional Turkish notation. Above the first staff, there are circled numbers 1, 3, 1, 2, 3, 1, and a dash. Below the first staff, there are numbers 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 5, 0, 2, 5, 0, 1. Below the second staff, there are numbers 1, 5, 0, 2, 5, 0, 1, 0, 4, 2, 4, 1, 2, 0, 4, 5, 0, 1, 0, 5, 0, 2, 5, 0, 1. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some accidentals and a key signature of one flat.

Şekil 20. Ellik Oyun Havasının La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı

Şekil 20’de, şekil 19’da yer alan Ellik adlı eserin, La kararlı Hüseyini Makam Dizisindeki tonal karşılığı Do olan notası yer almaktadır.

Kürdi Makam Dizisi Örneği

The image shows a musical score for the 'Kürdi Makam Dizisi Örneği'. It consists of a single staff of music in treble clef. The music is written in a style that combines Western notation with traditional Turkish notation. The staff contains a sequence of notes: a whole note G, a half note F, a quarter note E, a quarter note D, a quarter note C, a quarter note B, a quarter note A, and a quarter note G. The key signature is one flat.

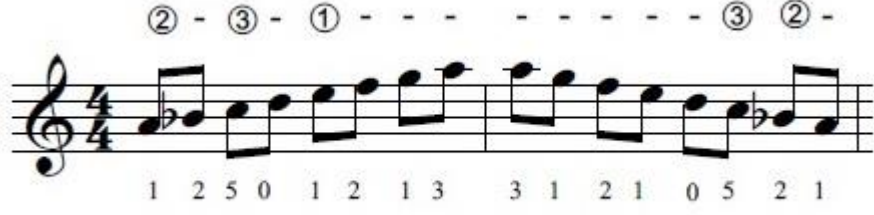
Karar Sesi: Dügah perdesidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

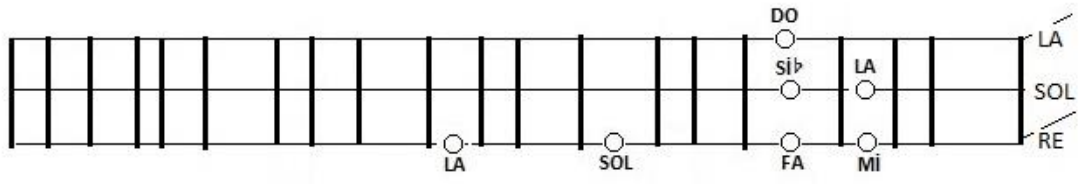
Dizisi: Kürdi dörtlüsüne Neva’da Buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşmuştur.

(Kürdi dörtlüsü + Nevada buselik beşlisi)

Güçlüsü: Re (Neva)

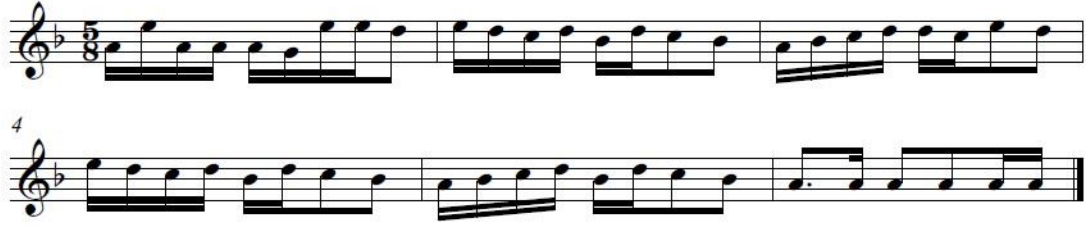
Şekil 21. La Kararlı Kürdi Makam Dizisi Örneği

Şekil 22. La Kararlı Kürdi Makam Dizisinin Bağlama Perdesindeki Şekilsel Gösterimi

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

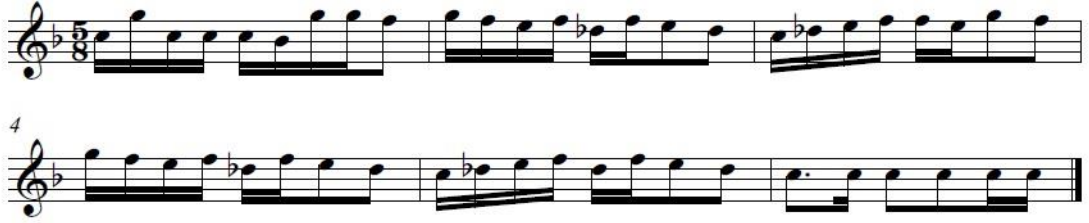

Şekil 23. Timar Barının La Kararlı Notası

La Karar
Tonal Karşılığı Do (C)

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

Şekil 24. Timar Bari Adlı Eserin La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı

Şekil 24'te, şekil 23'te yer alan Timar Bari adlı eserin, La kararlı Kürdi Makam Dizisindeki tonal karşılığı Do olan notası yer almaktadır.

KARCIĞAR MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügah perdesidir.

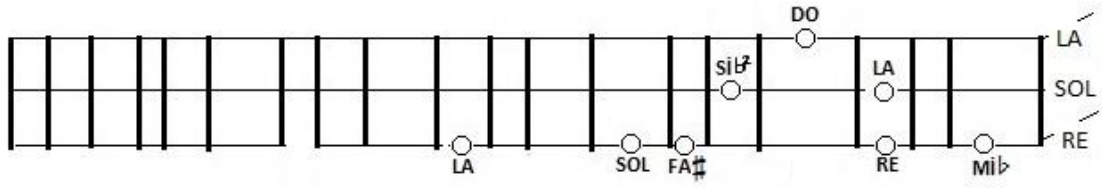
Seyri: İnici- Çıkıcıdır.

Dizisi: Uşşak dörtlüsüne Neva'da hicaz beşlisinin eklenmesiyle meydana gelmiştir.
(Kürdi dörtlüsü + Nevada hicaz dörtlüsü)

Güçlüsü: Re (Neva)

Şekil 25. La Kararlı Karcığar Makam Dizisi Örneği

Şekil 26. La kararlı Karcıgar Makam Dizisinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

MOR KOYUN

Yöresi
Ankara
Kimden Alındığı
Ahmet Yamacı

Şekil 27. Mor Koyun Adlı Eserin La Kararlı Notası

Şekil 28. Mor Koyun Adlı Eserin La Kararlı İcradaki Tonal Karşılığı

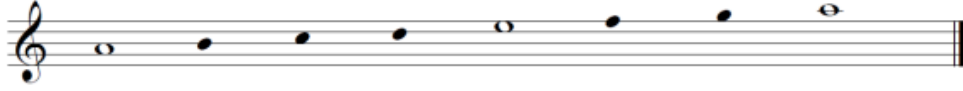
Şekil 28’de, şekil 27’de yer alan Mor Koyun adlı eserin, La kararlı Karcıgar Makam Dizisindeki tonal karşılığı Do olan notası yer almaktadır.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Si karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümüne yönelik icrayı kolaylaştırıcı yöntem ve teknikler ele alınmıştır.

Bağlamanın La kararlı icrasında kullanılan Re-Sol-La akort istemini bozmadan akort yapılırken teller arasındaki aralıklar mevcudiyetini koruyarak bağlama düzeninde Si perdesinin olduğu perdeyi La karar kabul ettiğimizde Re-Sol-La kabul ettiğimiz boş teller sırasıyla Do-Fa-Sol sesleriyle düşünülerek icra edilmektedir. Bu şekilde La karar sistemi üzerinden transpoze icrasının gerçekleşmesinde kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Si perdesinde icra edilecek La kararlı nota üzerinde tel numaraları ve parmak numaraları nota yazımında gösterilmektedir. Basit makam dizilerinde olan eserlerden seçilerek çalışmada sırasıyla örneklendirilmektedir.

BUSELİK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

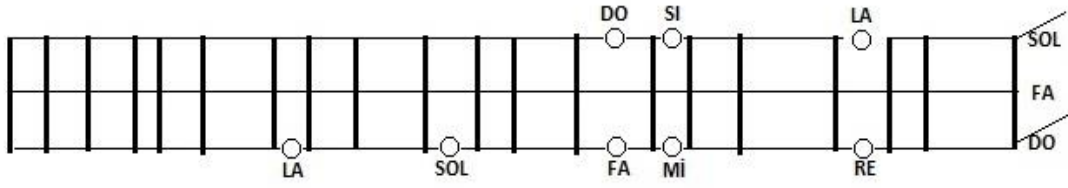
Seyri: Seyri çıkıcı ve inici özelliğindedir.

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

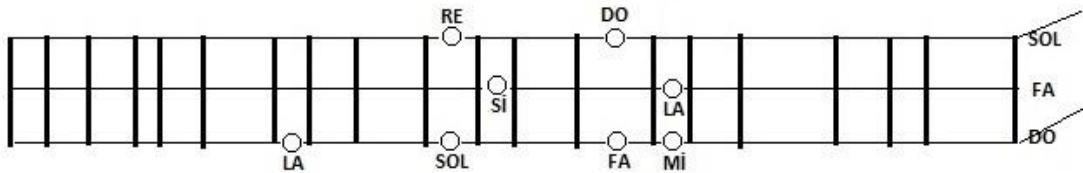
Şekil 29. Si Kararda Buselik Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

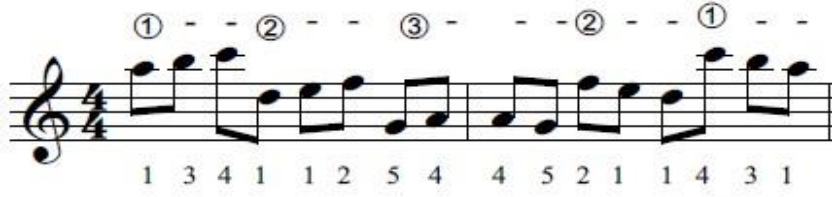
Şekil 30. Şekil 29'daki La Kararlı Uşşak Makam Dizisinin 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

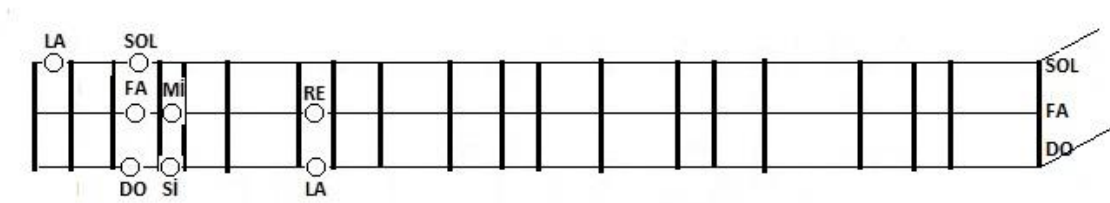
Şekil 31. Si Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı ve İnci Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 32. Şekil 31' deki - 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 33. Si Kararlı Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnci Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 34. Şekil 33'teki 3. Konumda Dizinin Perdeler Üzerinde Görünümü

Si karar
1. Tel : Do
2. Tel : Fa
3. Tel : Sol

BESTE:
DOĞAN ÇANKU

NİHAVEND LONGA

③ - - ① - - - - ② -

1 3 4 1 3 4 3 1 3 4 3

5 ③ ① ③ ② ① ② ① ② ① ②

1 3 4 1 3 4 1 3 3 4 3 1 2 4 3 1 3 4 1 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3

9 ③ ① ② ① ③ ① ③ ② ③

3 4 3 1 1 1 3 4 1 4 3 1 2 4 1 1 3 4 3 1 4 1 4 3 1 0 1

13 ① ③

1 1 1 3 1 - - - - 4 - 2

17

1 1 1 4 3 1 - - - - 4 - 2 3 4 3 1 4 1 4 3 1 0 1

21 ① ③ ① ②

2 1 1 2 4 2 1 1 2 1 1 2 4 2 1 1

25 ① ③ ① ③

3 4 3 1 1 3 1 - 1 2 1 1 4 1 1 1 2 1 - 4 3 4 1 3 4 3 1 4 3 1

Şekil 35. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Si Kararlı İcradaki Örneği

Si karar
Tonal Karşılığı

BESTE
DOĞAN ÇANKU

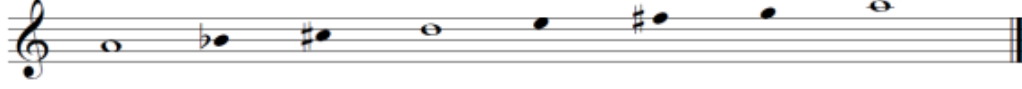
NİHAVEND LONGA

The image shows a musical score for 'Nihavend Longa' in Si Karar. It consists of six staves of music, each with a treble clef and a 2/4 time signature. The score is written in a single melodic line. Above the first staff, there are circled numbers 2, 1, and 3, indicating specific notes or fingerings. Below each staff, there are numbers representing fingerings (1-4) and some dashes. The score is divided into measures, with measure numbers 5, 9, 13, 17, 21, and 25 marked at the beginning of their respective staves. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests. The overall style is characteristic of traditional Turkish makam music.

Şekil 36. Nihavend Longa Eserinin Si Perdesinde Si Karar İcrasının Yapıldığı Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notasının Gösterimi

Şekil 36'da, şekil 35'te yer alan Nihavend Longa eserinin, Si karar perdesinde Buselik Makam Dizisi Örneğindeki tonal karşılığı Re olan notası yer almaktadır.

HİCAZ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Hicaz, hem bir makamın ismi, hem de buna bağlı dört makamlık bir aileye verilen isimdir. Hicaz ailesini meydana getiren dört makam arasında çok büyük farklar yoktur diyebiliriz. Değişen, dizilerin güçlüleri ve güçlüsündeki çeşnileridir. Hepsinin seyri inici-çıkıcıdır. Hepsi de Dügâh perdesinde Hicaz çeşni ile karar ederler. Hicaz makam dizisinin güçlü sesi, dizinin (4. derece) RE perdesidir. Seyir olarak inici-çıkıcı bir özellik taşır. İnici-çıkıcı seyir, seyre güçlü perdesi veya civarından başlaması demektir.

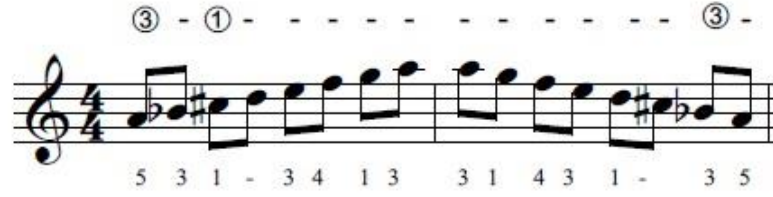
Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Neva

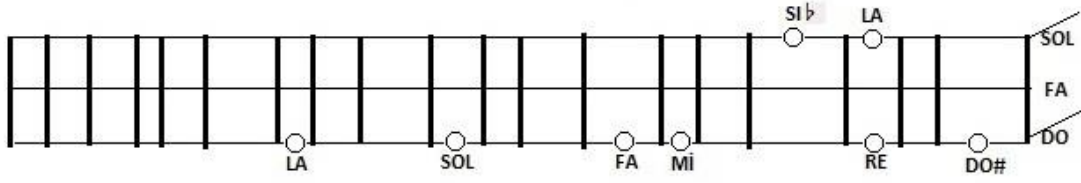
Seyri: Seyri çıkıcı ve inici özelliğindedir

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

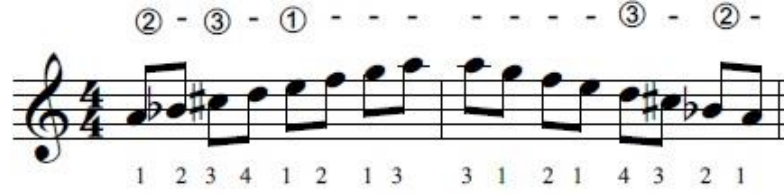
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde beşinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

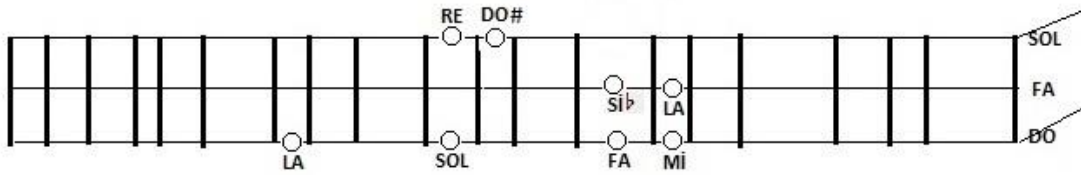
Şekil 37. Si Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

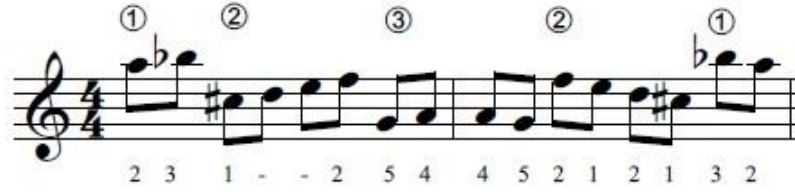
Şekil 38. Şekil 37’de 1. Konumda Yer Alan Dizinin Perdeler Üzerindeki Görünümü

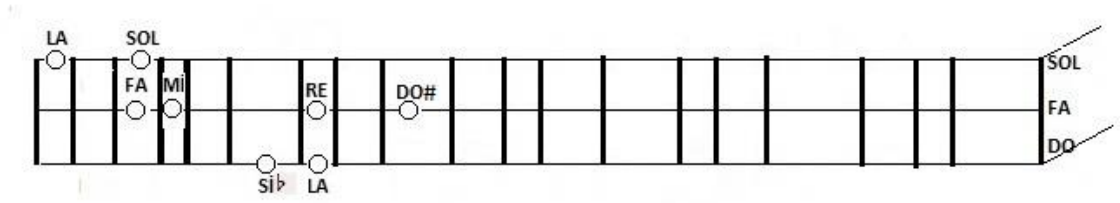
Şekil 39. Si Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 40. Şekil 39’deki 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 41. Si Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 42. Şekil 41’de 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Si Karar
1.Tel : Do
2.Tel : Fa
3.Tel : Sol

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

5 2 1 2 2 1 2 2 1 1 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2

5 3 1 2 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 - -

5 3 - - 3 - - 5 5 2 1 2 2 1 2

2 1 1 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 3 1 2 1 2 1 2 3

1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 - -

Şekil 43. Tabancamın Sapını Adlı Eserin Si Kararda İcrasının Notası

Şekil 43'te Do sesine göre akort yapılan bağlamada Si kararda icranın notası tonal müzikte Re sesine karşılık gelmektedir. Tonal müzikte karşılık gelen notaları şekilde gösterildiği gibidir.

Si Karar
Tonal Karşılığı (D)

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

5 2 1 2 2 1 2 2 1 1 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2

5 3 1 2 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 - -

5 3 - - 3 - - 5 5 2 1 2 2 1 2

2 1 1 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 3 1 2 1 2 1 2 3

1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 - -

Şekil 44. Si Perdesinde Si Karar İcrasının Yapıldığı Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu)
Re Olan Notanın Gösterimi

UŞŞAK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Düğâh perdesidir.

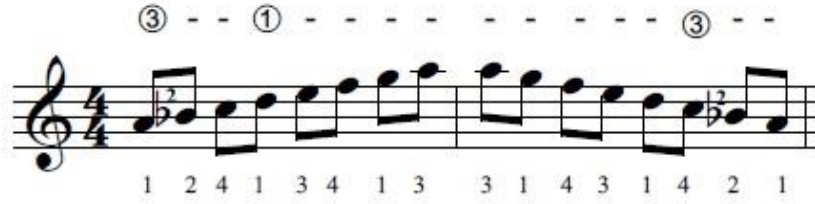
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşur.
(Uşşak dörtlüsü + 4. derecede Buselik beşlisi).

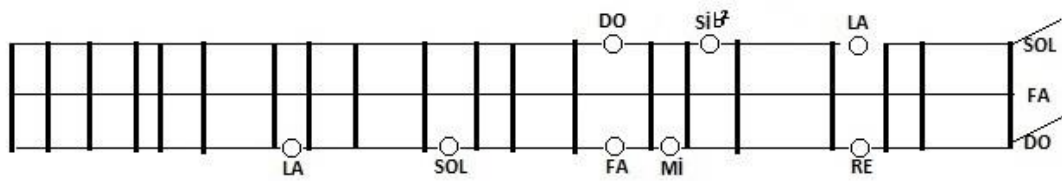
Güçlüsü: Re (Neva)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

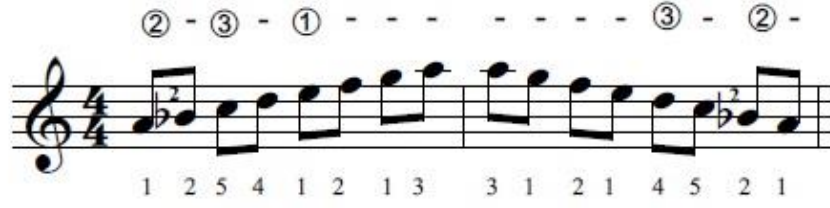
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

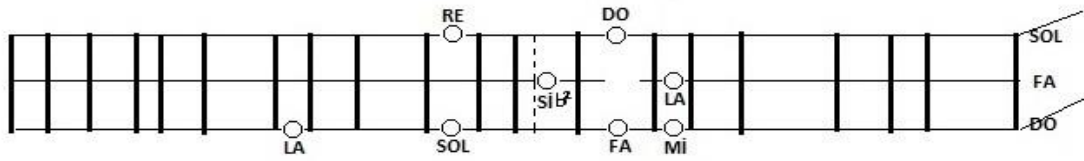
Şekil 45. Si Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 46. Şekil 45'te 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

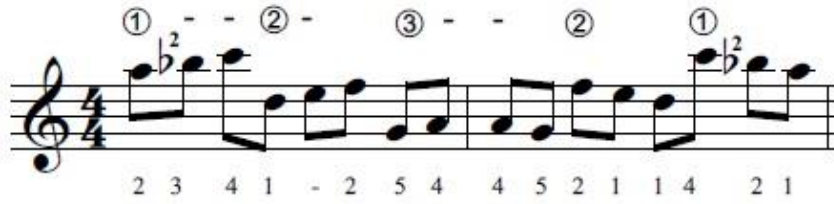

Şekil 47. Si Kararda Uşşak Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

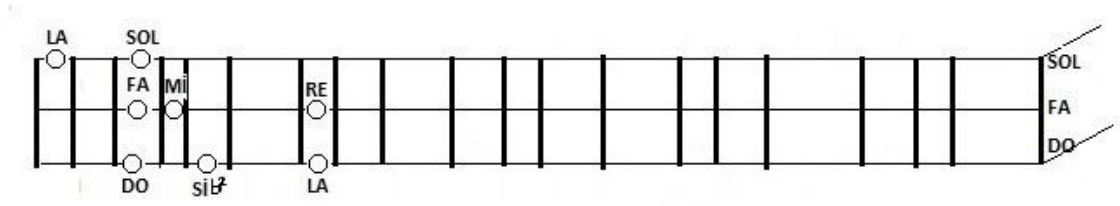

Şekil 48. Şekil 47’de 2.Konumda Yer Alan Dizinin Perdeler Üzerindeki Görünümü

Şekil 48’de görüldüğü gibi si karar icrasında orta teldeki si perdesi La karar olarak alındığında Uşşak Makam dizisindeki si bemol 2 sesinin elde edilebilmesi için bağlamının genel düzeninde orta telde do diyez olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol 2 sesini elde edebiliriz.

Şekil 49. Si Kararda Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 50. Şekil 49’da 3. Konumda Yer Alan Dizinin Perdeler Üzerindeki Görünümü

Si karar
1. Tel:Do
2. Tel:Fa
3. Tel:Sol

Notaya Alan
Muzaffer Sarısozen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

Şekil 51. Ata Barı Adlı Eserin Si Kararda İcrasının Notası

Si karar
Tonal Karşılığı(D)

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

The image shows two staves of musical notation for the piece 'ATA BARI'. The first staff is in 12/8 time and contains a sequence of notes with fingerings: 1, 2, 4, 1, 1, 3, 4, 1, 1, 0, 1, 3, 4, 3, 1. Above the staff, circled numbers 1, 2, 3, 4 are placed above specific notes. The second staff is in 12/8 time and contains a sequence of notes with fingerings: 1, 0, 1, 3, 4, 4, 3, 4, 2, 1, 0, 4, 3, 4, 1, 2, 2, 1. Above the staff, circled numbers 1, 2, 3, 4 are placed above specific notes. A large watermark 'X' is visible in the background.

Şekil 52. Si Perdesinde Si Karar İcrasının Yapıldığı Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi

HÜSEYİNİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

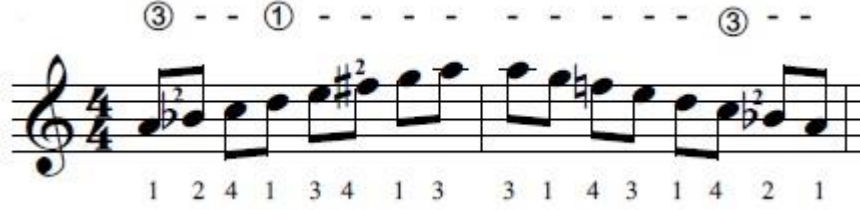
The image shows a single staff of musical notation for the 'Hüseyini Makam Dizisi Örneği'. The staff is in 12/8 time and contains a sequence of notes: Fa, Si b, Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si#. A large watermark 'X' is visible in the background.

Hüseyini beşlisine hüseyini perdesinde uşak dörtlüsünün eklenmesiyle meydana gelir. Seyri: Çıkıcıdır.

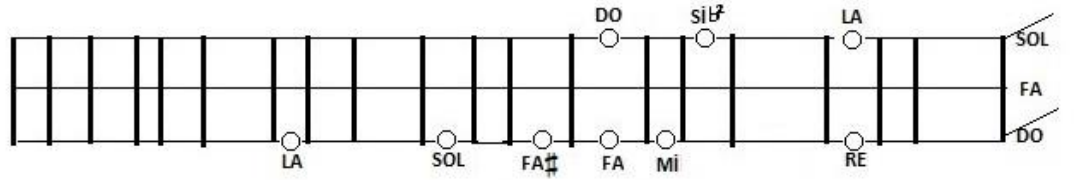
Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si b, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırılmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum olduğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle

gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

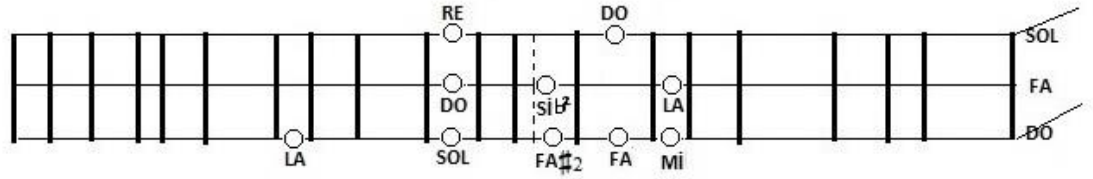
Şekil 53. Si Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

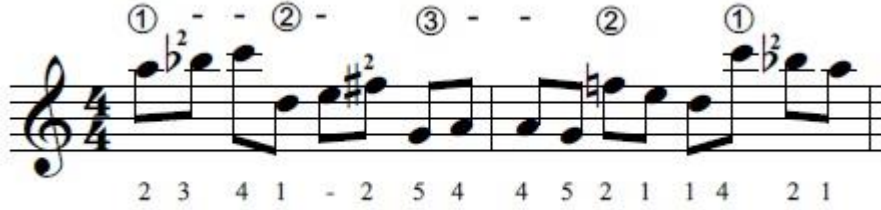
Şekil 54. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim

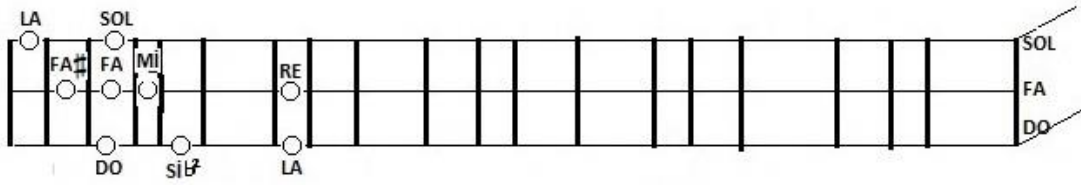
Şekil 55. Si Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 56. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi

Şekil 57. Si Kararlı Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 58. 3. Konumda Dizinin Bağlamannın Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi

Si Karar
1.Tel: Do
2.Tel: Fa
3.Tel: Sol

ELLİK

Yöre
Sivas
Derleyen
M. Sazısözen

Şekil 59. Ellik Adlı Eserin Si Kararda İcrasının Notası.

Si perdesinde yapılan si karar icrasının tonal karşılığı (tonu) Re(D) dir.

KÜRDİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügah perdesidir.

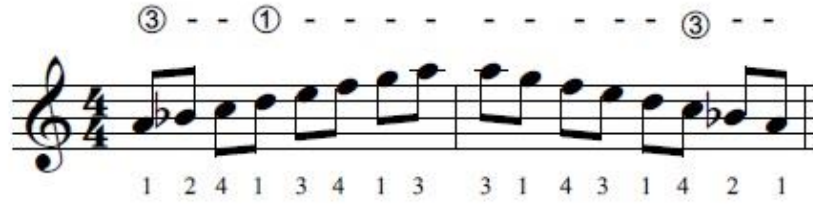
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde kürdi dörtlüsüne Neva’da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana Gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada buselik beşlisi)

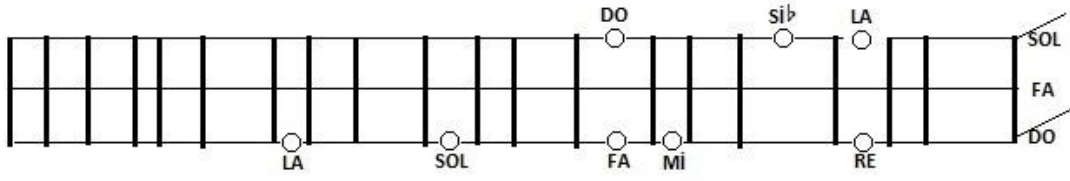
Güçlüsü: Re (Neva) (Emnalar,1998: 536)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

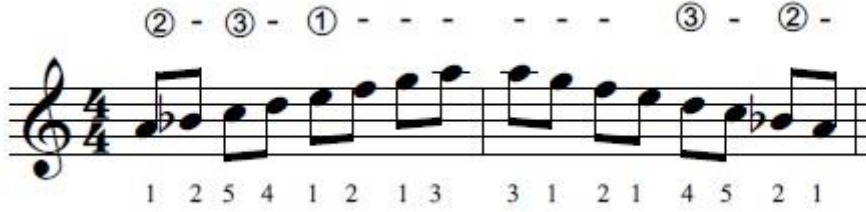
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

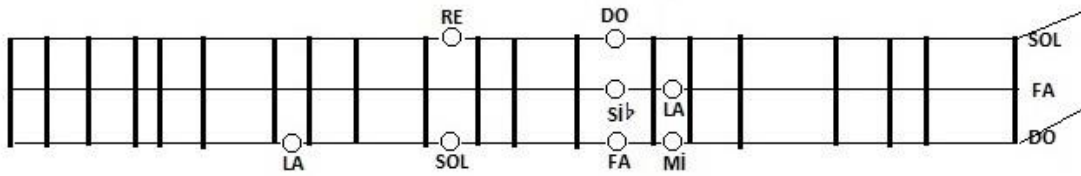
Şekil 60. Si kararda Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

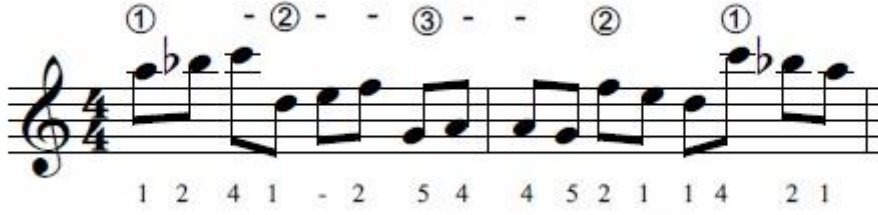
Şekil 61. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

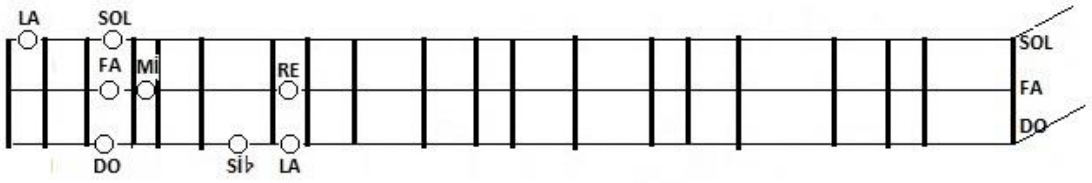
Şekil 62. Si kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 63 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 64. Si Kararlı Kürdi Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

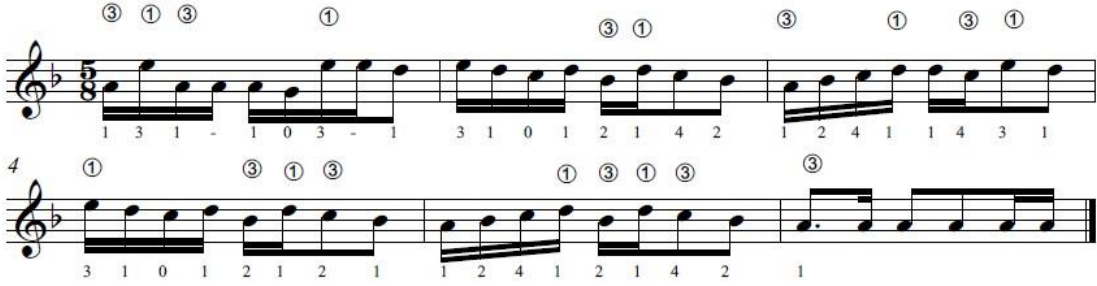

Şekil 65. Üçüncü Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Si Karar
1. Tel: Do
2. Tel: Fa
3. Tel: Sol

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

Şekil 66 Timar Barı adlı eserin Si kararda icrasının notası

Si Karar
Tonal Karşılığı(D)

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

③ ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ①

1 3 1 - 1 0 3 - 1 3 1 0 1 2 1 4 2 1 2 4 1 1 4 3 1

① ③ ① ③ ① ③ ① ③

3 1 0 1 2 1 2 1 1 2 4 1 2 1 4 2 1

Şekil 67. Si Perdesinde Si Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi

KARCIĞAR MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi:

Dügâh perdesidir.

Seyri: İnici- Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde uşak dörtlüsüne Neva'da hicaz beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada hicaz dörtlüsü)

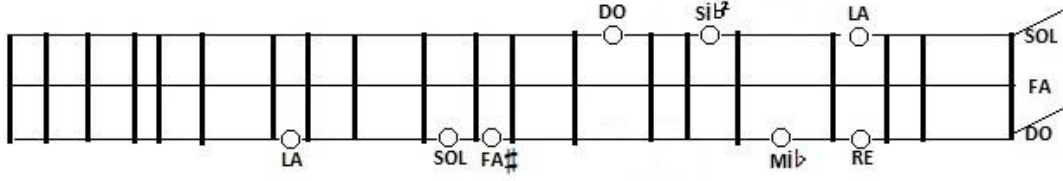
Güçlüsü: Re (Neva)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

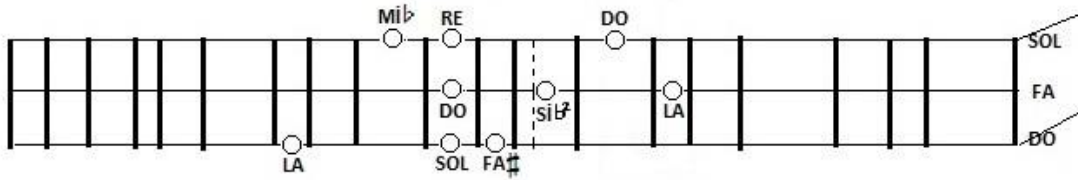
Şekil 68. Si kararlı Karcıgar Makam dizisinde Birinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 69. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 70. Si kararlı Karcıġar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

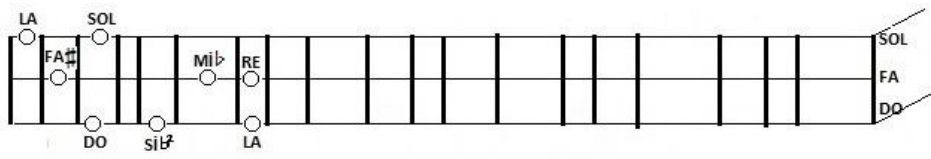

Şekil 71. deki İkinci Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 71’de görüldüğü gibi si karar icrasında orta teldeki si perdesi La karar olarak alındığında Karcıġar Makam dizisindeki si bemol iki sesinin elde edilebilmesi için bağlamamın genel düzeninde orta telde do diyez olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol iki sesini elde edebiliriz.

Şekil 72. Si kararlı Karciğar Makam dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

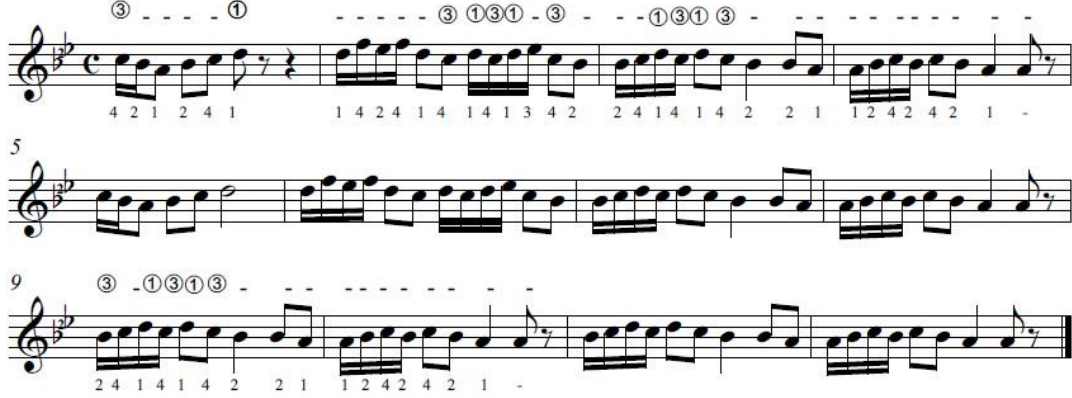

Şekil 73 . 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Si Karar
1. Tel: Do
2. Tel: Fa
3. Tel: Sol

MOR KOYUN

Yöresi
Ankara
Kimden Alındığı
Ahmet Yamacı

Şekil 74 Mor Koyun adlı eserin Si kararda icrasının notası

Si Karar
Tonal Karşılığı Re(D)

MOR KOYUN

Yöresi
Ankara
Kimden Alındığı
Ahmet Yamacı

The image shows three staves of musical notation for the piece 'MOR KOYUN'. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). It contains a sequence of notes with fingerings: 4 2 1 2 4 1, 1 4 2 4 1 4 1 4 1 3 4 2, 2 4 1 4 1 4 2 2 1, 1 2 4 2 4 2 1. Above the notes are circled numbers: ③, ①, ③ ① ③ ①, ③, ① ③ ① ③. The second staff starts with a treble clef and a key signature of one flat, continuing the sequence. The third staff starts with a treble clef and a key signature of one flat, continuing the sequence. Above the notes are circled numbers: ③ - ① ③ ① ③. The tablature below the notes is: 2 4 1 4 1 4 2 2 1 1 2 4 2 4 2 1 -.

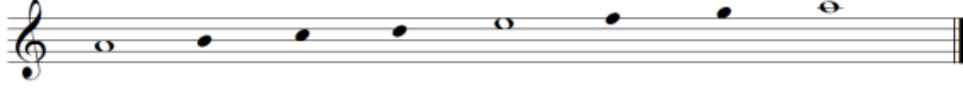
Şekil 75 . Si Perdesinde Si Karar İcrasının Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi

4.3.Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Do kararlı bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümüne yönelik icrayı kolaylaştırıcı yöntem ve teknikler ele alınmıştır.

Bağlamanın La kararlı icrasında kullanılan Re-Sol-La akort istemini bozmadan akort yapılırken teller arasındaki aralıklar mevcudiyetini koruyarak bağlama düzeninde Do perdesinin olduğu perdeyi La karar kabul edersek Re-Sol-La kabul ettiğimiz boş teller sırasıyla Si-Mi-Fa diyez sesleriyle düşünülerek icra edilmektedir. Bu şekilde La karar sistemi üzerinden transpoze icrasının gerçekleşmesinde kolaylık sağlamaktadır. Do kararda karşılaşılabileceğimiz problemlerden en önemlisi si bemol iki komasını veren perdenin olmayışıdır. Bu probleme çözüm önerisi olarak si sesine denk gelen perdenin olduğu yerde ek perde bağlantısı ile koma sesini elde edebiliriz. Do perdesinde icrası La kararlı nota üzerinde tel numaraları ve parmak numaraları nota yazımında görülmektedir. Basit makam dizilerinde olan eserlerden seçilerek çalışmada sırasıyla örneklendirilmektedir.

BUSELİK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin çıkıcı ve inici özelliğindedir.

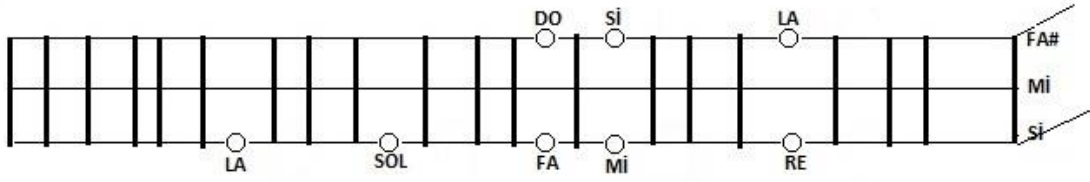
Buselik makamının buselik beşlisi değişmez ve bunun üzerine hüseyni perdesi üzerine kürdi ve hicaz dörtlüleri gelerek değişkenlik gösterebilir (Özkan, 1984: 98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

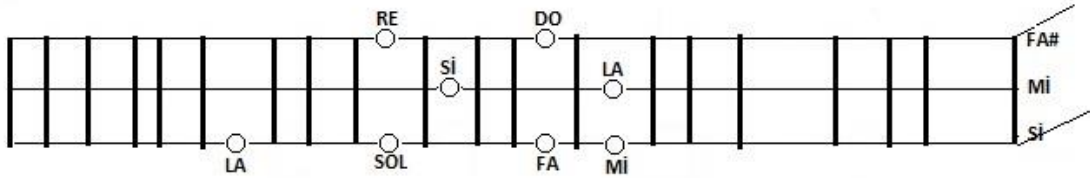
Şekil 76 Do Kararda Buselik Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

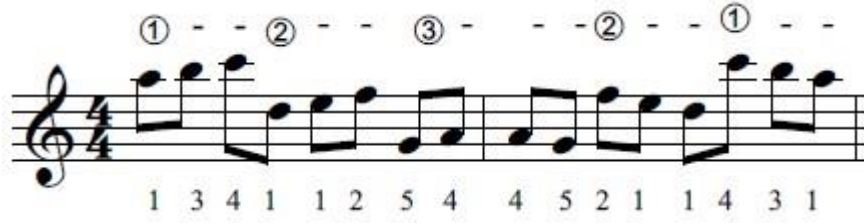
Şekil 77. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

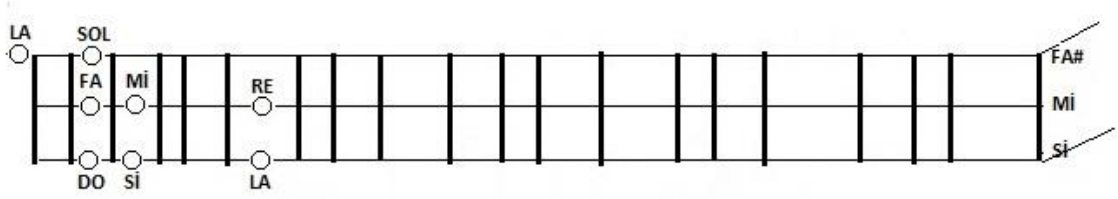
Şekil 78. Do Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 79. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 80. Do Kararlı Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 81 3. Konumda dizinin perdeler şekilsel görünümü

Do karar
1. Tel : Si
2. Tel : Mi
3. Tel : Fa#

Beste
Kevser Hanım

NİHAVEND LONGA

③ - - ① - - - - ③ - -

1 3 4 1 3 4 3 1 3 4 3

5 ③ ① ③ ② ① ② ① ② ① ②

1 3 4 1 3 4 1 3 3 4 3 1 2 4 3 1 3 4 1 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3

9 ③ ① ② ① ③ ① ③ ② ③

3 4 3 1 1 1 3 4 1 4 3 1 2 4 3 1 3 4 3 1 4 1 4 3 1 0 1

13 ① ③

1 1 1 3 1 - - - - - 4 - 2

17

1 1 1 4 3 1 - - - - - 4 - 2 3 4 3 1 4 1 4 3 1 0 1

21 ① ③ ① ②

2 1 1 2 4 2 1 1 2 1 1 2 4 2 1 1

25 ① ③ ① ③

3 4 3 1 1 3 1 - 1 2 1 1 1 4 1 1 1 2 1 - 4 3 4 1 3 4 3 1 4 3 1

Şekil 82. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Do Kararlı İcradaki Örneği

Do karar
Tonal Karşılığı (Eb)

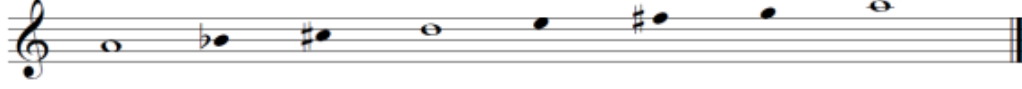
Beste
Kevser Hanım

NİHAVEND LONGA

The musical score for Nihavent Longa in Eb is presented in eight staves. Each staff contains a sequence of notes with fingerings (1-4) and circled numbers (1-3) indicating the tonal correspondence. The notes are written in a 2/4 time signature. The first staff starts with a circled 3, followed by a circled 1, and then a series of notes. The second staff starts with a circled 3, followed by a circled 1, and then a series of notes. The third staff starts with a circled 3, followed by a circled 1, and then a series of notes. The fourth staff starts with a circled 1, followed by a circled 3, and then a series of notes. The fifth staff starts with a circled 1, followed by a circled 3, and then a series of notes. The sixth staff starts with a circled 1, followed by a circled 3, and then a series of notes. The seventh staff starts with a circled 1, followed by a circled 3, and then a series of notes. The eighth staff starts with a circled 1, followed by a circled 3, and then a series of notes.

Şekil 83 Nihavent Longa Eserinin Do Perdesinde Do Karar İcrasının Tonal Karşılığı
(tonu) Mi bemol Olan Notasının Gösterimi

HİCAZ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Hicaz, hem bir makamın ismi, hem de buna bağlı dört makamlık bir aileye verilen isimdir. Hicaz ailesini meydana getiren dört makam arasında çok büyük farklar yoktur diyebiliriz. Değişen, dizilerin güçlüleri ve güçlü üstündeki çeşnileridir. Hepsinin seyri inici-çıkıcıdır. Hepsi de Dügâh perdesinde Hicaz çeşnisi ile karar ederler. Hicaz makam dizisinin güçlü sesi, dizinin (4. derece) RE perdesidir. Seyir olarak inici-çıkıcı bir özellik taşır. İnici-çıkıcı seyir, seyre güçlü perdesi veya civarından başlaması demektir.

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Neva

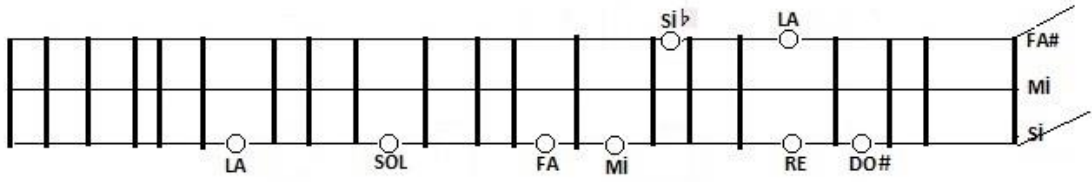
Seyri: İncelenen bu eser de seyirinin çıkıcı ve inici özelliktedir (Özkan, 1984: 98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

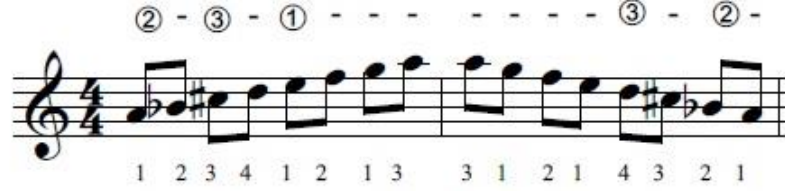
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum olduğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

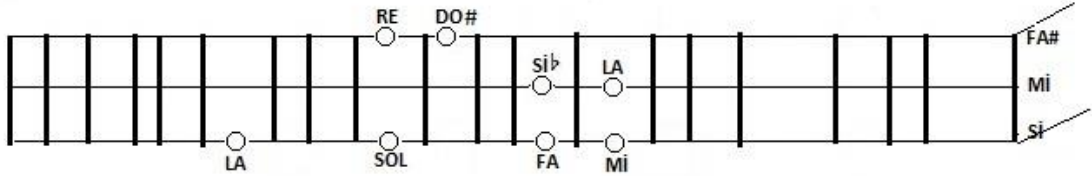
Şekil 84 Do Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

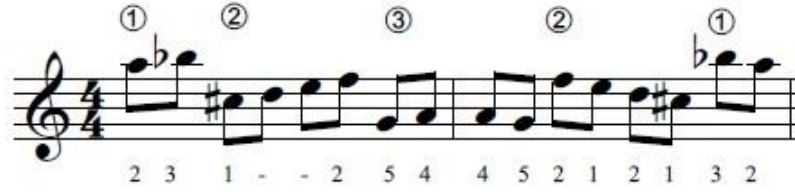
Şekil 858 Şekil 57 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

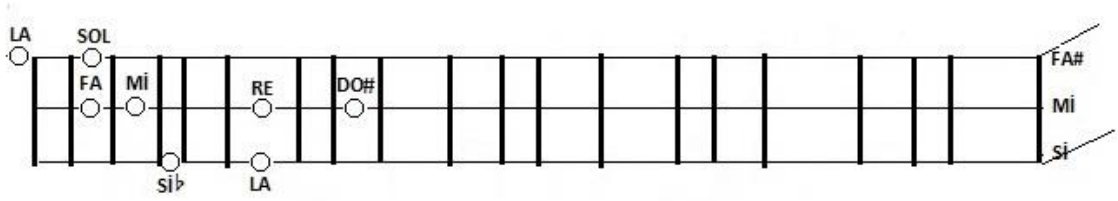
Şekil 86. Si Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 87. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Şekil 88. Do Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 89. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Do Karar
1.Tel : Si
2.Tel : Mi
3.Tel : Fa#

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

5 2 1 2 2 1 2 2 1 1 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2

5 3 1 2 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 - -

5 3 - - 3 - - 5 5 2 1 2 2 1 2

2 1 1 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 3 1 2 1 2 1 2 3

1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 - -

Şekil 90. Tabancamın Sapını Adlı Eserin Do Kararda İcrasının Notası

Do Karar
Tonal Karşılığı Eb

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

The image shows a musical score for the piece "TABANCAMIN SAPINI" in 7/8 time. It consists of five staves of notation. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notation includes various rhythmic values and fingerings (1, 2, 3, 4, 5) indicated by numbers below the notes. Bowing directions are shown with arrows above the notes. The score is divided into measures, with measure numbers 4, 7, 10, and 13 indicated at the beginning of their respective staves. The piece ends with a double bar line at the end of the fifth staff.

Şekil 91. Do Perdesinde Do Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Mi bemol Olan Notanın Gösterimi

Uşşak Makam Dizisi Örneği

The image shows a musical notation for the Uşşak Makam Dizisi Örneği. It consists of a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notation shows a sequence of notes: a whole note G4, a half note F#4, a quarter note E4, a quarter note D4, a quarter note C4, a quarter note B3, a quarter note A3, and a whole note G3. The piece ends with a double bar line.

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

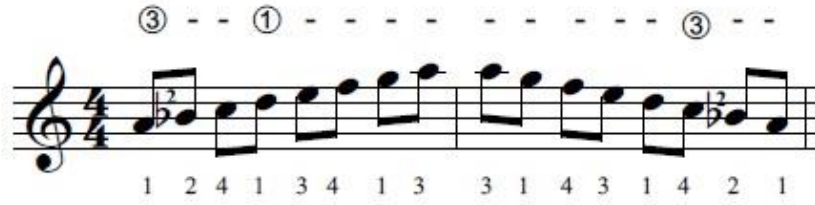
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir(Uşşak dörtlüsü + 4. derecede Buselik beşlisi).

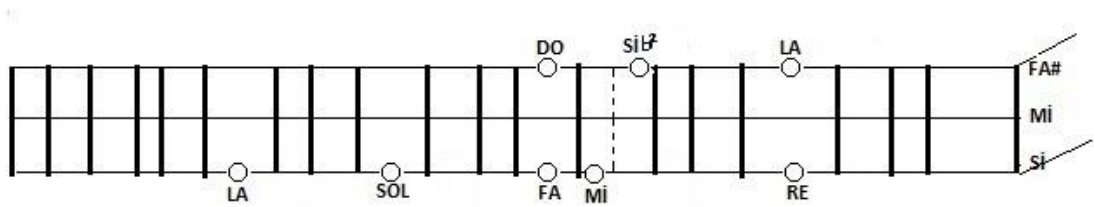
Güçlüsü: Re (Neva) (Özkan, 1984:120)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

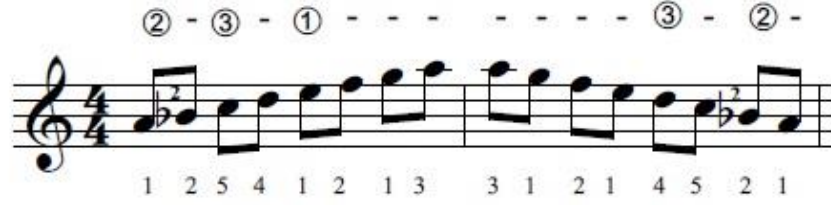
Şekil 92. Do Kararlı Uşşak Makam Diziinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

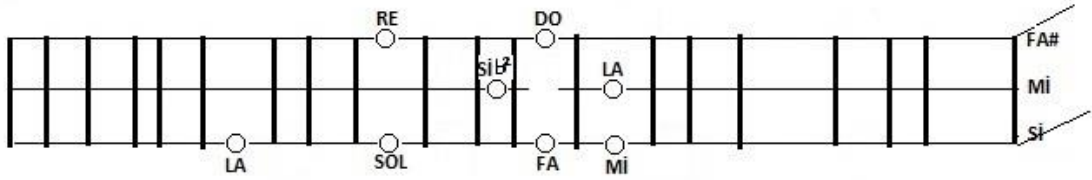
Şekil 93 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 93'de görüldüğü gibi do karar icrasında üst teldeki do perdesi La karar olarak alındığında Uşşak Makam dizisindeki si bemol iki sesinin elde edilebilmesi için

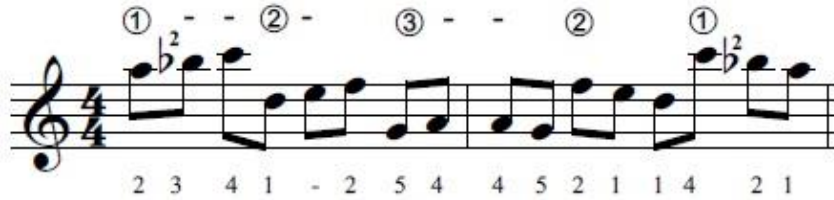
bağlamının genel düzeninde üst telde re olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol iki sesini elde edebiliriz.

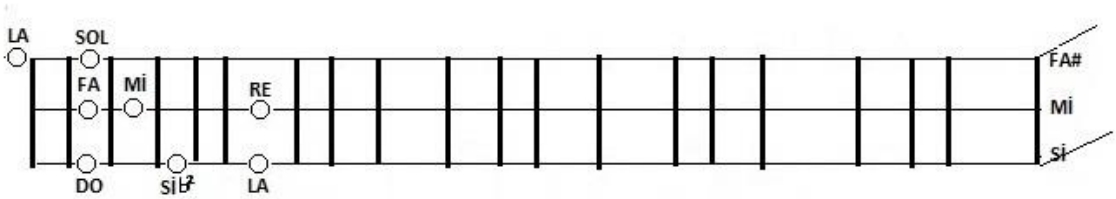
Şekil 94. Do Kararda Uşşak Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 95 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Şekil 96. Do Kararlı Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 97. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Do karar
1.Tel:Si
2.Tel:Mi
3.Tel:Fa#

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

The musical notation for Ata Bari in Do karar is presented in two staves. The first staff contains the main melody with fingerings (1, 2, 4, 1, 1, 3, 4, 1, 1, 0, 1, 3, 4, 3, 1) and circled numbers (3, 1, 3, 1, 3, 1) above the notes. The second staff shows a continuation of the melody with fingerings (1, 0, 1, 3, 4, 4, 3, 4, 2, 1, 0, 4, 3, 4, 1, 2, 2, 1) and circled numbers (1, 3, 1, 3) above the notes. A '3' is written at the beginning of the second staff, indicating a triplet.

Şekil 98. Ata Bari adlı türkünün Do kararlı icrasının notası

Do karar
Tonal Karşılığı (Eb)

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

The musical notation for Ata Bari in Do karar is presented in two staves. The first staff contains the main melody with fingerings (1, 2, 4, 1, 1, 3, 4, 1, 1, 0, 1, 3, 4, 3, 1) and circled numbers (3, 1, 3, 1, 3, 1) above the notes. The second staff shows a continuation of the melody with fingerings (1, 0, 1, 3, 4, 4, 3, 4, 2, 1, 0, 4, 3, 4, 1, 2, 2, 1) and circled numbers (1, 3, 1, 3) above the notes. A '3' is written at the beginning of the second staff, indicating a triplet. The key signature changes to Eb (one flat) for the second staff.

Şekil 99 Do Perdesinde Do Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Mi bemol Olan Notanın Gösterimi

HÜSEYİNİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

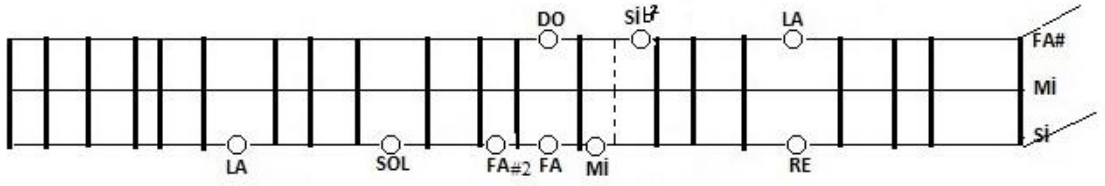
İlk defa XIV. yüzyılda Safiyüdün Abdülmümin'in eserlerinde rastlanılmaktadır. Yerinde hüseyini beşlisine hüseyini perdesinde uşak dörtlüsünün eklenmesiyle meydana gelir. Seyri: Çıkıcıdır. (Müzikte Sistem ve Makamlar, 2012: 23)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

Şekil 100. Do Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

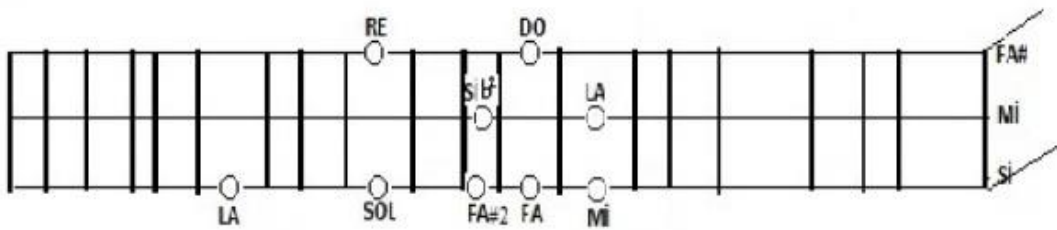

Şekil 101. 1.Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Şekil 101’de görüldüğü gibi do karar icrasında üst teldeki do perdesi La karar olarak alındığında Hüseyini Makam dizisindeki si bemol iki sesinin elde edilebilmesi için bağlamannın genel düzeninde üst telde re olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol iki sesini elde edebiliriz.

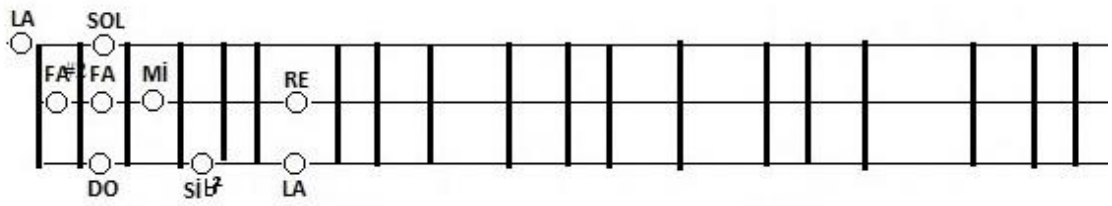
Şekil 102. Do Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 103. 2. Konumda dizinin Bağlama Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi

Şekil 104. Do Kararlı Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 105. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Do Karar
1.Tel: Si
2.Tel: Mi
3.Tel: Fa#

ELLİK

Yöre
Sivas
Derleyen
M. Sazısözen

1 - - - - - 3 1 3 1 3 1 3 1 3 1 3 4 1 2 4 1 3
4 ① ③ ① ③ - ① - - - - - ③ - - - ① ③ - - ② ③ - ①
3 4 1 2 4 1 3 1 4 2 4 1 2 4 4 5 4 1 4 5 4 2 5 4 1

Şekil 106. Ellik adlı türkünün Si kararlı icrasının notası

Şekil 106'da Do perdesinde do karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Mi bemol dür.

KÜRDİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

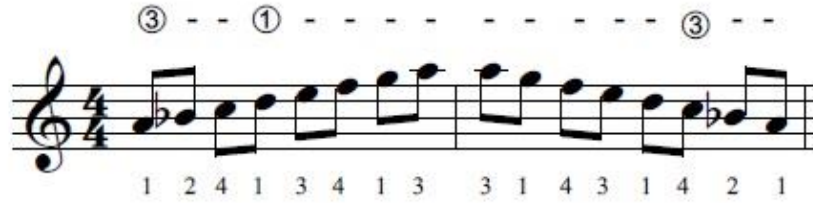
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde kürdi dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana Gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada buselik beşlisi)

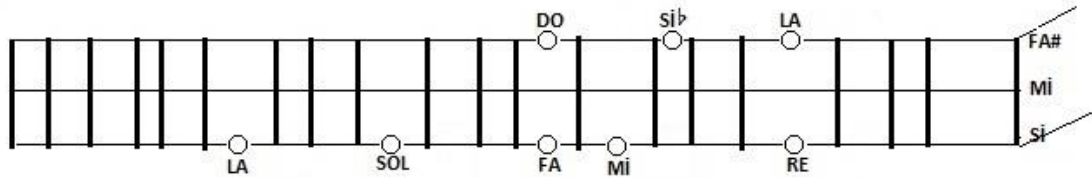
Güçlüsü: Re (Neva) (Emnalar,1998: 536)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırımların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum olduğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

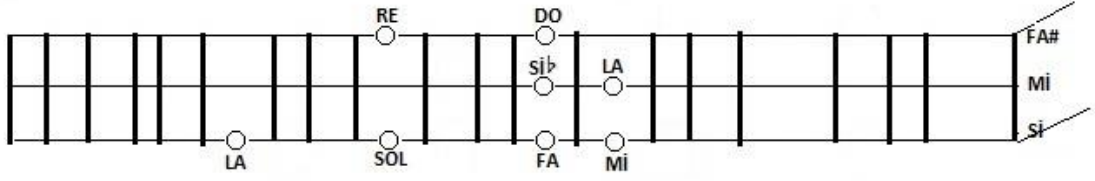
Şekil 107. Do kararda Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

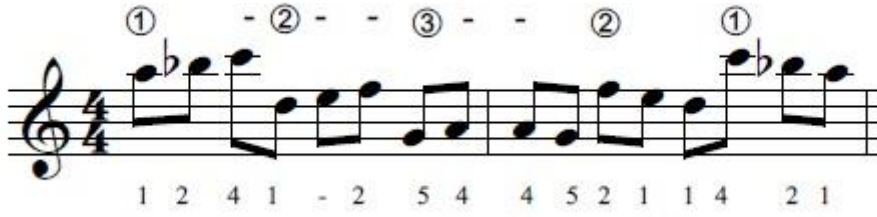
Şekil 108. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

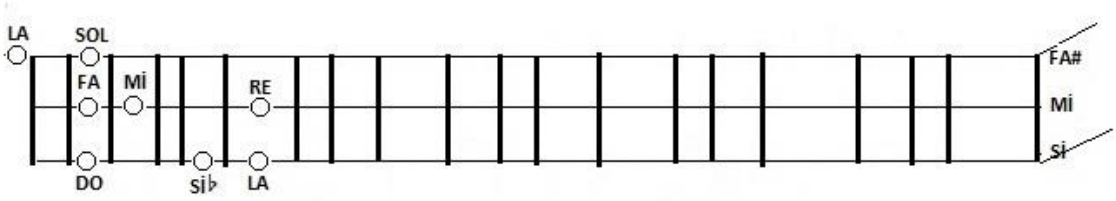
Şekil 109. Do kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 110. 2. Konumda dizinin Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 111. Do Kararlı Kürdi Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 112 3. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Do Karar
1. Tel: Si
2. Tel: Mi
3. Tel: Fa#

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

③ ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ①

1 3 1 - 1 0 3 - 1 3 1 0 1 2 1 4 2 1 2 4 1 1 4 3 1

4 ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ③

3 1 0 1 2 1 2 1 1 2 4 1 2 1 4 2 1

Şekil 113. Timar Bari adlı eserin Si kararda icrasının notası

Do Karar
Tonal Karşılığı (Eb)

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

③ ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ①

1 3 1 - 1 0 3 - 1 3 1 0 1 2 1 4 2 1 2 4 1 1 4 3 1

4 ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ③

3 1 0 1 2 1 2 1 1 2 4 1 2 1 4 2 1

Şekil 114. Do Perdesinde Do Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Mi bemol Olan Notanın Gösterimi

KARCİĞAR MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügah perdesidir.

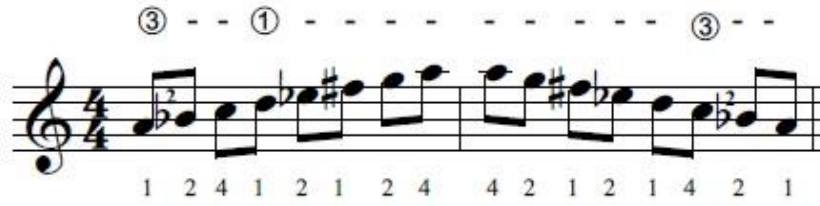
Seyri: İnici- Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde uşak dörtlüsüne Neva'da hicaz beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada hicaz dörtlüsü)

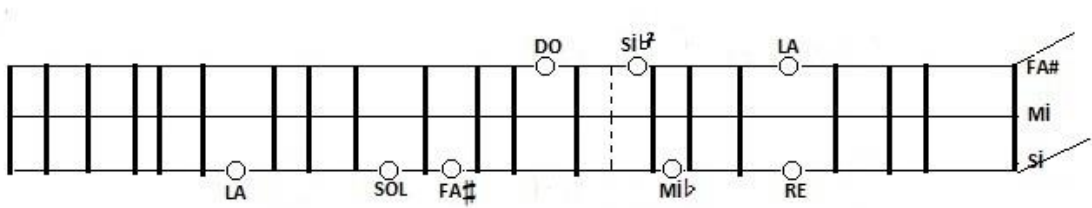
Güçlüsü: Re (Neva) (Emnalar, :96)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

Şekil 115. Do kararlı Karcıgar Makam dizisinde Birinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

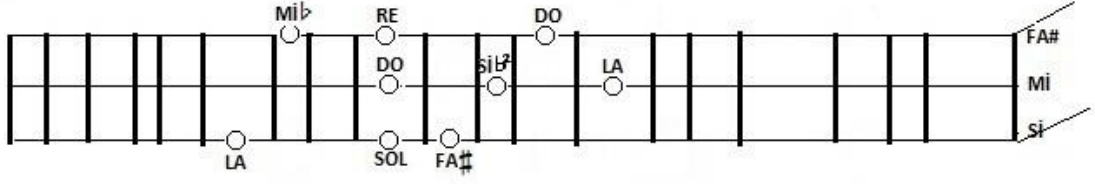

Şekil 116. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

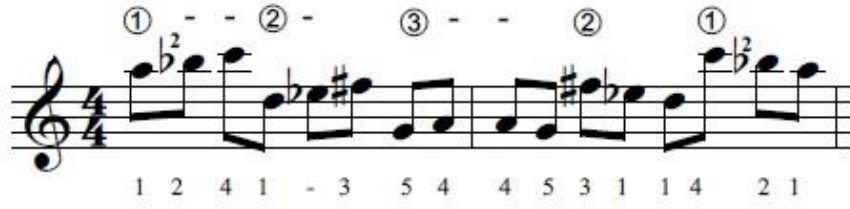
Şekil 29’da görüldüğü gibi do karar icrasında üst teldeki do karar(La karar) olarak alındığında Karcıgar Makam dizisindeki si bemol iki sesinin elde edilebilmesi için bağlamannın genel düzeninde üst telde re olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol iki sesini elde edebiliriz.

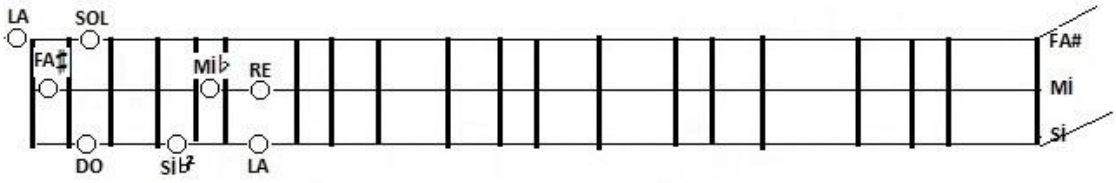
Şekil 117. Do kararlı Karcıgar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 118. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 119. Do kararlı Karcıgar Makam dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 120. 1. Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Do Karar

1.Tel:Si
2.Tel:Mib
3.Tel:Fa#

MOR KOYUN

Yöresi
Ankara
Kimden Alındığı
Ahmet Yamacı

③ - - - - ① - - - - ③ ①③① - ③ - - - ①③① ③ - - - - - - - - - -
4 2 1 2 4 1 1 4 2 4 1 4 1 4 1 3 4 2 2 4 1 4 1 4 2 2 1 1 2 4 2 4 2 1 -
5
9 ③ - ①③①③ - - - - - - - - - -
2 4 1 4 1 4 2 2 1 1 2 4 2 4 2 1 -

Şekil 121. Mor Koyun adlı türkünün Do kararlı icrasının notası

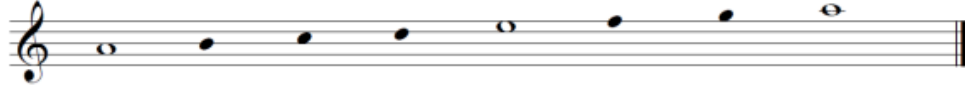
Do perdesinde do karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu) Mi bemol(Eb) dür.

4.4.Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Re kararlı bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümüne yönelik icrayı kolaylaştırıcı yöntem ve teknikler ele alınmıştır.

Bağlamanın La kararlı icrasında kullanılan Re-Sol-La akort istemini bozmadan akort yapılırken teller arasındaki aralıklar mevcudiyetini koruyarak bağlama düzeninde Re perdesinin olduğu perdeyi La karar kabul edersek Re-Sol-La kabul ettiğimiz boş teller sırasıyla La-Re-Mi sesleriyle düşünülerek icra edilmektedir. Bu şekilde La karar sistemi üzerinden transpoze icrasının gerçekleşmesinde kolaylık sağlamaktadır. Re karar icrası La kararlı nota üzerinde tel numaraları ve parmak numaraları nota yazımında görülmektedir. . Basit makam dizilerinde olan eserlerden seçilerek çalışmada sırasıyla örneklendirilmektedir.

BUSELİK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin çıkıcı ve inici özelliğindedir.

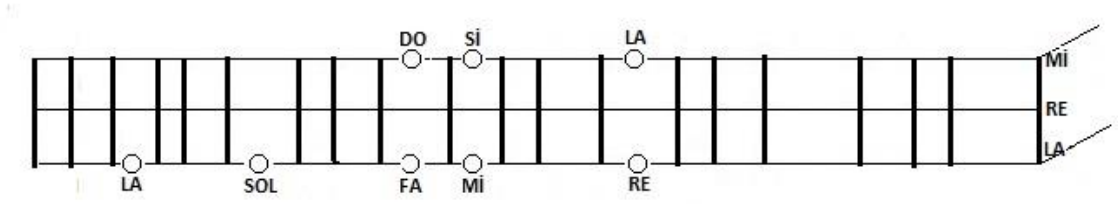
Buselik makamının buselik beşlisi değişmez ve bunun üzerine hüseyini perdesi üzerine kürdi ve hicaz dörtlüleri gelerek değişkenlik gösterebilir (Özkan,1984 :98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

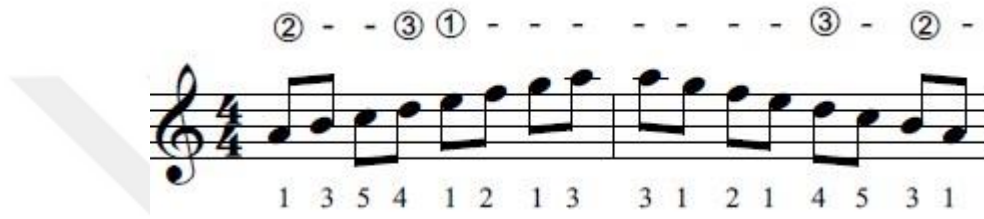
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde boş (açık) tel karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

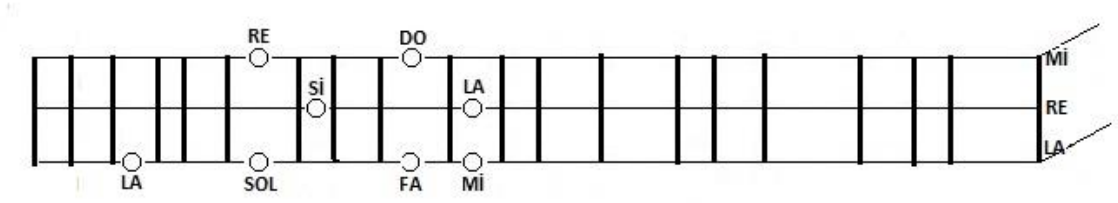
Şekil 122. Re Kararda Buselik Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 123. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

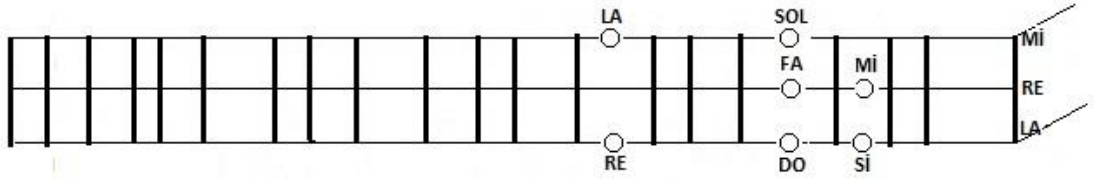
Şekil 90 Re Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 124. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 125. Re Kararlı Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 126. 3. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Re karar
1.Tel : La
2.Tel : Re
3.Tel : Mi

NİHAVEND LONGA

Beste
Kevser Hanım

③ - - ① - - - - - ③ - -

1 3 4 1 3 4 3 1 3 4 3

5 ③ ① ③ ② ① ② ① ② ① ②

1 3 4 1 3 4 1 3 4 3 1 2 4 3 1 3 4 1 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3

9 ③ ① ② ① ③ ① ③ ② ③

3 4 2 1 1 1 3 4 1 4 2 1 2 4 2 1 3 4 2 1 4 1 4 3 1 0 1

13 ① ③

1 1 1 3 1 - - - - - 4 - 2

17

1 1 1 4 3 1 - - - - - 4 - 2 3 4 3 1 4 1 4 3 1 3 1

21 ① ③ ① ② ③

2 1 1 2 4 2 1 1 2 1 1 2 4 2 1 4

25 ① ③ ① ③

3 4 3 1 1 3 1 - 3 2 1 1 1 4 1 1 1 2 1 - 4 3 4 1 3 4 3 1 4 3 1

Şekil 127. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Re Kararda İcrasının Örneği

Re Karar
Tonal Karşılığı Fa (F)

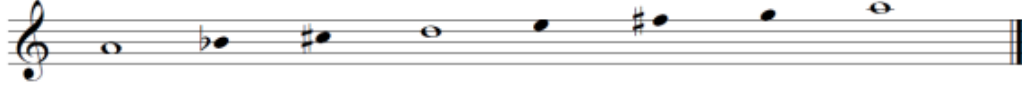
NİHAVEND LONGA

Beste
Kevser Hamm

The image displays a musical score for the piece "Nihavend Longa" by Kevser Hamm. The score is written in 2/4 time and consists of seven staves of music. The key signature is one flat (B-flat), and the mode is Re Karar. The score includes fingerings and articulations for the left hand. The first staff shows the beginning of the piece with a Re note (F) marked with a circled 1. The subsequent staves continue the melody, with various fingerings and articulations indicated. The score ends with a double bar line.

Şekil 128. Nihavend Longa Eserinin Re Perdesinde Re Karar İcrasının Tonal Karşılığı (tonu) Fa Olan Notasının Gösterimi

HİCAZ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Hicaz, hem bir makamın ismi, hem de buna bağlı dört makamlık bir aileye verilen isimdir. Hicaz ailesini meydana getiren dört makam arasında çok büyük farklar yoktur diyebiliriz. Değişen, dizilerin güçleri ve güçlü üstündeki çeşnileridir. Hepsinin seyri inici-çıkıcıdır. Hepsi de Dugah perdesinde Hicaz çeşnisi ile karar ederler. Hicaz makam dizisinin güçlü sesi, dizinin (4. derece) RE perdesidir. Seyir olarak inici-çıkıcı bir özellik taşır. İnici-çıkıcı seyir, seyre güçlü perdesi veya civarından başlaması demektir.

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re

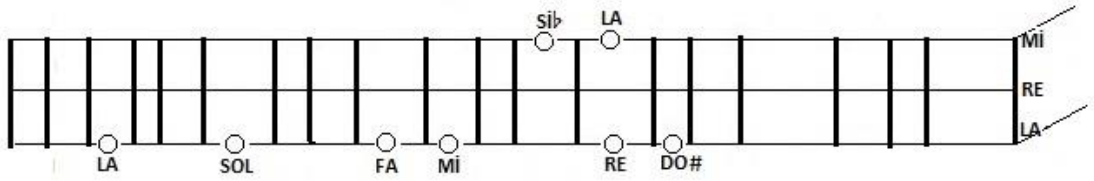
Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin çıkıcı ve inici özelliğindedir (Özkan, 1984: 98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

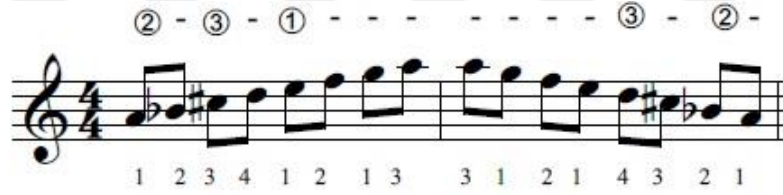
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

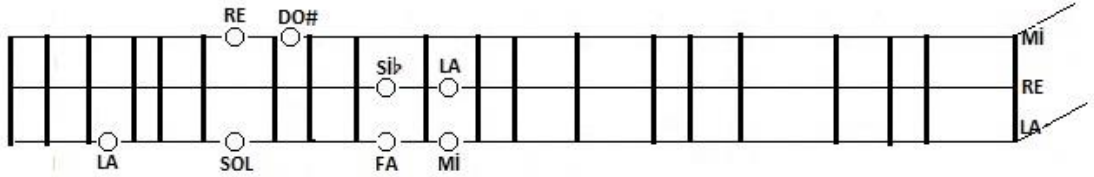
Şekil 129. Re Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

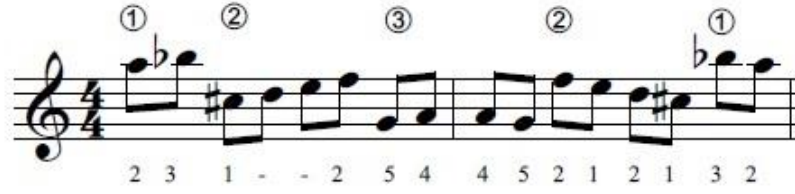
Şekil 130. 1. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Görünümü

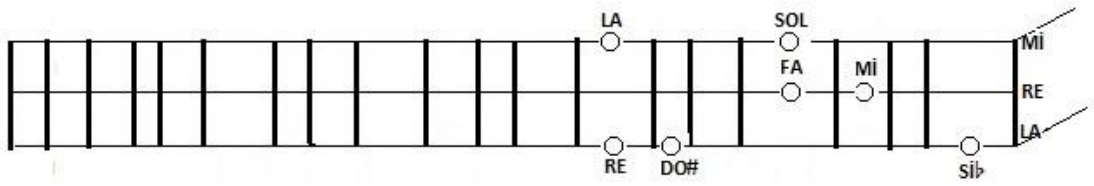
Şekil 131. Re Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 132. 2. Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 133. Re Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi.

Şekil 134. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Re Karar

1.Tel : La
2.Tel : Re
3.Tel : Mi

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Ahndığı
Hasan Sözeri

0 0 3 0 0 3 0 0 3 3 1 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 3 2 1 0

1 2 3 0 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 3 2 1 0 1 - -

1 2 - - 2 - - 1 0 0 3 0 0 3 0

0 3 0 1 3 4 3 4 2 3 4 3 4 2 3 2 1 0 1 2 3 0 3 4 3 4 2

3 4 3 4 2 3 2 1 0 1 - -

Şekil 135. Tabancamın Sapını Adlı Eserin Re Kararda İcrasının Notası

Re Karar
Tonal Karşılığı Fa

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

Şekil 136. Re Perdesinde Re Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Fa Olan Notanın Gösterimi

UŞŞAK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dugah perdesidir.

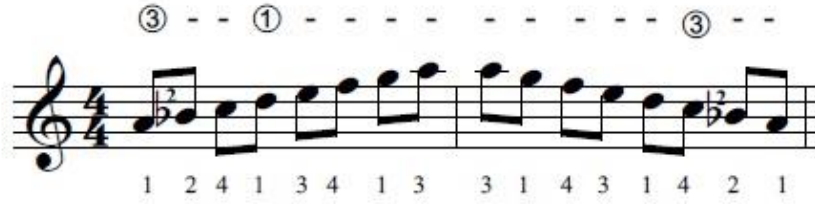
Seyri: Cıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde Uşşak dortlusune Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir (Uşşak dortlusu + 4. derecede Buselik beşlisi).

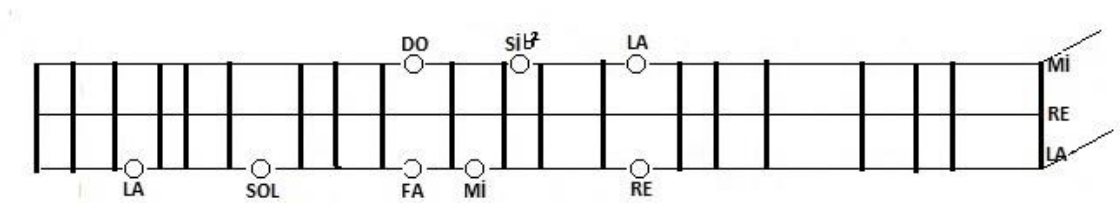
Güçlüsü: Re (Neva) (Özkan, 1984:120)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

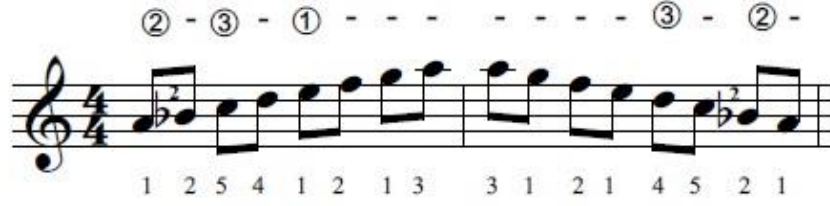
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

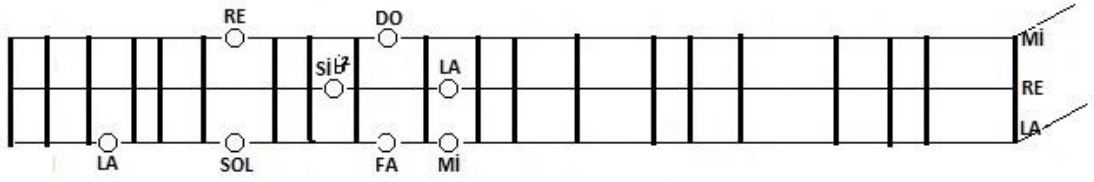
Şekil 137. Re Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi.

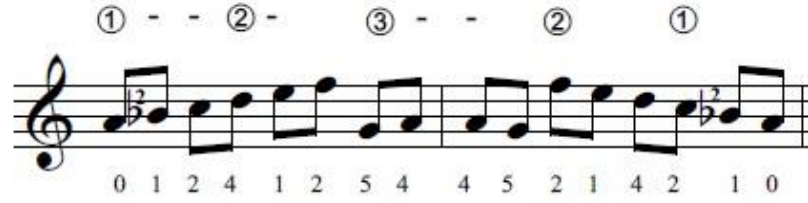
Şekil 138. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

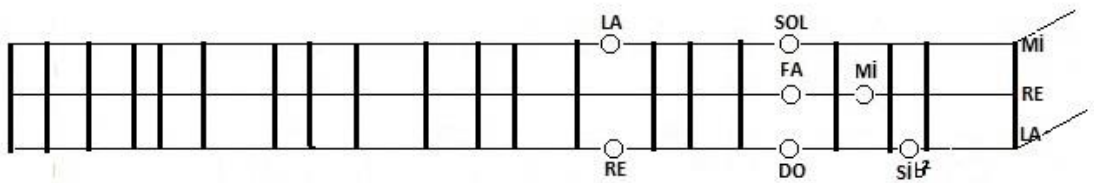
Şekil 139. Re Kararda Uşşak Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 140 2. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 141. Re Kararlı Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 142. 3. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Görünümü

Re karar
1.Tel:La
2.Tel:Re
3.Tel:Mi

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Ahndığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

1 2 4 1 1 3 4 1 1 0 1 3 4 3 1 -

1 0 1 3 4 4 3 4 2 1 0 4 3 4 1 2 2 1 -

Şekil 108. Ata Bari adlı türkünün Re kararlı icrasının notası

Re karar
Tonal Karşılığı Fa

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Ahndığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

1 2 4 1 1 3 4 1 1 0 1 3 4 3 1 -

1 0 1 3 4 4 3 4 2 1 0 4 3 4 1 2 2 1 -

Şekil 143. Re perdesinde re karar icrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Re Olan Notanın Gösterimi

HÜSEYİNİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

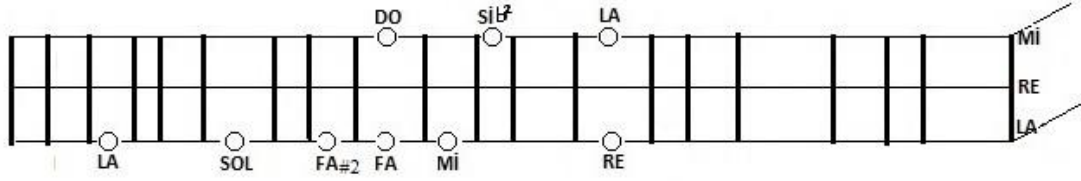
İlk defa XIV. yüzyılda Safiyüdü'n Abdülmümin'in eserlerinde rastlanılmaktadır. Yerinde hüseyini beşlisine hüseyini perdesinde uşak dörtlüsünün eklenmesiyle meydana gelir. Seyri: Çıkıcıdır. (Müzikte Sistem ve Makamlar, 2012: 23)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

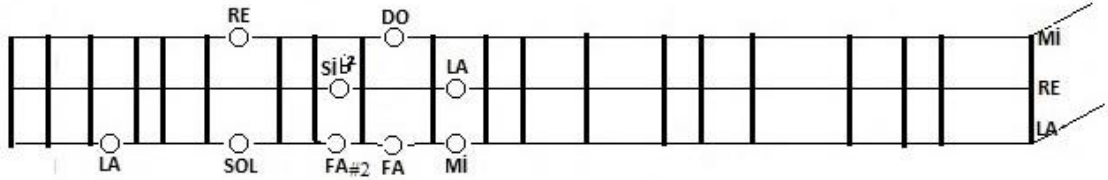
Şekil 144. Re Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 145 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim

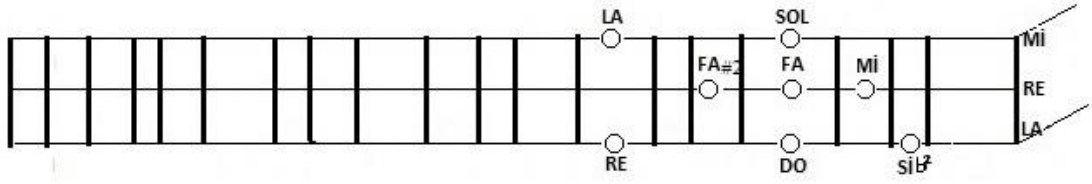
Şekil 146. Re kararlı Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 147. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi

Şekil 148. Re Kararlı Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 149. 3. Konumda Dizinin Bağlamının Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi

Re Karar
1.Tel: La
2.Tel: Re
3.Tel: Mi

ELLİK

Yöre
Sivas
Derleyen
M. Sazısözen

Şekil 150. Ellik adlı türkünün Si kararlı icrasının notası

Re perdesinde re karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu) Fa dır.

KÜRDİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

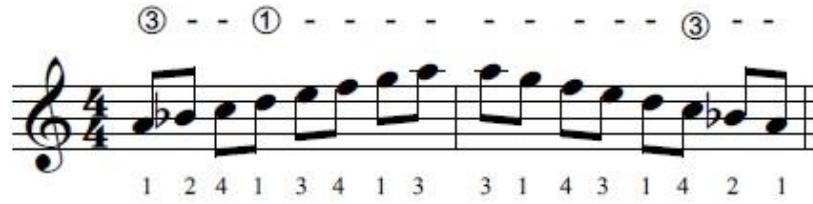
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde kürdi dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana Gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada buselik beşlisi)

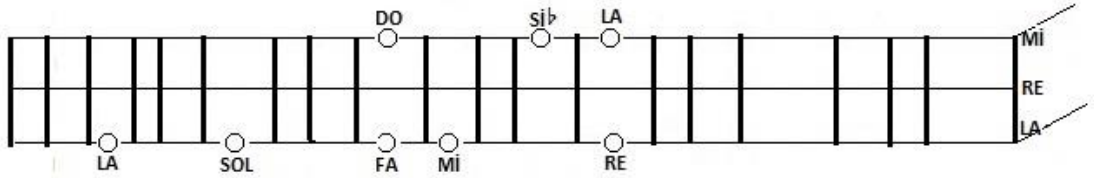
Güçlüsü: Re (Neva) (Emnalar,1998: 536)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

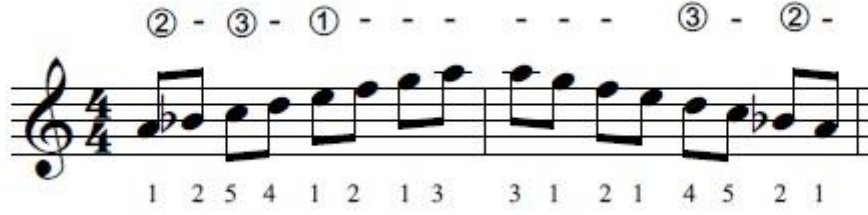
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

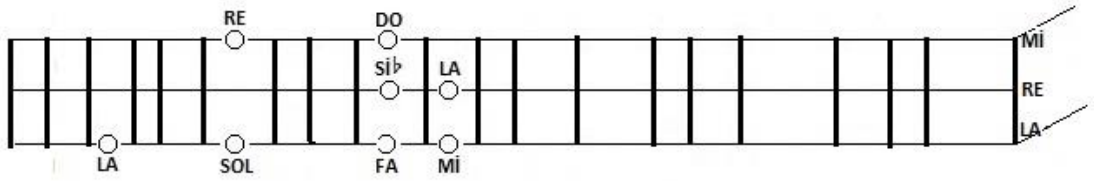
Şekil 151. Re kararlı kararda Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

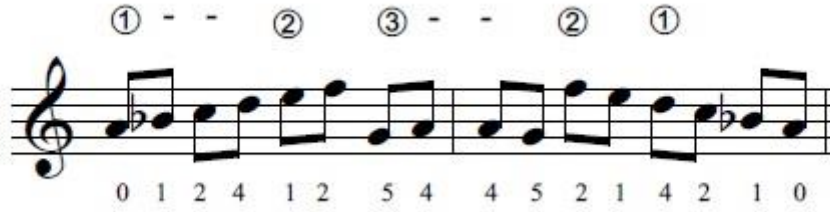
Şekil 152. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

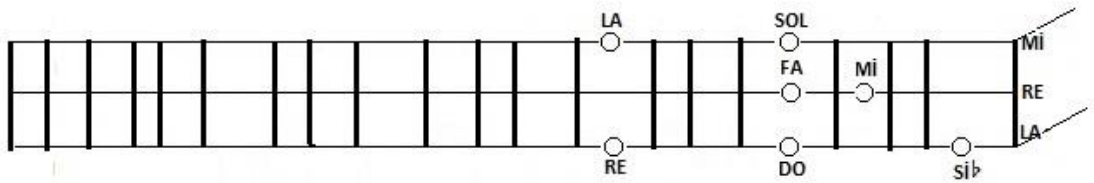
Şekil 153. Re kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 154. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 155. Re Kararlı Kürdi Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 156. 3. Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Re Karar
1.Tel:La
2.Tel:Re
3.Tel:Mi

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

③ ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ①

1 3 1 - 1 0 3 - 1 3 1 0 1 2 1 4 2 1 2 4 1 1 4 3 1

4 ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ③

3 1 0 1 2 1 2 1 1 2 4 1 2 1 4 2 1

Şekil 157. Re karar adlı türkünün Re kararlı icrasının notası

Re Karar
Tonal Karşılığı Fa

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

③ ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ①

1 3 1 - 1 0 3 - 1 3 1 0 1 2 1 4 2 1 2 4 1 1 4 3 1

4 ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ③

3 1 0 1 2 1 2 1 1 2 4 1 2 1 4 2 1

Şekil 158. Re Perdesinde Re Karar İcrasının Bağlamada Tonal Karşılığı (tonu) Fa Olan Notanın Gösterimi

Karciğar Makam Dizisi Örneği

Karar Sesi: Dügah perdesidir.

Seyri: İnici- Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde uşak dörtlüsüne Neva'da hicaz beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada hicaz dörtlüsü)

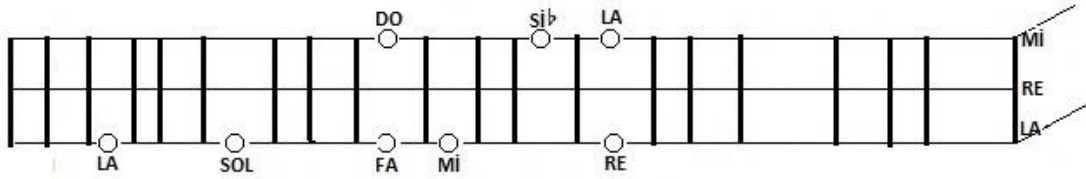
Güçlüsü: Re (Neva)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

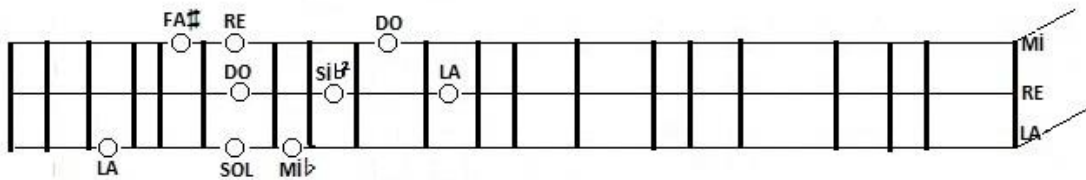
Şekil 159. Re kararlı Karcıgar Makam dizisinde Birinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

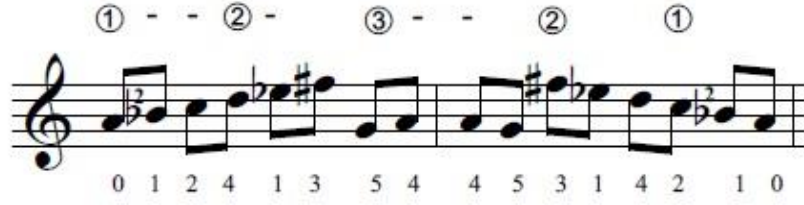
Şekil 160. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

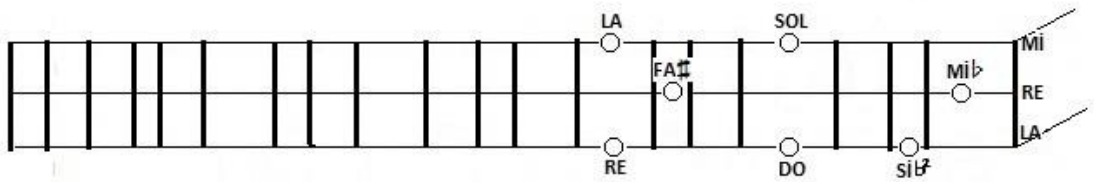
Şekil 161. Re kararlı Karcıgar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 162 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 163. Re kararlı Karcıgar Makam dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

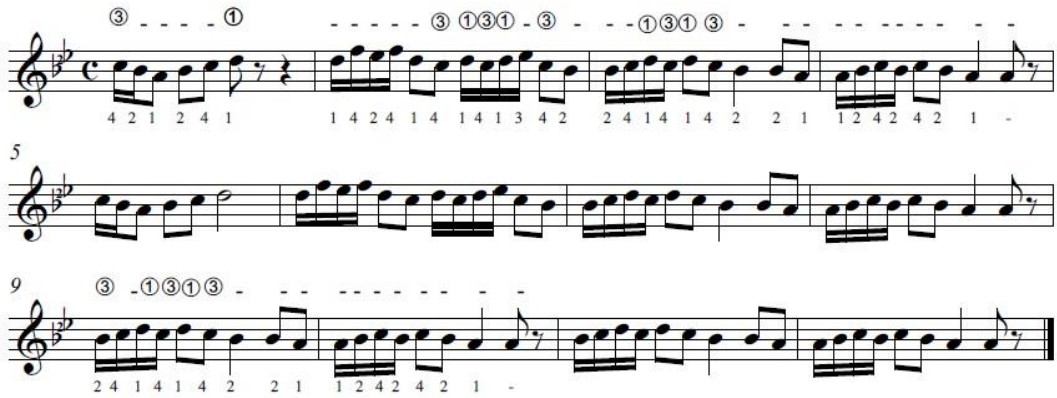

Şekil 164 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Re Karar
1.Tel:La
2.Tel:Re
3.Tel:Mi

MOR KOYUN

Yöresi
Ankara
Kimden Alındığı
Ahmet Yamaç

Şekil 122. Mor Koyun adlı türkünün Re kararlı icrasının notası

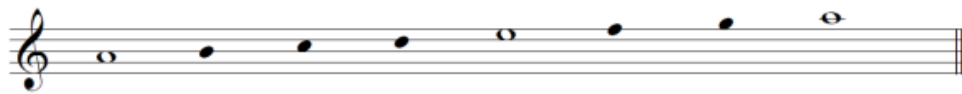
Re perdesinde re karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu) Fa(F) dır.

4.5.Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Mi kararlı bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümüne yönelik icrayı kolaylaştırıcı yöntem ve teknikler ele alınmıştır.

Bağlamanın La kararlı icrasında kullanılan Re-Sol-La akort istemini bozmadan akort yapılırken teller arasındaki aralıklar mevcudiyetini koruyarak bağlama düzeninde Mi perdesinin olduğu perdeyi La karar kabul edersek Re-Sol-La kabul ettiğimiz boş teller sırasıyla Sol-Do-Re sesleriyle düşünülerek icra edilmektedir. Bu şekilde La karar sistemi üzerinden transpoze icrasının gerçekleşmesinde kolaylık sağlamaktadır. Mi karar icrası La kararlı nota üzerinde tel numaraları ve parmak numaraları nota yazımında görülmektedir. Basit makam dizilerinde olan eserlerden seçilerek çalışmada sırasıyla örneklendirilmektedir.

BUSELİK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

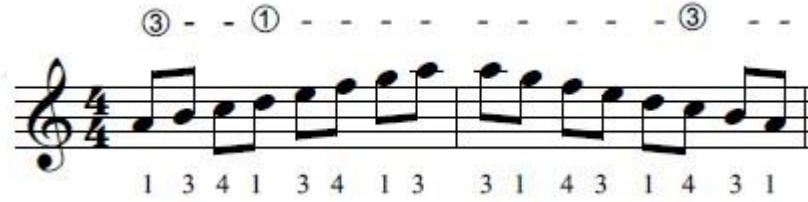
Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin çıkıcı ve inici özelliğindedir.

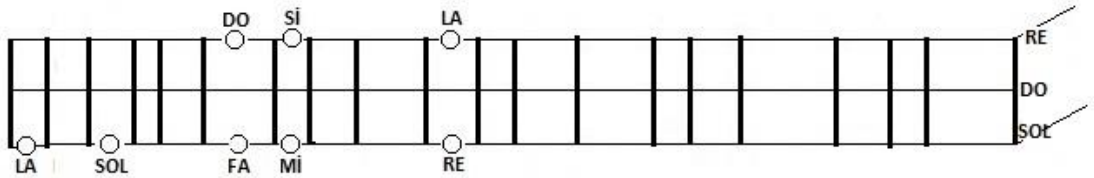
Buselik makamının buselik beşlisi değişmez ve bunun üzerine hüseyini perdesi üzerine kürdi ve hicaz dörtlüleri gelerek değişkenlik gösterebilir (özkan, .. :98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

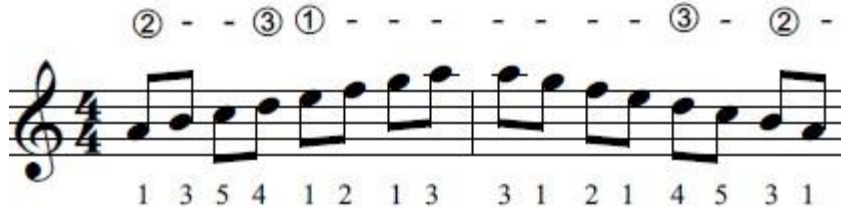
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

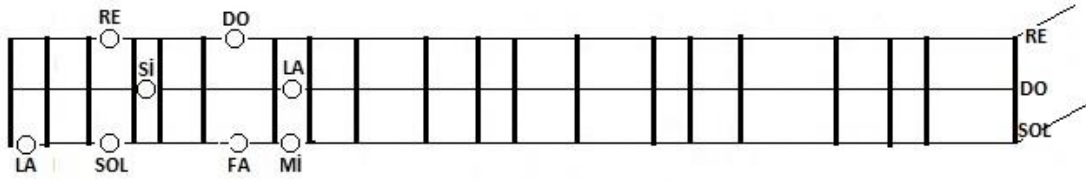
Şekil 165. Mi Kararda Buselik Makam Dizesinde 1. Konum Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 166. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

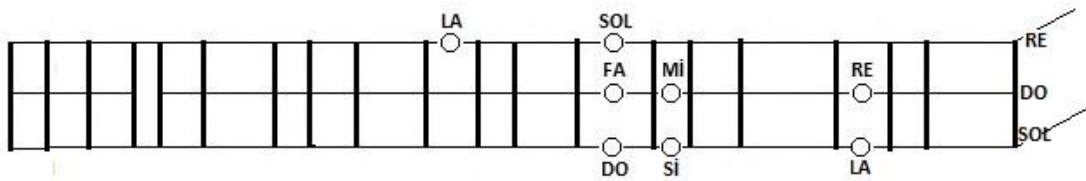
Şekil 167. Mi Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 126 şekil 125' deki 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Şekil 127. Mi Kararlı Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 168. 3. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Görünümü

Mi karar
1.Tel : Sol
2.Tel : Do
3.Tel : Re

BESTE:
DOĞAN CANKU

NİHAVEND LONGA

③ - - ① - - - - ③ -

1 3 4 1 3 4 3 1 3 4 3

5 ③ ① ③ ② ① ② ① ② ① ②

1 3 4 1 3 4 1 3 3 4 3 1 2 4 3 1 3 4 1 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3

9 ③ ① ② ① ③ ① ③ ② ③

3 4 3 1 1 1 3 4 1 4 3 1 2 4 3 1 3 4 3 1 4 1 4 3 1 0 1

13 ① ③

1 1 1 3 1 - - - - 4 - 2

17

1 1 1 4 3 1 - - - - 4 - 2 3 4 3 1 4 1 4 3 1 3 1

21 ① ③ ① ② ③

2 1 1 2 4 2 1 1 2 1 1 2 4 2 1 4

25 ① ③ ① ③

3 4 3 1 1 3 1 - 1 2 1 1 1 4 1 1 1 2 1 - 4 3 4 1 3 4 3 1 4 3 1

Şekil 169. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizisine Aktarılmış Örneğinin Mi Kararlı İcradaki Örneği

Mi karar
Tonal karşılığı

BESTE:
DOĞAN CANKU

NİHAVEND LONGA

③ - - ① - - - - - ③ -

1 3 4 1 3 4 3 1 3 4 3

5 ③ ① ③ ② ① ② ① ② ① ②

1 3 4 1 3 4 1 3 3 4 3 1 2 4 3 1 3 4 1 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3

9 ③ ① ② ① ③ ① ③ ② ③

3 4 3 1 1 1 3 4 1 4 3 1 2 4 3 1 3 4 3 1 4 1 4 3 1 0 1

13 ① ③

1 1 1 3 1 - - - - - 4 - 2

17

1 1 1 4 3 1 - - - - - 4 - 2 3 4 3 1 4 1 4 3 1 3 1

21 ① ③ ① ② ③

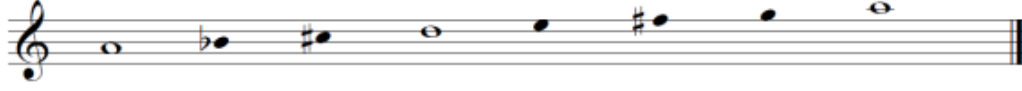
2 1 1 2 4 2 1 1 2 1 1 2 4 2 1 4

25 ① ③ ① ③

3 4 3 1 1 3 1 - 1 2 1 1 1 4 1 1 1 2 1 - 4 3 4 1 3 4 3 1 4 3 1

Şekil 170. Nihavent Longa Eserinin Mi Perdesinde Mi Karar İcrasının Yapıldığı Tonal Karşılığı (tonu) Sol Olan Notasının Gösterimi

HICAZ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Hicaz, hem bir makamın ismi, hem de buna bağlı dört makamlık bir aileye verilen isimdir. Hicaz ailesini meydana getiren dört makam arasında çok büyük farklar yoktur diyebiliriz. Değişen, dizilerin güçlüleri ve güçlü üstündeki çeşnileridir. Hepsinin seyri inici-çıkıcıdır. Hepsi de Dügâh perdesinde Hicaz çeşnisi ile karar ederler. Hicaz makam dizisinin güçlü sesi, dizinin (4. derece) RE perdesidir. Seyir olarak inici-çıkıcı bir özellik taşır. İnici-çıkıcı seyir, seyre güçlü perdesi veya civarından başlaması demektir

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Neva

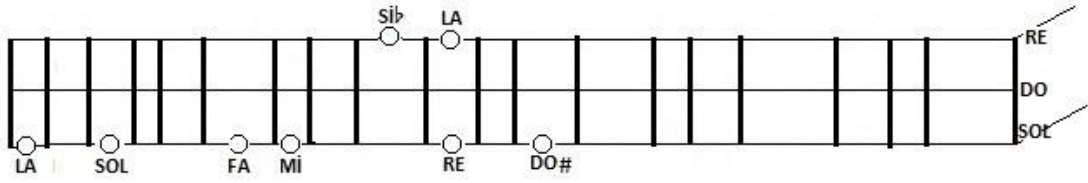
Seyri: İncelenen bu eser de seyirinin çıkıcı ve inici özelliğindedir (Özkan,1984:164).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

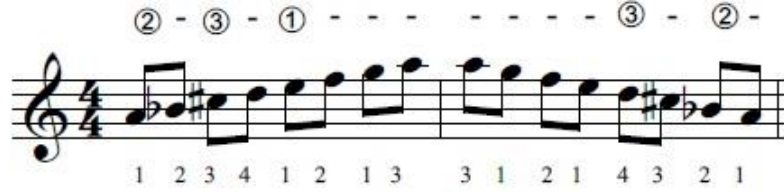
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde beşinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

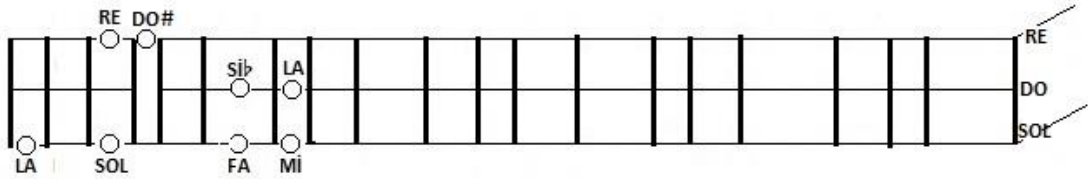
Şekil 171. Mi Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

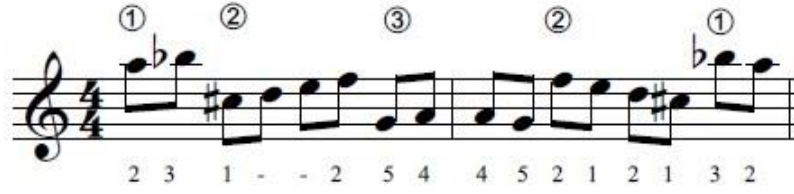
Şekil 172. 1. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Gösterimi

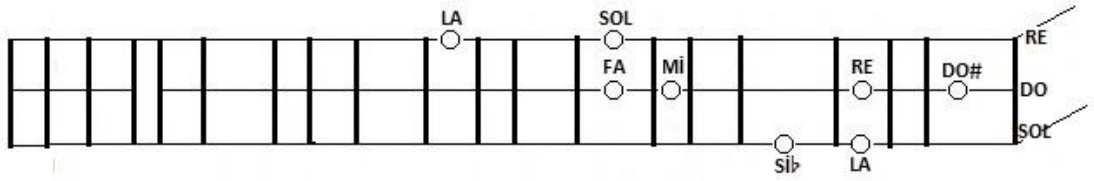
Şekil 173. Mi Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 174. 2. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 175. Mi Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 176. 3. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Mi Karar
1.Tel : Sol
2.Tel : Do
3.Tel : Re

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

Şekil 177. Tabancamın Sapını adlı eserin Mi kararlı icrasının notası

Mi Karar
Tonal Karşılığı G

Yöresi
Rize

TABANCAMIN SAPINI

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

5 2 1 2 2 1 2 2 1 1 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2

4 5 3 1 2 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 - -

7 5 3 - - 3 - - 5 5 2 1 2 2 1 2

10 2 1 1 3 1 2 1 2 3 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 3 1 2 1 2 1 2 3

13 1 2 1 2 3 1 3 5 2 5 - -

Şekil 178. Mi perdesinde mi karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Sol(G) dür.

UŞŞAK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

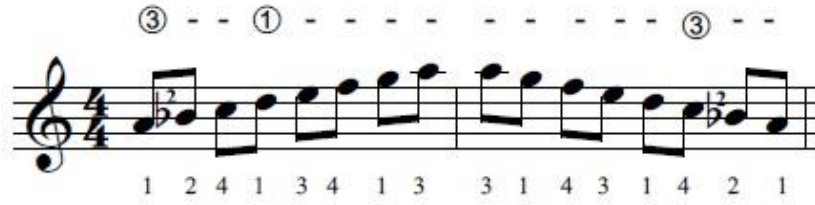
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir (Uşşak dörtlüsü + 4. derecede Buselik beşlisi).

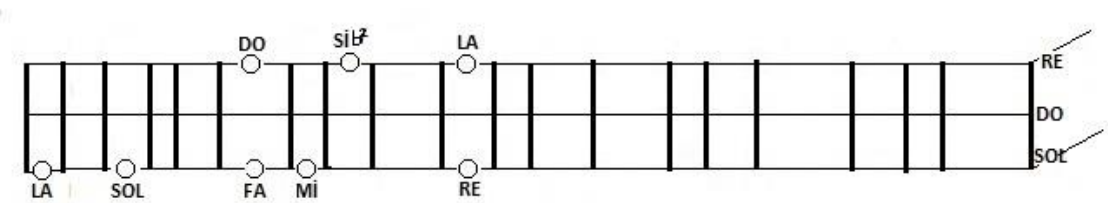
Güçlüsü: Re (Neva) (Özkan, 1984:120)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

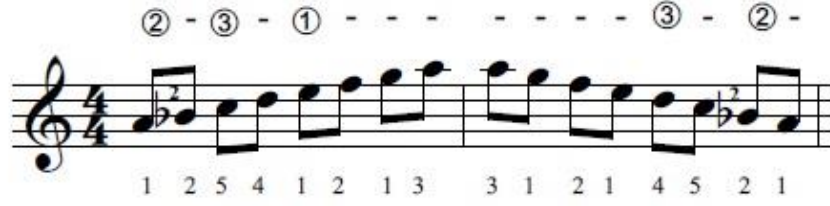
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

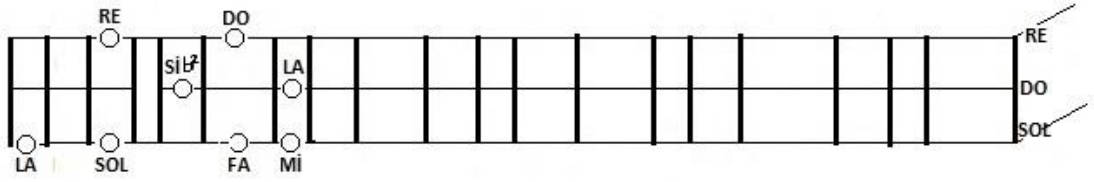
Şekil 179. Mi Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

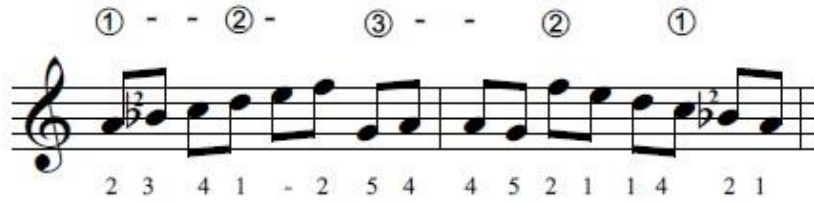
Şekil 180. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

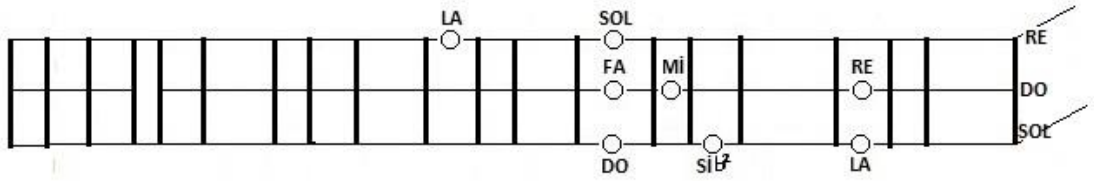
Şekil 181. Mi kararlı Uşşak makam dizisinde 2. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaralarıyla birlikte gösterilmektedir.

Şekil 182. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 183. Mi kararlı Uşşak makam dizisinde 3. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaralarıyla birlikte gösterilmektedir.

Şekil 184. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Mİ karar
1.Tel:Sol
2.Tel:Do
3.Tel:Re

Notaya Alan
Muzaffër Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

The image shows two staves of musical notation for the piece 'Ata Bari' in Mi karar. The first staff is in treble clef with a 12/8 time signature. It contains two measures of music. The first measure has a circled '3' above the first note and a circled '1' above the second note. The second measure has a circled '3' above the first note and a circled '1' above the second note. Below the notes are the fingerings: 1 2 4 1 | 1 3 4 1 | 1 0 1 3 4 | 3 1 - . The second staff is in bass clef with a 12/8 time signature. It contains two measures of music. The first measure has a circled '1' above the first note and a circled '3' above the second note. The second measure has a circled '1' above the first note and a circled '3' above the second note. Below the notes are the fingerings: 1 0 1 3 4 | 4 3 4 2 1 0 | 4 3 4 1 2 | 2 1 - .

Şekil 185. Ata Bari adlı eserin Mi kararlı icrasının notası

Mİ karar
Tonal Karşılığı Sol

Notaya Alan
Muzaffër Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

The image shows two staves of musical notation for the piece 'Ata Bari' in Mi karar. The first staff is in treble clef with a 12/8 time signature. It contains two measures of music. The first measure has a circled '3' above the first note and a circled '1' above the second note. The second measure has a circled '3' above the first note and a circled '1' above the second note. Below the notes are the fingerings: 1 2 4 1 | 1 3 4 1 | 1 0 1 3 4 | 3 1 - . The second staff is in bass clef with a 12/8 time signature. It contains two measures of music. The first measure has a circled '1' above the first note and a circled '3' above the second note. The second measure has a circled '1' above the first note and a circled '3' above the second note. Below the notes are the fingerings: 1 0 1 3 4 | 4 3 4 2 1 0 | 4 3 4 1 2 | 2 1 - .

Şekil 186. Mi perdesinde mi karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Sol(G) olan notasının gösterimi

HÜSEYİNİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

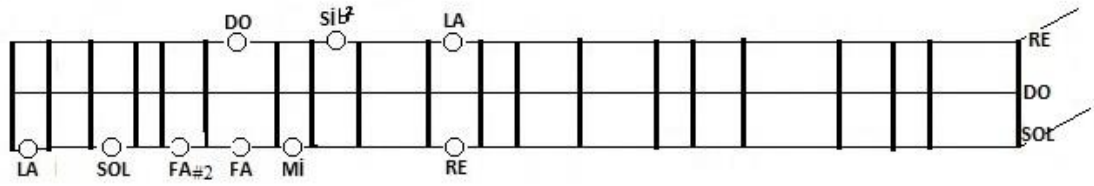
İlk defa XIV. yüzyılda Safiyüdü'n Abdülmümin'in eserlerinde rastlanılmaktadır. Yerinde hüseyini beşlisine hüseyini perdesinde uşak dörtlüsünün eklenmesiyle meydana gelir. Seyri: Çıkıcıdır. (Müzikte Sistem ve Makamlar, 2012: 23)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

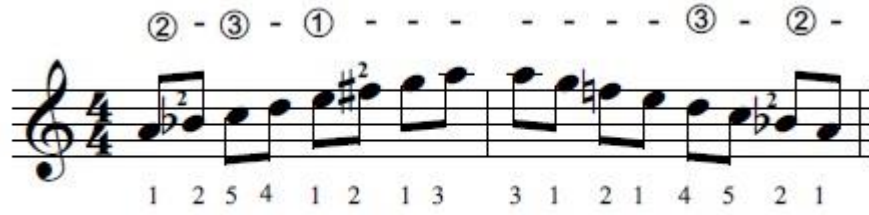
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

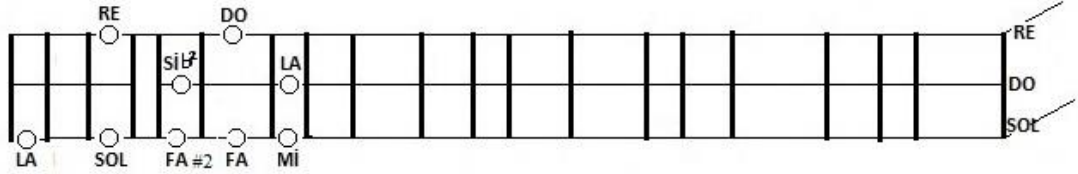
Şekil 187. Re Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 188. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim

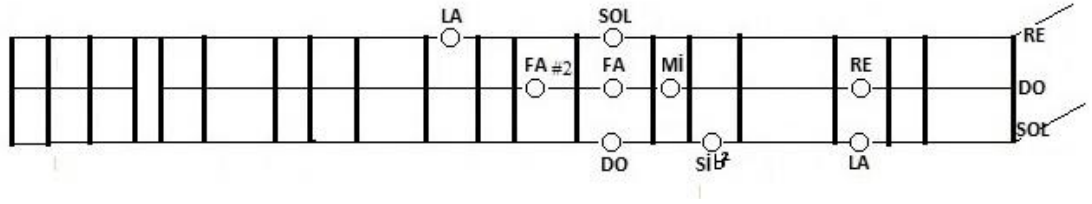
Şekil 189. Mi Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 190. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim

Şekil 191. Mi Kararda Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 192. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterim

Mi Karar
1.Tel: Sol
2.Tel: Do
3.Tel: Re

ELLİK

Yöre
Sivas
Derleyen
M. Sazısözen

Şekil 193. Ellik adlı eserinin Mi kararlı icrasının notası

Mi perdesinde mi karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Fa dır.

KÜRDİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

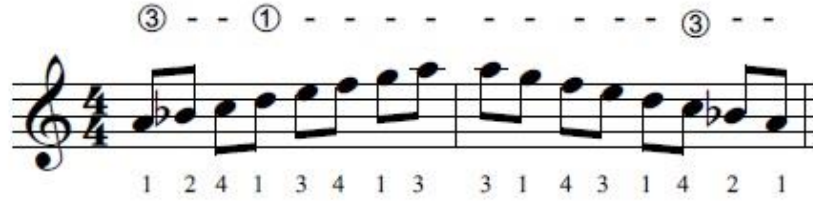
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde kürdi dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana Gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada buselik beşlisi)

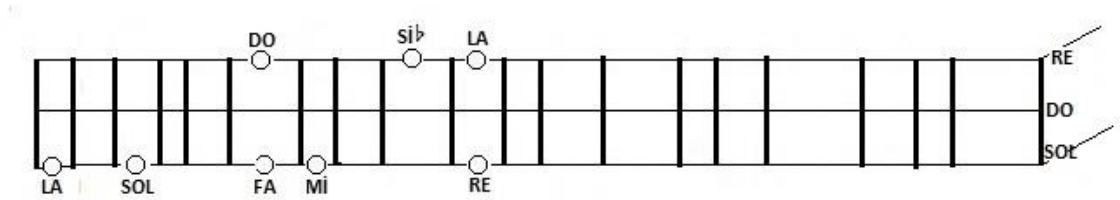
Güçlüsü: Re (Neva) (Emnalar,1998: 536)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

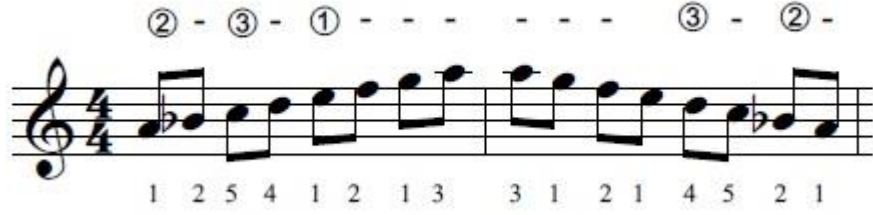
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

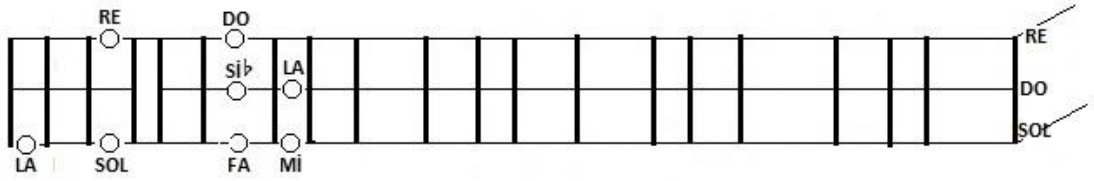
Şekil 194. Mi kararda Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

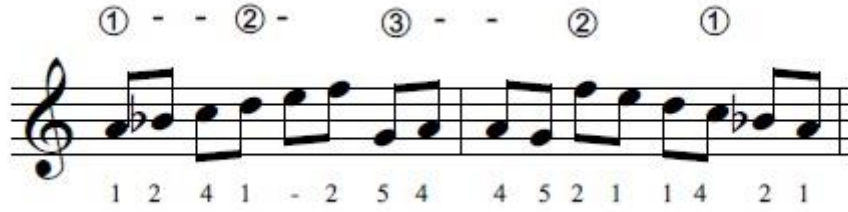
Şekil 195. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

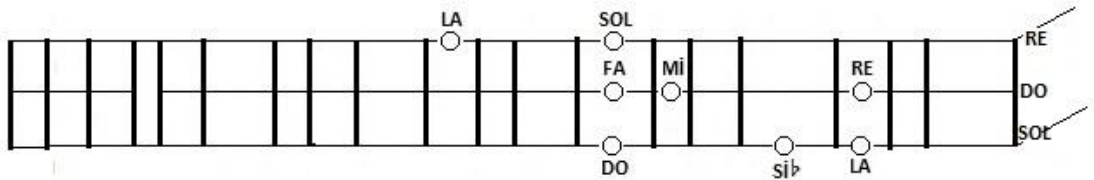
Şekil 196. Mi kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 197. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 198. Mi Kararlı Kürdi Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 199. 3. Konumda dizinin Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Mi Karar
1.Tel:Sol
2.Tel:Do
3.Tel:Re

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

③ ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ①

1 3 1 - 1 0 3 - 1 3 1 0 1 2 1 4 2 1 2 4 1 1 4 3 1

4 ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ③

3 1 0 1 2 1 2 1 1 2 4 1 2 1 4 2 1

Şekil 152. Timar Bari adlı eserin Mi kararlı icrasının notası

Mi Karar
Tonal Karşılığı Sol

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

③ ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ①

1 3 1 - 1 0 3 - 1 3 1 0 1 2 1 4 2 1 2 4 1 1 4 3 1

4 ① ③ ① ③ ① ③ ① ③ ③

3 1 0 1 2 1 2 1 1 2 4 1 2 1 4 2 1

Şekil 200. Mi perdesinde mi karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Sol(G) olan notası

KARCIĞAR MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

Seyri: İnici- Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde uşak dörtlüsüne Neva'da hicaz beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada hicaz dörtlüsü)

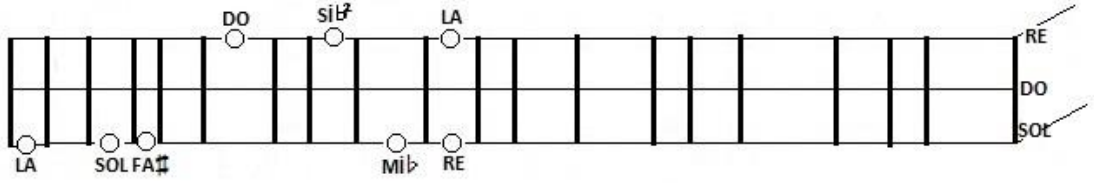
Güçlüsü: Re (Neva)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

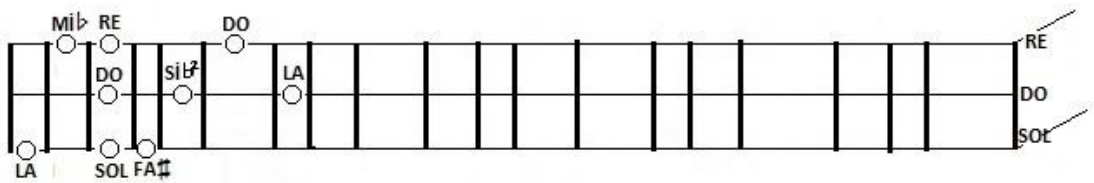
Şekil 201. Mi kararlı Karcıgar Makam dizisinde Birinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 202. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

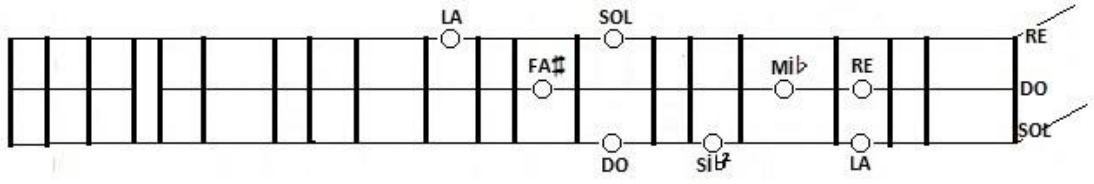
Şekil 203. Mi kararlı Karcıgar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 204. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 205. Mi kararlı Karcıgar Makam dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

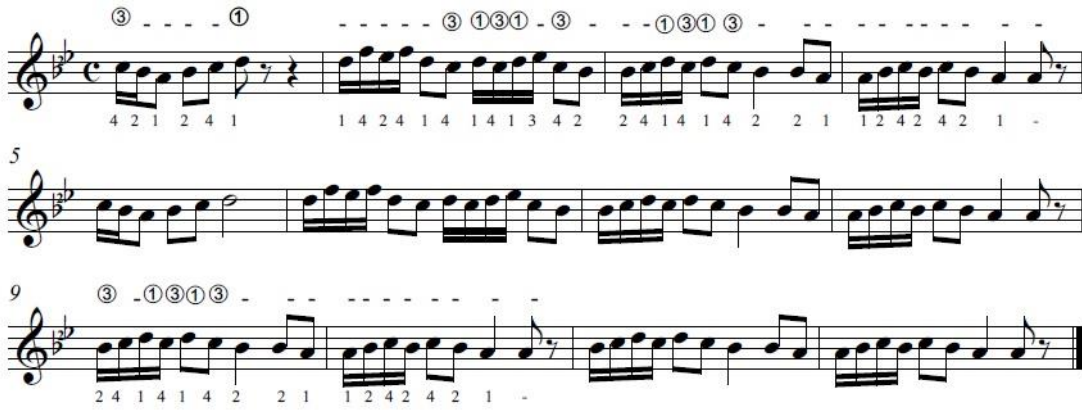

Şekil 206. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Mi Karar
1.Tel:Sol
2.Tel:Do
3.Tel:Re

MOR KOYUN

Yöresi
Ankara
Kimden Alındığı
Ahmet Yamacı

Şekil 207. Mor Koyun adlı eserin Mi kararlı icrasının notası

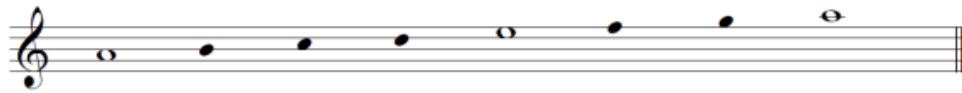
Mi perdesinde mi karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu) Sol (G) dır.

4.6.Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Fa kararlı bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümüne yönelik icrayı kolaylaştırıcı yöntem ve teknikler ele alınmıştır.

Bağlamanın La kararlı icrasında kullanılan Re-Sol-La akort istemini bozmadan akort yapılırken teller arasındaki aralıklar mevcudiyetini koruyarak bağlama düzeninde Do perdesinin olduğu perdeyi La karar kabul edersek Re-Sol-La kabul ettiğimiz boş teller sırasıyla Fa#-Si-Do# sesleriyle düşünülerek icra edilmektedir. Bu şekilde La karar sistemi üzerinden transpoze icrasının gerçekleşmesinde kolaylık sağlamaktadır. Fa kararda karşılaşılabileceğimiz problemlerden en önemlisi si bemol iki komasını veren perdenin olmayışıdır. Bu probleme çözüm önerisi olarak si sesine denk gelen perdenin olduğu yerde ek perde bağlantısı ile koma sesini elde edebiliriz. Fa karar icrası La kararlı nota üzerinde tel numaraları ve parmak numaraları nota yazımında görülmektedir. Basit makam dizilerinde olan eserlerden seçilerek çalışmada sırasıyla örneklendirilmektedir.

BUSELİK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin çıkıcı ve inici özelliktedir.

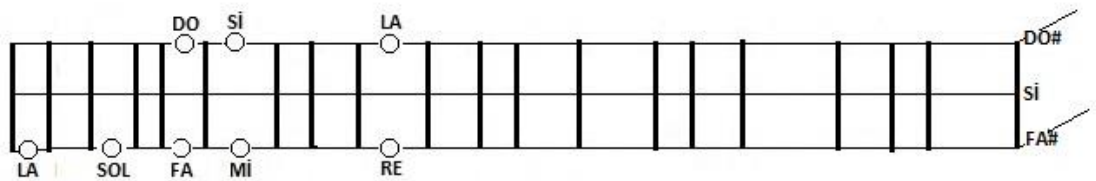
Buselik makamının buselik beşlisi değişmez ve bunun üzerine hüseyni perdesi üzerine kürdi ve hicaz dörtlüleri gelerek değişkenlik gösterebilir (Özkan, 1984: 98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

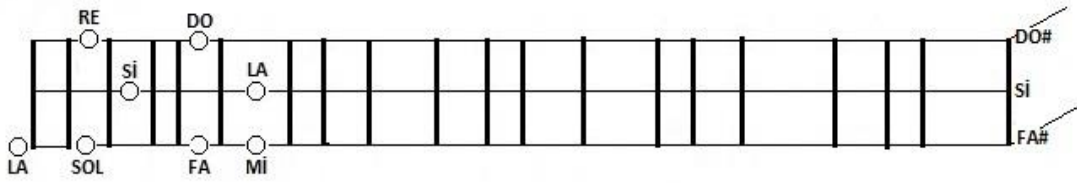
Şekil 208. Fa Kararda Buselik Makam Dizi içinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 209. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

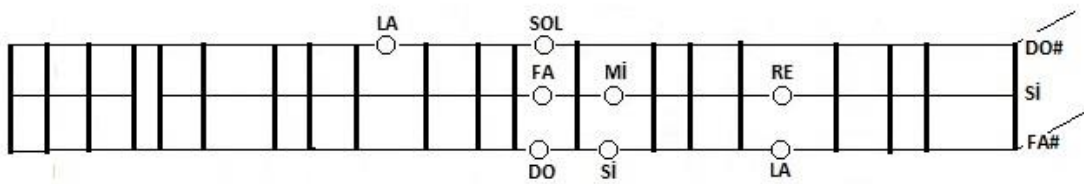
Şekil 210. Fa Kararda Buselik Makam Dizisinde 2. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi, Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 211. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 212. Fa Kararda Buselik Makam Dizisinde 3. Konum Çıkıcı ve İnici Dizi, Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 213. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Fa karar
1.Tel : Fa#
2.Tel : Si
3.Tel : Do#

BESTE
Kevser Hanım

NIHAVEND LONGA

The musical score for Nihavend Longa in Fa karar is presented in a single system with seven staves. The notation is in a treble clef with a 2/4 time signature. The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, and ornaments (circled numbers 1, 2, 3). Fingerings are indicated by numbers 1-4 below the notes. The staves are numbered 1, 5, 9, 13, 17, 21, and 25. The first staff begins with a circled 3, followed by a circled 1, and ends with a circled 3. The second staff starts with a circled 3, followed by circled 1 and 2, and ends with circled 2, 1, and 2. The third staff begins with a circled 3, followed by circled 1, 2, 1, 3, 1, 2, 3, and ends with circled 2 and 3. The fourth staff starts with a circled 1, followed by a circled 2, and ends with a circled 2. The fifth staff begins with a circled 1, followed by a circled 2, and ends with a circled 2. The sixth staff starts with a circled 1, followed by circled 2, 1, 1, 2, 4, 2, 1, 1, 2, 1, 1, 2, 4, 2, 1, 4, and ends with a circled 3. The seventh staff begins with a circled 1, followed by circled 3, 1, 1, 2, 1, 1, 4, 1, 1, 2, 1, 4, 3, 4, 1, 3, 4, 3, 1, 4, 3, 1, and ends with a circled 3.

Şekil 214. Nihavend Longa Eserinin Nihavend Makamındaki Notasının La Kararlı Buselik Makam Dizesine Aktarılmış Örneğinin Fa Kararda İcrasının Örneği.

Fa karar
Tonal Karşılığı

NİHAVEND LONGA

BESTE
Kevser Hanım

③ - - ① - - - - - ② - -

1 3 4 1 3 4 3 1 3 4 2

5 ③ ① ③ ② ① ② ① ②

1 3 4 1 3 4 3 3 3 4 3 1 2 4 3 1 3 4 1 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3 1

9 ③ ① ② ① ③ ① ③ ② ③

3 4 3 1 1 1 3 4 1 4 3 1 2 4 3 1 3 4 3 1 4 1 4 3 1 0 1

13 ① ③

1 1 1 3 1 - - - - - 4 - 2

17

1 3 1 4 3 1 - - - - - 4 - 2 3 4 3 1 4 3 4 3 1 3 1

21 ① ③ ① ② ③

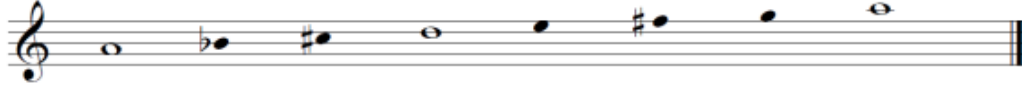
2 1 1 2 4 2 1 1 2 3 1 2 4 2 1 4

25 ① ③ ① ③

3 4 3 1 3 3 1 - 1 2 1 1 4 1 1 1 2 1 - 4 3 4 1 3 4 3 1 4 3 1

Şekil 215. Nihavend Longa Eserinin Fa Perdesinde Fa Karar İcrasının Yapıldığı Tonal Karşılığı (tonu) La bemol Olan Notasının Gösterimi

HİCAZ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Hicaz, hem bir makamın ismi, hem de buna bağlı dört makamlık bir aileye verilen isimdir. Hicaz ailesini meydana getiren dört makam arasında çok büyük farklar yoktur diyebiliriz. Değişen, dizilerin güçlüleri ve güçlü üstündeki çeşnileridir. Hepsinin seyri inici-çıkıcıdır. Hepsi de Dügâh perdesinde Hicaz çeşnisi ile karar ederler. Hicaz makam dizisinin güçlü sesi, dizinin (4. derece) RE perdesidir. Seyir olarak inici-çıkıcı bir özellik taşır. İnici-çıkıcı seyir, seyre güçlü perdesi veya civarından başlaması demektir .

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re

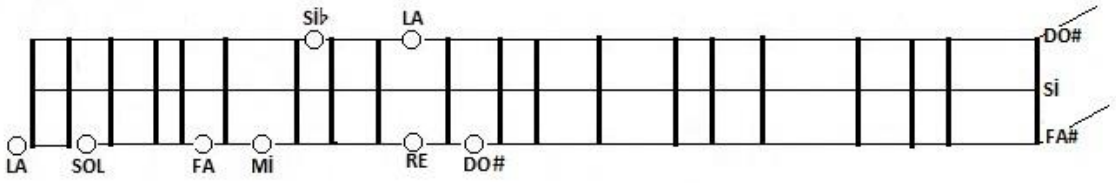
Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin çıkıcı ve inici özelliindedir (özkan, .. :98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

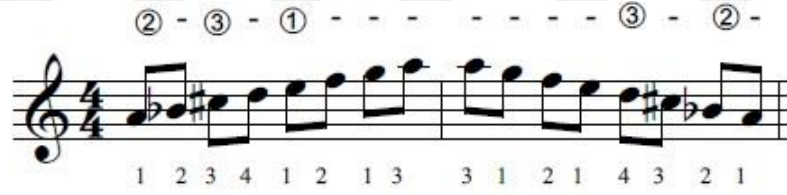
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

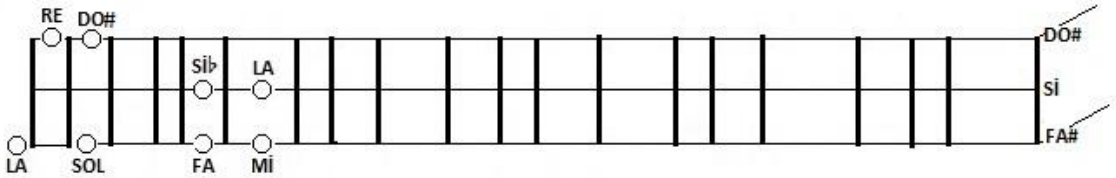
Şekil 216. Fa Kararda Hicaz Makam Dizisinde 1. Konum Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

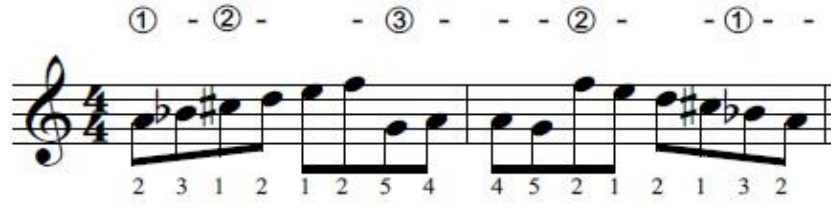
Şekil 217. 1. Konumda Dizinin Bağlama perdelerinde Şekilsel Görünümü

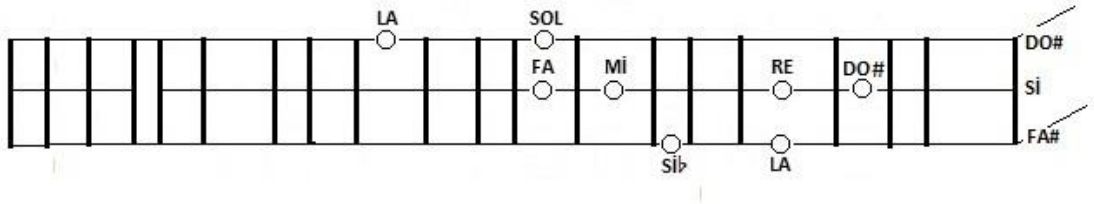
Şekil 218. Fa Kararda Hicaz Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Birlikte Gösterimi

Şekil 219. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 220. Fa Kararda Hicaz Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 221. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Fa Karar
1.Tel : Fa #
2.Tel : Si
3.Tel : Do #

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

The image displays the musical notation for the Fa Karar piece, consisting of five staves of music. The notation is written in a single system with a key signature of one sharp (F#) and a 7/8 time signature. The music is primarily composed of eighth and sixteenth notes, with some rests. Above the notes, there are circled numbers (1, 2, 3, 5) indicating fingerings, and arrows (up and down) indicating bowing directions. The staves are numbered 1, 4, 7, 10, and 13. The piece concludes with a double bar line at the end of the fifth staff.

Şekil 174. Tabancamın Sapını adlı eserin Fa kararlı icrasının notası

Fa perdesinde fa karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu) La bemol(Ab) dür.

UŞŞAK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

The image shows a single staff of music representing the Uşşak Makam Dizisi Örneği. The notation is written in a single system with a key signature of one flat (Bb) and a 2/4 time signature. The music consists of a sequence of notes: a quarter note G4, a quarter note F4, a quarter note E4, a quarter note D4, a quarter note C4, a quarter note B3, a quarter note A3, and a quarter note G3. The piece concludes with a double bar line.

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

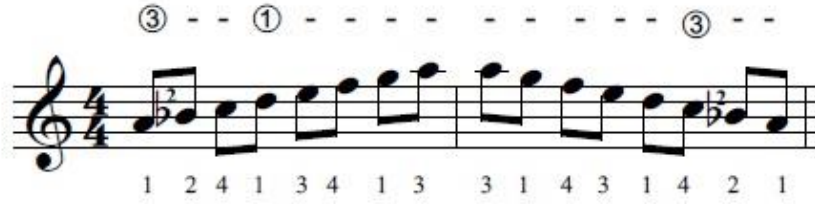
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir (Uşşak dörtlüsü + 4. derecede Buselik beşlisi).

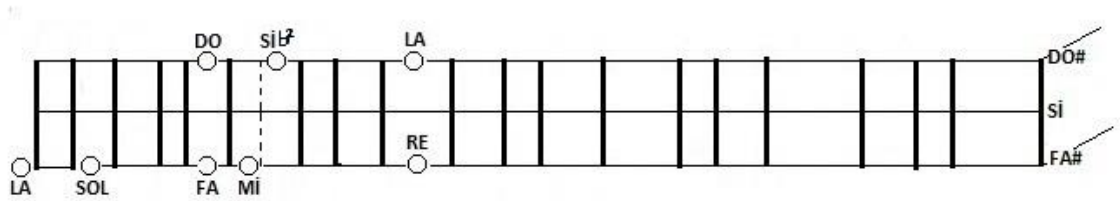
Güçlüsü: Re (Neva) (Özkan, 1984:120)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

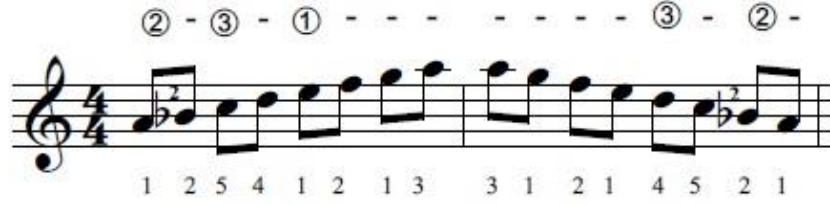
Şekil 222. Kararlı Uşşak Makam Dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

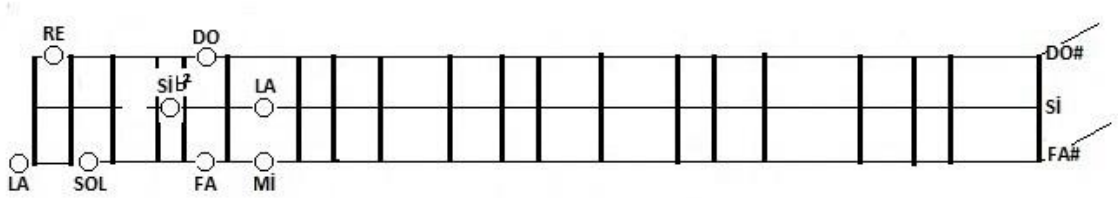
Şekil 223 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 223’de görüldüğü gibi fa kararda icrada üst teldeki fa perdesi La karar olarak alındığında Uşşak Makam dizisindeki si bemol 2 sesinin elde edilebilmesi için

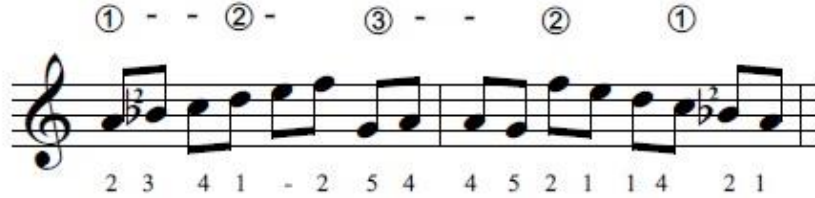
bağlamının genel düzeninde üst telde sol olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol 2 sesini elde edebiliriz.

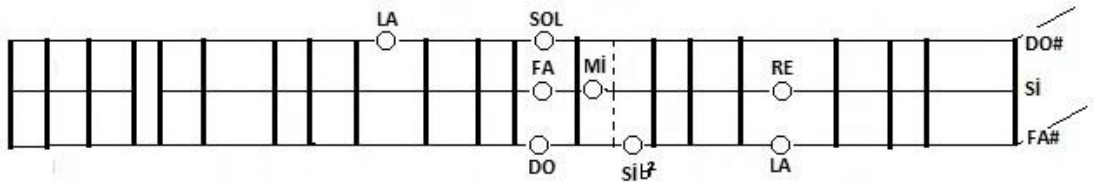
Şekil 224. Fa kararlı Uşşak Makam Dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 225. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 226. Fa Kararlı Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 227. 3 Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Fa Karar
1.Tel :Fa#
2.Tel :Si
3.Tel :Do#

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

③ ① ③ ① ③ ①

1 2 4 1 1 3 4 1 3 1 1 3 4 3 1 -

3 ① ③ ① ③

3 1 1 3 4 4 3 4 2 1 1 4 3 4 1 2 2 1 -

Şekil 228. Ata Bari adlı türkünün Fa kararlı icrasının notası

Fa perdesinde fa karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu)La bemol

HÜSEYİNİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

İlk defa XIV. yüzyılda Safiyüdü'n Abdülmümin'in eserlerinde rastlanılmaktadır. Yerinde hüseyini beşlisine hüseyini perdesinde uşak dörtlüsünün eklenmesiyle meydana gelir. Seyri: Çıkıcıdır. (Müzikte Sistem ve Makamlar, 2012: 23)

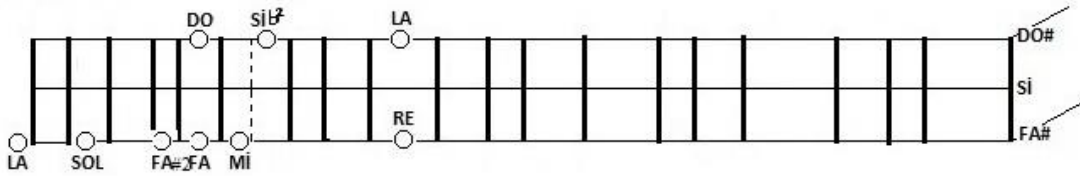
Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırımların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde

birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

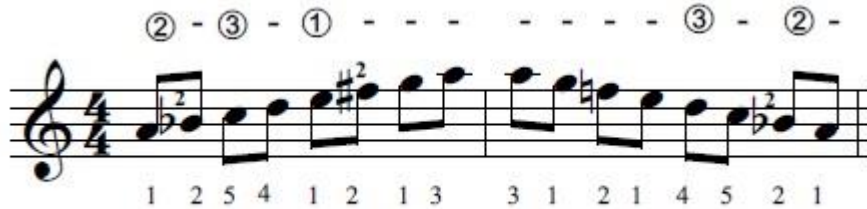

Şekil 229 .Re kararlı Uşşak Makam Dizisinde Üçüncü Konumda Yer Alan Çıkıcı ve İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

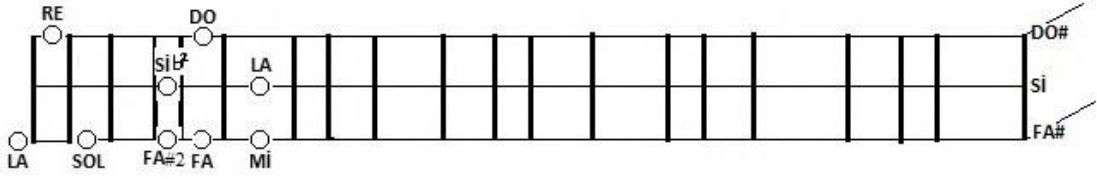

Şekil 230. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 230’da görüldüğü gibi Fa karar icrasında üst teldeki fa perdesini La karar olarak alındığında Hüseyini Makam dizisindeki si bemol 2 sesinin elde edilebilmesi için bağlamanın genel düzeninde üst telde sol olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol 2 sesini elde edebiliriz.

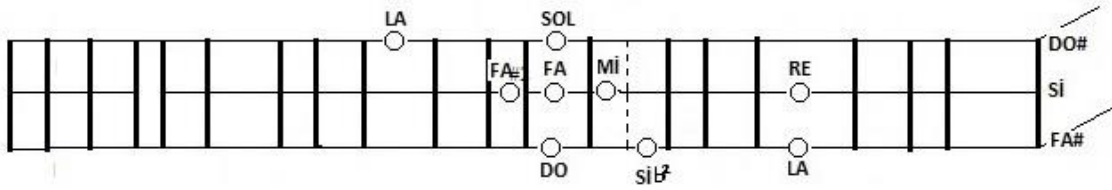
Şekil 231. Fa kararda Hüseyini Makam dizisinde 2. konum çıkıcı ve incici dizi parmak, tel numaralarıyla birlikte gösterilmektedir.

Şekil 232. 2. Konumda Dizinin Bağlama Perdelerindeki Şekilsel Gösterimi

Şekil 233. Fa Kararlı Hüseyini Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 234. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 234’de görüldüğü gibi Fa karar icrasında alt teldeki fa perdesi La karar olarak alındığında Hüseyini Makam dizisindeki si bemol iki sesinin elde edilebilmesi için bağlamanın genel düzeninde alt telde sol olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol iki sesini elde edebiliriz.

Fa Karar
1.Tel: Fa#
2.Tel: Si
3.Tel: Do#

ELLİK

Yöre
Sivas
Derleyen
M. Sazısözen

Şekil 235. Ellik adlı eserin Fa kararlı icrasının notası

Fa perdesinde fa karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Fa

KÜRDİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

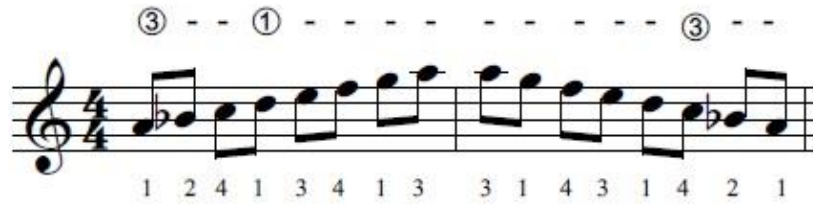
Dizisi: Yerinde kürdi dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada buselik beşlisi)

Güçlüsü: Re (Neva) (Emnalar,1998: 536)

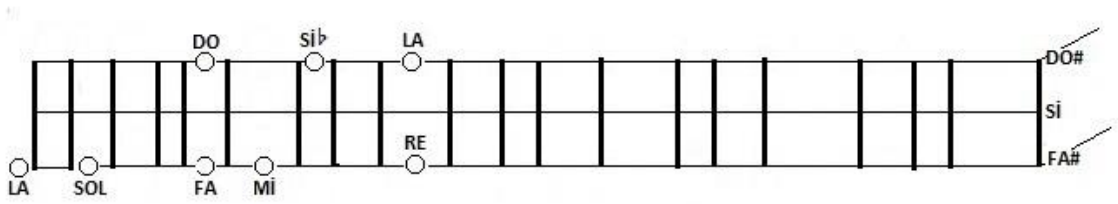
Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi

olarak üç farklı konum olduğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

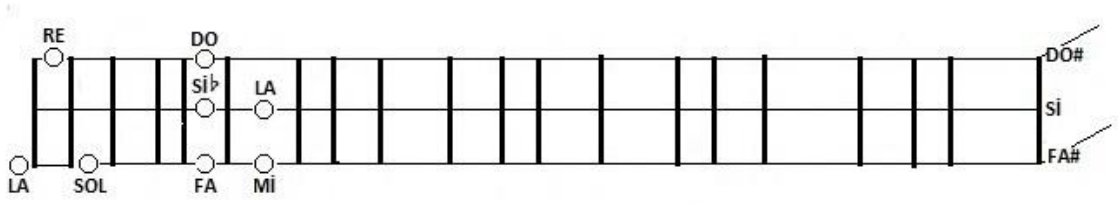
Şekil 236. Fa kararlı Kürdi Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

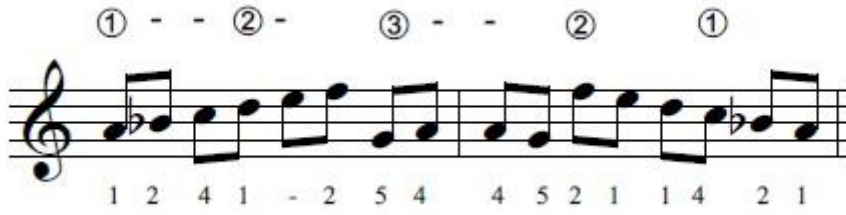
Şekil 237. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

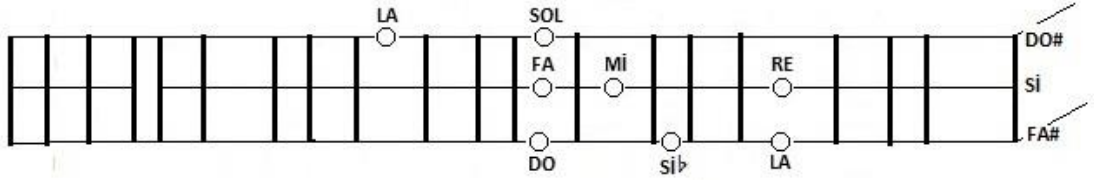
Şekil 238. Fa kararlı Kürdi Makamsal dizisinde 2. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 239. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 240. Fa kararlı Kürdi Makam Dizesinde 3. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 241. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Fa Karar
1.Tel:Fa#
2.Tel:Si
3.Tel:Do#

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

The musical notation for Fa Karar in 5/8 time is presented on two staves. The first staff contains the main melody with fingerings (1, 3, 1, 0, 3, 1, 3, 1, 0, 1, 2, 1, 4, 2, 1, 2, 4, 1, 1, 4, 3, 1) and circled numbers (3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1) above the notes. The second staff, marked with a '4' at the beginning, shows a continuation of the melody with similar fingerings and circled numbers (1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3).

Şekil 242. Timar Bari adlı eserin Fa kararlı icrasının notası

Fa Karar
Tonal Karşılığı Ab

TİMAR BARI

Yöresi
Van
Kimden Alındığı
Hüseyin ve Tosun Özister

The musical notation for Fa Karar in 5/8 time is presented on two staves. The first staff contains the main melody with fingerings (1, 3, 1, 0, 3, 1, 3, 1, 0, 1, 2, 1, 4, 2, 1, 2, 4, 1, 1, 4, 3, 1) and circled numbers (3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1) above the notes. The second staff, marked with a '4' at the beginning, shows a continuation of the melody with similar fingerings and circled numbers (1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3). The key signature changes to Ab (one flat) in the second staff.

Şekil 243. Fa perdesinde fa karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) La bemol(Ab)

KARCIĞAR MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

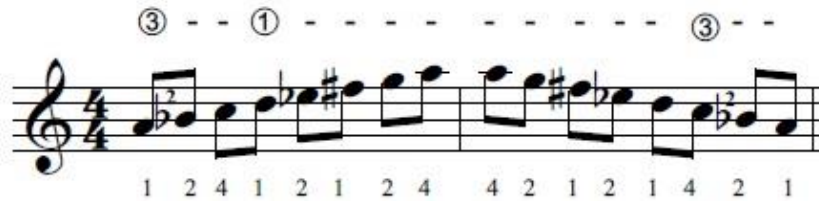
Seyri: İnici- Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde uşak dörtlüsüne Neva'da hicaz beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada hicaz dörtlüsü)

Güçlüsü: Re (Neva)

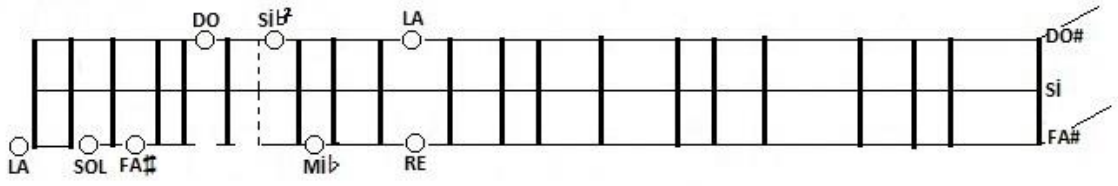
Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

Şekil 244. Fa kararlı Karciğar Makam dizisinde 1. Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnici

Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

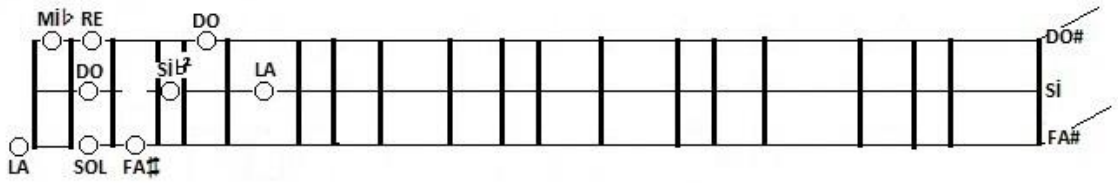

Şekil 245. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 245’da görüldüğü gibi fa karar icrasında üst teldeki fa perdesi La karar olarak alındığında Karcığar Makam dizisindeki si bemol 2 sesinin elde edilebilmesi için bağlamanın genel düzeninde üst telde sol olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol iki sesini elde edebiliriz.

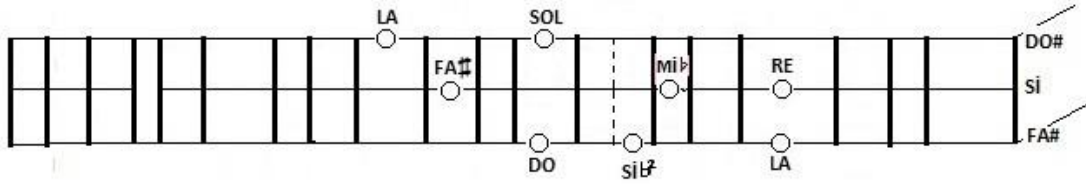
Şekil 246. Fa kararlı Si kararlı Karcığar Makam Dizisinde İkinci Konumda Yer Alan Çıkıcı-İnci Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 247. 2. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 248. Fa kararda Karcıġar Makam Dizisinde 3. Konumda Yer Alan ıkıcı-İnici Dizinin Parmak ve Tel Numaralarıyla Gösterimi

Şekil 249. 3. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 249’da görüldüğü gibi fa karar icrasında alt teldeki fa perdesi La karar olarak alındığında Uşşak Makam dizisindeki si bemol 2 sesinin elde edilebilmesi için bağlamanın genel düzeninde alt telde sol olarak kabul edilen perdeyi ilave perde ile ikiye bölerek si bemol iki sesini elde edebiliriz.

Fa Karar

1.Tel:Fa#
2.Tel:Si
3.Tel:Do#

MOR KOYUN

Yöresi
Ankara
Kimden Alındığı
Ahmet Yamacı

③ - - - - ① - - - - ③ ①③① - ③ - - - ①③① ③ - - - - - - - - -
4 2 1 2 4 1 1 4 2 4 1 4 1 4 1 3 4 2 2 4 1 4 1 4 2 2 1 1 2 4 2 4 2 1 -
5
9 ③ - ①③①③ - - - - - - - - -
2 4 1 4 1 4 2 2 1 1 2 4 2 4 2 1 -

Şekil 197. Mor Koyun adlı eserinin Fa kararda icrasının notası

Fa perdesinde fa karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu) La bemo(La)

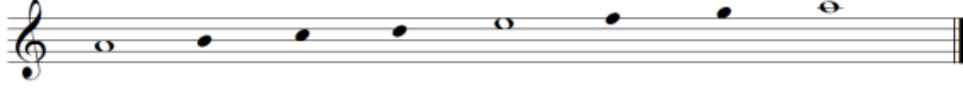
4.7.Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmannın birinci alt problemi “Sol kararlı bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümüne yönelik icrayı kolaylaştırıcı yöntem ve teknikler ele alınmıştır.

Bağlamanın La kararlı icrasında kullanılan Re-Sol-La akort istemini bozmadan akort yapılırken teller arasındaki aralıklar mevcudiyetini koruyarak bağlama düzeninde Mi perdesinin olduğu perdeyi La karar kabul edersek Re-Sol-La kabul ettiğimiz boş teller sırasıyla Mi-La-Si sesleriyle düşünülerek icra edilmektedir. Bu şekilde La karar sistemi üzerinden transpoze icrasının gerçekleşmesinde kolaylık sağlamaktadır. Sol karar icrası La kararlı nota üzerinde tel numaraları ve parmak numaraları nota yazımında görülmektedir.

Bağlamanın klavyesi üzerinde tercih edilen kararların perdesine göre oluşabilecek pozisyonların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneği yapılmaktadır. Basit makam dizilerinde olan eserlerden seçilerek çalışmada sırasıyla örneklendirilmektedir.

BUSELİK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

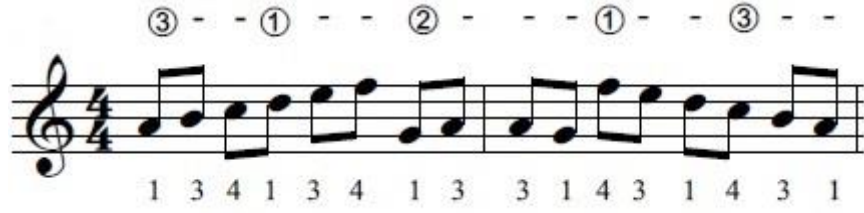
Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin çıkıcı ve inici özelliğindedir.

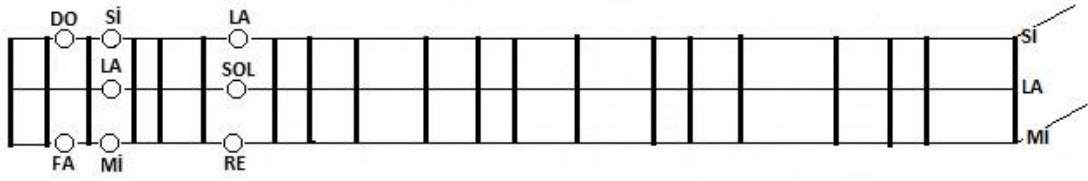
Buselik makamının buselik beşlisi değişmez ve bunun üzerine hüseyini perdesi üzerine kürdi ve hicaz dörtlüleri gelerek değişkenlik gösterebilir (Özkan, 1984: 98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

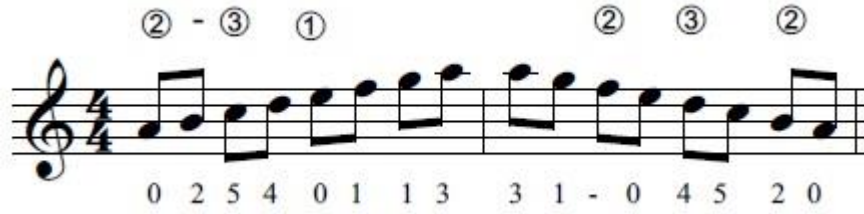
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

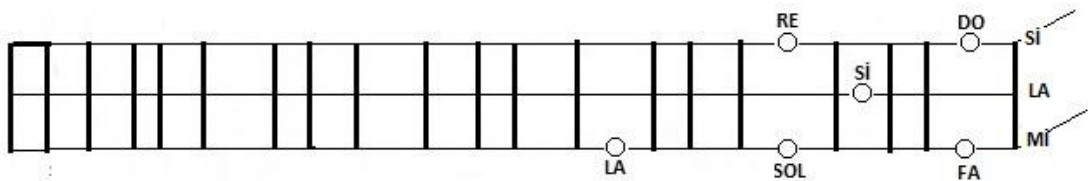
Şekil 250. Sol kararlı İcra, Buselik makam dizisinde 1. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları

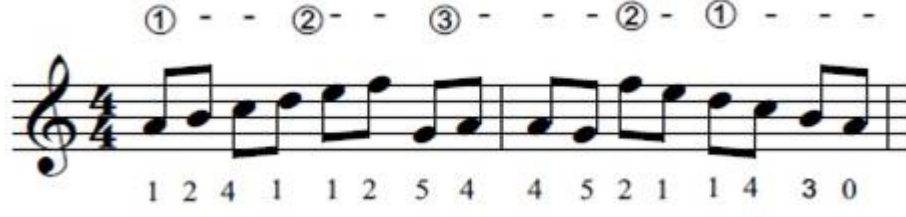
Şekil 251. 1. Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

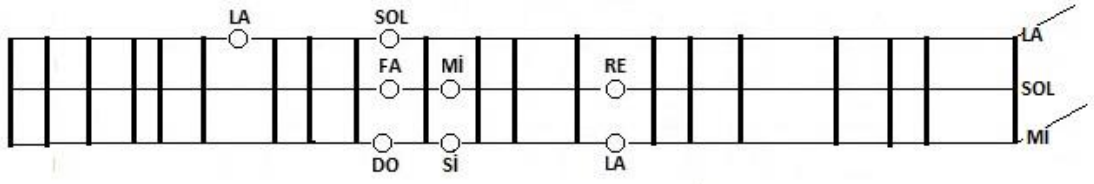
Şekil 252. Sol kararlı İcra, Buselik makam dizisinde 2. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları

Şekil 253. 2.Konumda Bağlama Perdelerinde Şekilsel Gösterimi

Şekil 254. Sol kararlı İcra, Buselik makam dizisinde 3. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları

Şekil 255. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Sol karar
1.Tel : Mi
2.Tel : La
3.Tel : Si

BESTE:
Kevser Hanım

NİHAVEND LONGA

③ - - ① - - - - - ③ -

1 2 4 1 2 4 3 1 2 4 1

5 ③ ① ③ ② ① ② ① ② ① ②

1 3 4 1 2 4 1 2 3 4 3 1 2 4 3 1 3 4 1 3 4 2 3 4 2 3 4 2 3

9 ③ ① ② ① ③ ① ③ ② ③

2 4 3 1 1 1 2 4 1 4 3 1 2 4 3 1 3 4 2 1 4 1 4 3 1 0 1

13 ① ③

1 1 1 3 1 - - - - - 4 - 2

17

1 1 1 4 3 1 - - - - - 4 - 2 3 4 3 1 4 1 4 3 1 3 1

21 ① ③ ① ② ③

2 1 1 2 4 2 1 1 2 1 1 2 4 2 1 4

25 ① ③ ① ③

3 4 3 1 2 3 1 - 1 2 1 1 1 4 1 1 1 2 1 - 4 3 4 1 3 4 3 1 4 3 1

Şekil 256. Sol karar perdede çalınan icranın La kararlı notasının gösterimi

Sol karar
Tonal Karşılığı

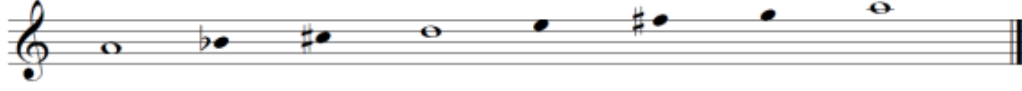
BESTE
Kevser Hanım

NİHAVEND LONGA

The image displays a musical score for the piece 'Nihavend Longa' by Kevser Hanım. The score is written in a single system with six staves of music. Each staff begins with a circled number indicating the measure number (3, 5, 9, 13, 17, 21, 25). The music is written in a treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and accidentals. Below each staff, there is a line of numbers representing a guitar-style tablature, with some numbers circled to indicate specific fingering or techniques. The score concludes with a double bar line at the end of the sixth staff.

Şekil 257. Sol kararlı perdede icranın tonal müzikte karşılığı La bemol olan notası

HICAZ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Hicaz, hem bir makamın ismi, hem de buna bağlı dört makamlık bir aileye verilen isimdir. Hicaz ailesini meydana getiren dört makam arasında çok büyük farklar yoktur diyebiliriz. Değişen, dizilerin güçlüleri ve güçlü üstündeki çeşnileridir. Hepsinin seyri inici-çıkıcıdır. Hepsi de Dügâh perdesinde Hicaz çeşnisi ile karar ederler. Hicaz makam dizisinin güçlü sesi, dizinin (4. derece) RE perdesidir. Seyir olarak inici-çıkıcı bir özellik taşır. İnici-çıkıcı seyir, seyre güçlü perdesi veya civarından başlaması demektir (Özkan, 1984: 164).

Karar Sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re

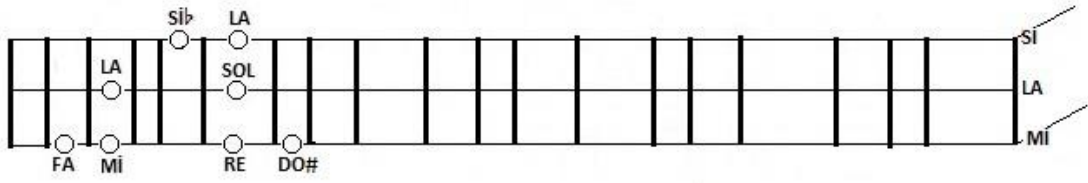
Seyri: İncelenen bu eser de seyrinin çıkıcı ve inici özelliğindedir (Özkan, 1984: 98).

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

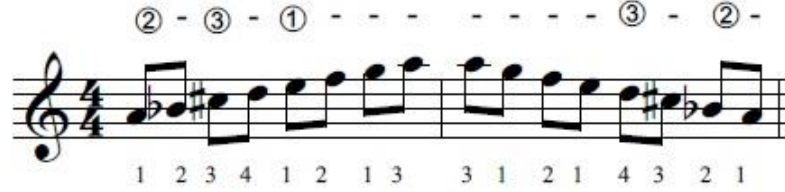
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

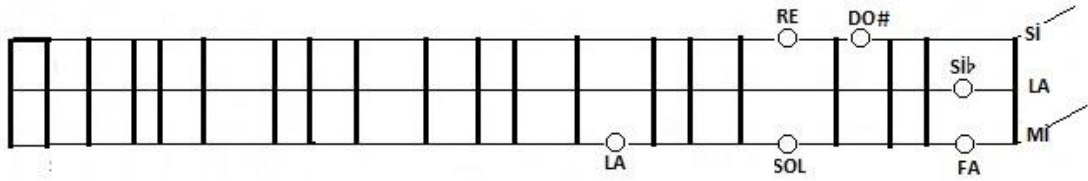
Şekil 258. Sol kararlı icranın, Hicaz makam dizisinde çıkıcı ve inici dizinin parmak ve tel numaraları

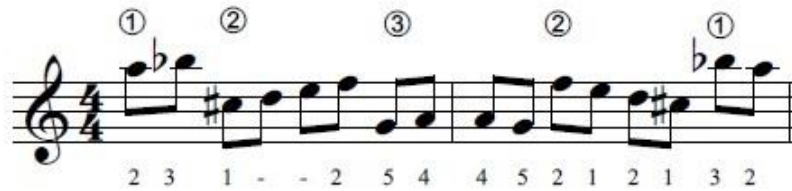
Şekil 259. 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

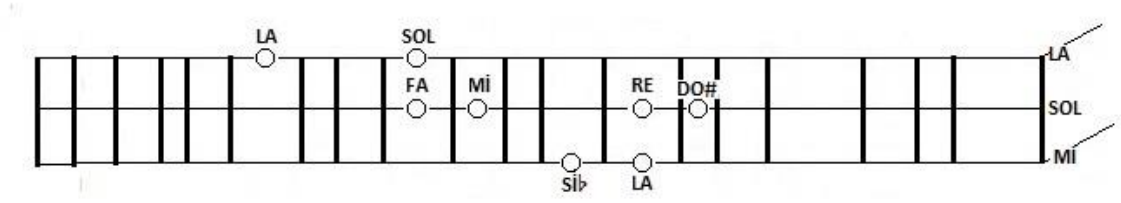
Şekil 260. Sol kararda icranın Hicaz makam dizisinde çıkıcı ve inici dizinin parmak ve tel numaraları

Şekil 261. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Şekil 262. Sol kararlı Hicaz makam dizisinde 3. Konumda çıkıcı ve inici dizinin, parmak ve tel numaraları

Şekil 263. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

TABANCAMIN SAPINI

Sol Karar
1.Tel : Mi
2.Tel : La
3.Tel : Si

Yöresi
Rize
Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

Şekil 264. Tabancamın Sapını adlı eserin Sol kararlı icrasının notası

Sol Karar
Tonal Karşılığı Bb

TABANCAMIN SAPINI

Yöresi
Rize

Kimden Alındığı
Hasan Sözeri

The musical notation is presented in five staves, each starting with a measure number (1, 4, 7, 10, 13). The notation includes notes, rests, and various performance instructions such as fingerings (circled numbers 1, 2, 3, 5) and bowing directions (up and down arrows). The key signature is one flat (Bb) and the time signature is 7/8.

Şekil 265. Sol kararlı olarak kabul ettiğimiz bağlama düzeni icrasında tonal müzikteki karşılık ton sesi Si bemol olan icranın notası

UŞŞAK MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

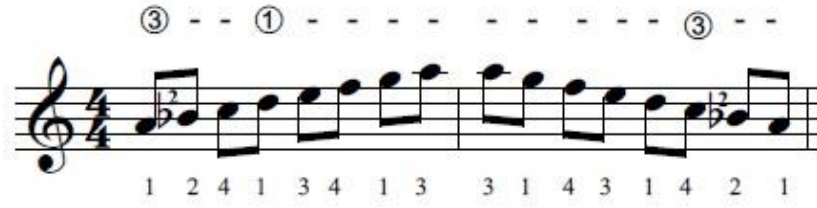
Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva’da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir (Uşşak dörtlüsü + 4. derecede Buselik beşlisi).

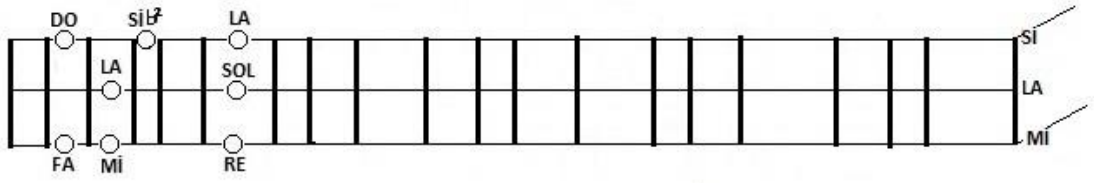
Güçlüsü: Re (Neva) (Özkan, 1984:120)

Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

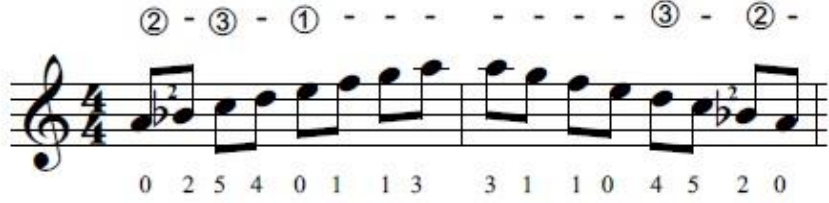
Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

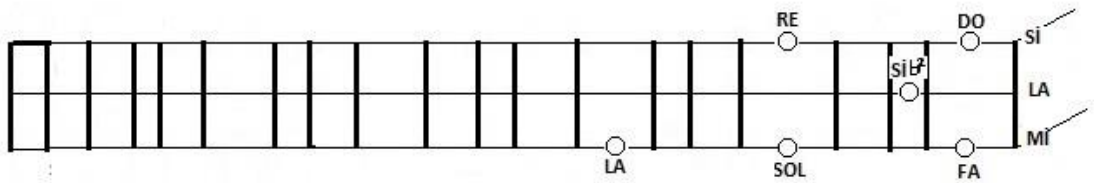
Şekil 266. Sol karar Uşşak makam dizisinde 1. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları

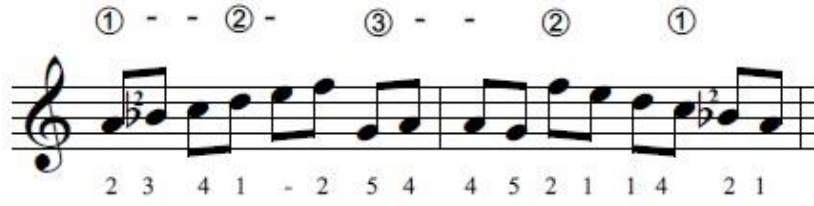
Şekil 267. 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

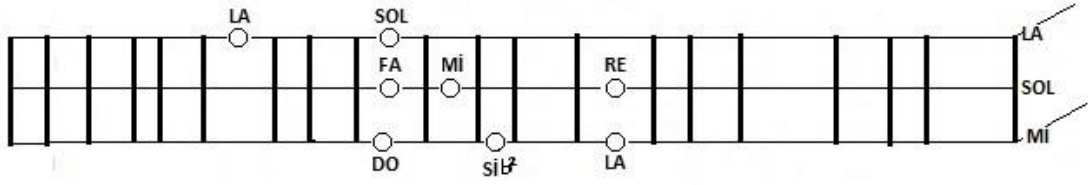
Şekil 268. Sol karar Uşşak makam dizisinde 2. konum çıkıcı-inici dizinin parmak ve tel numaraları

Şekil 269. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Şekil 270. Sol kararlı Uşşak makam dizisinde 3. konum çıkıcı-inici dizinin parmak ve tel numaraları

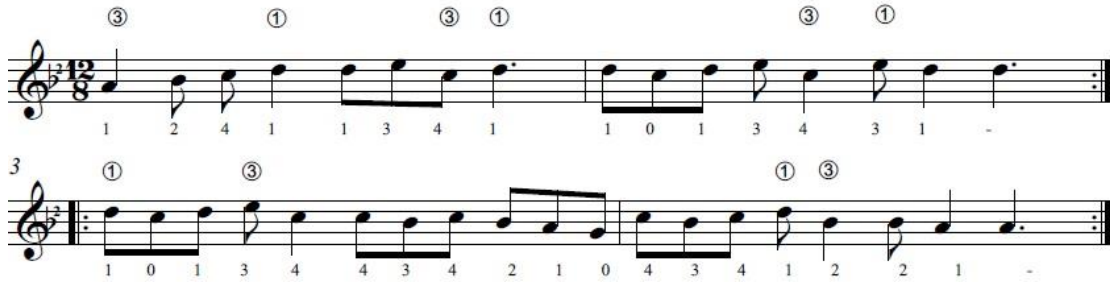

Şekil 271. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Sol karar
1. Tel: Mi
2. Tel: La
3. Tel: Si

ATA BARI

Notaya Alan
Muzaffer Sansözzen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

Şekil 272. Ata Bari adlı eserin Sol kararlı icrasının notası

Sol karar
Tonal Karşılığı Bb

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

The image shows two staves of musical notation for the piece 'ATA BARI'. The first staff is in 3/8 time and contains two measures of music. The second staff is in 3/8 time and contains two measures of music, followed by a 3-measure rest. Fingerings are indicated by circled numbers 1, 2, 3, and 4. The first staff has fingerings: 3, 1, 3, 1, 3, 1, 3, 1. The second staff has fingerings: 1, 3, 4, 4, 3, 4, 2, 1, 0, 4, 3, 4, 1, 2, 2, 1.

Şekil 273. Sol perdesinde sol karar icrasının yapıldığı bağlamada tonal karşılığı(tonu) Si bemol(Bb) olan notası

KÜRDİ MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

The image shows a single staff of musical notation for the 'Kürdi Makam Dizisi Örneği'. The staff is in 3/8 time and contains a sequence of notes: a whole note, a quarter note, a quarter note, a quarter note, a quarter note, a quarter note, and a quarter note. The notes are: C4, B3, A3, G3, F3, E3, D3.

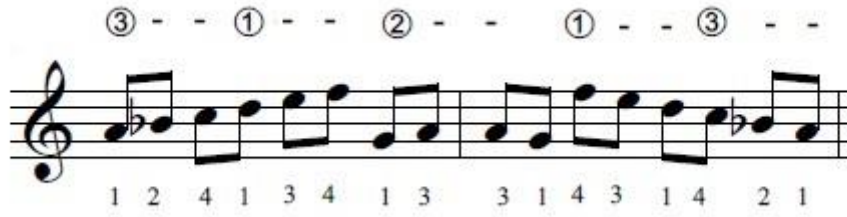
Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

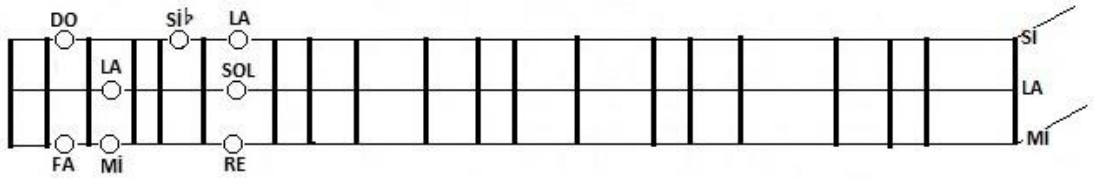
Dizisi: Yerinde kürdi dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada buselik beşlisi)

Güçlüsü: Re (Neva) (Emnalar,1998: 536)

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyonların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmiştir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı pozisyon olduğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı pozisyon bağlamanın perdeleri üzerinde görsel çizimlerle gösterilmektedir.

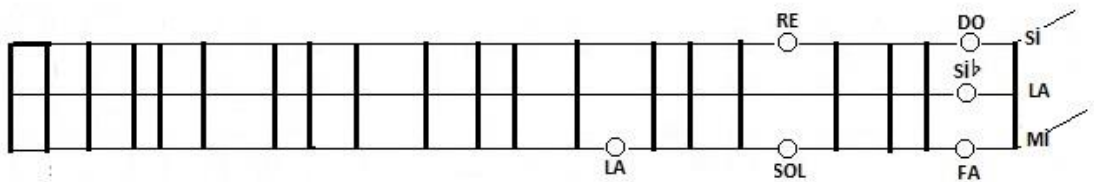
Şekil 274. Sol karar Buselik Makam dizisinde 1. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları

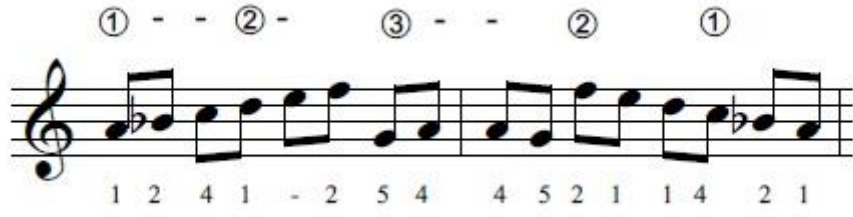
Şekil 275 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

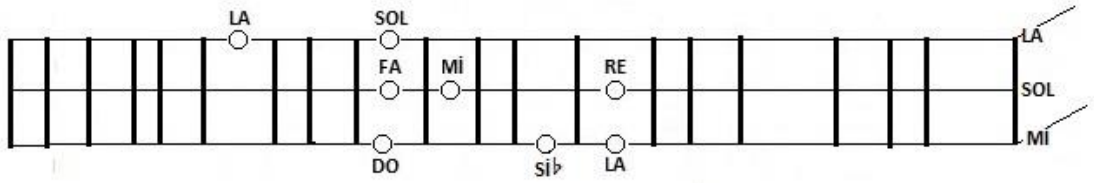
Şekil 276. Sol kararlı Kürdi makam dizisinde 2. Konum çıkıcı-inici dizinin parmak ve tel numaraları

Şekil 277. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Şekil 278. Sol kararda Kürdi makam dizisinde 3. Konum çıkıcı-inici dizinin parmak ve tel numaraları

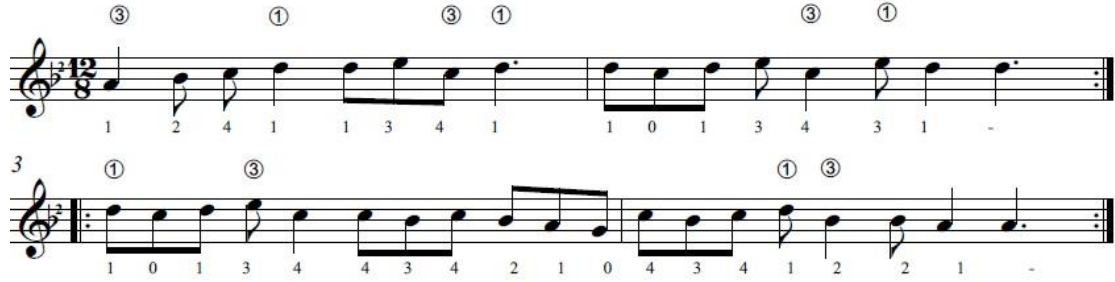

Şekil 279. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Sol karar
1.Tel:Mi
2.Tel:La
3.Tel:Si

ATA BARI

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

Şekil 280. Ata Bari adlı eserin Sol kararda icrasının notası

Sol karar
Tonal Karşılığı Bb

Notaya Alan
Muzaffer Sarısözen
Yöresi
Artvin
Kimden Alındığı
Artvin Ekibi

ATA BARI

The image shows two staves of musical notation for the piece 'ATA BARI'. The first staff is in 12/8 time and the second staff is in 3/4 time. Both staves are in the key of Bb. The notation includes various notes, rests, and fingerings (1, 2, 3, 4, 0) indicated by circled numbers above the notes. A large watermark 'ATA BARI' is visible in the background.

Şekil 281. Sol perdesinde sol karar icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Si bemol olan notası

KARCİĞAR MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ

The image shows a single staff of musical notation for the 'KARCİĞAR MAKAM DİZİSİ ÖRNEĞİ'. The staff is in the key of Bb and shows a sequence of notes: Bb, C, D, E, F, G, A, B. A large watermark 'ATA BARI' is visible in the background.

Karar Sesi: Dügâh perdesidir.

Seyri: İnici- Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde uşak dörtlüsüne Neva'da hicaz beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir. (Kürdi dörtlüsü + Nevada hicaz dörtlüsü)

Güçlüsü: Re (Neva)

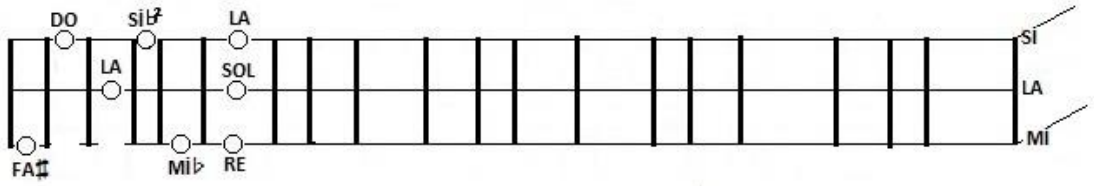
Bağlamanın sırasıyla alt tel (1. tel) Fa, orta tel (2. tel) Si bemol, üst tel (3. tel) Do sesi olarak akort edildiğinde bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek konumlandırmaların diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla nota üzerinde gösterilmektedir.

Bağlamanın icrasında tercih edilen karara göre bağlamanın klavyesi üzerinde perdelere göre oluşabilecek pozisyon konumlarının diziler üzerinde tel ve parmak numaralarıyla örneklendirilmektedir. Tercih edilen karar seslerine göre her kararda dizi olarak üç farklı konum oluştuğu görülmektedir. Bağlamanın klavyesinde üç farklı

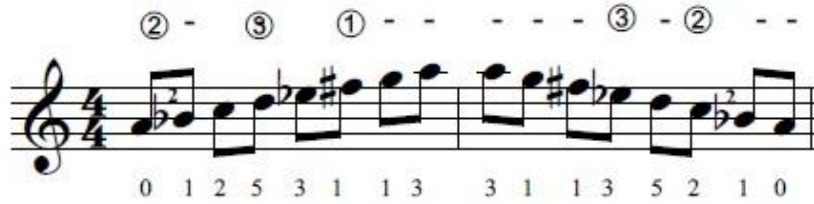
konumlandırma olarak bağlamanın perdeleri üzerinde diziler görsel çizimlerle gösterilmektedir. Üçüncü telde birinci parmak karar sesinde **birinci konum**, İkinci telde birinci parmak karar sesinde **ikinci konum**, birinci telde birinci parmak karar sesinde **üçüncü konum** şeklinde konumlandırmalarla icra şekilleri ile birinci konumda eser örneklendirilmiştir.

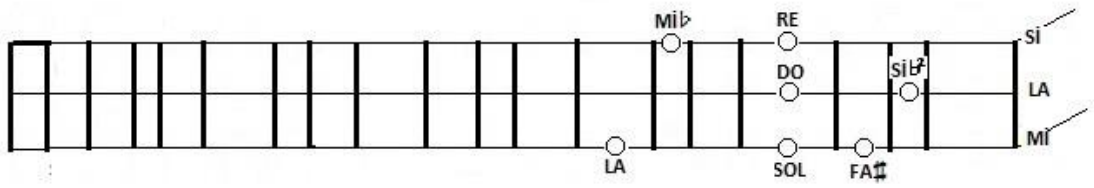
Şekil 282. Sol kararlı Karcığar makam dizisinde 1. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları

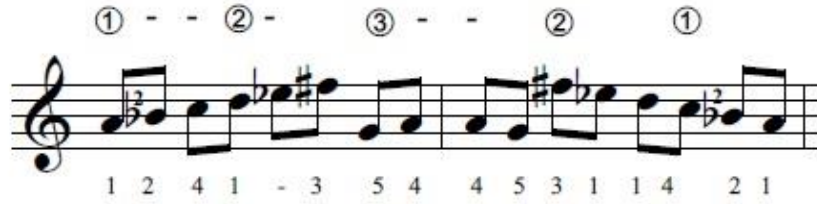
Şekil 283. 1. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

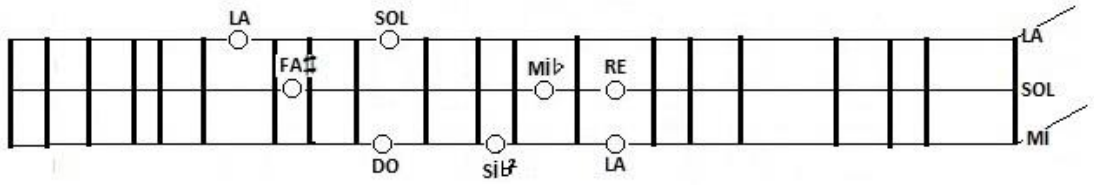
Şekil 284. Sol kararlı Karcığar makam dizisinde 2. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları

Şekil 285. 2. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Şekil 286. Sol kararlı Karcıgar makam dizisinde 3. konum çıkıcı-inici dizi, parmak ve tel numaraları

Şekil 287. 3. Konumda dizinin perdeler üzerinde görünümü

Sol Karar
1.Tel:Fa#
2.Tel:Si
3.Tel:Do#

MOR KOYUN

Yöresi
Ankara
Kimden Alındığı
Ahmet Yamacı

3 - - - 1 - - - - 3 1 3 1 - 3 - - - 1 3 1 3 - - - - - - -

4 2 1 2 4 1 1 4 2 4 1 4 1 4 1 3 4 2 2 4 1 4 1 4 2 2 1 1 2 4 2 4 2 1 -

5

9 3 - 1 3 1 3 - - - - - - - -

2 4 1 4 1 4 2 2 1 1 2 4 2 4 2 1 -

Şekil 288. Mor Koyun adlı eserin Sol kararda icrasının notası

Mor Koyun eserinin Sol kararda icrasının bağlamada tonal karşılığı(tonu) Si Bemol notası

4.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Alan uzmanlarından elde edilen bulgular doğrultusunda yenilikçi kısa sap bağlama düzeni transpoze icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri şu şekilde sıralanmıştır:

1. Tellere göre pozisyon bilgisi eksikliği: Bu görüşü destekleyen alan uzmanlarının göze çarpan ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.
 - “Transpoze icrada karşılaşılan en büyük ve önemli problem bana göre bağlamanın pozisyonlarında hâkimiyetin sağlanmaması olduğunu düşünüyorum.” (AU1)
 - “Kısa sap bağlama düzeninde transpoze icrasının gerçekleşmesi için tellere göre değişebilecek pozisyon yapılarının iyice benimsenmiş olması gerekmektedir.”(AU3)
 - “Transpoze icrayı bağlamada kusursuz uygulayabilmek için bağlama düzeninde pozisyon bilgisine yani klavyenin iyi tanınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. .” (AU5)

- “Bağlamaya olan hâkimiyet ve her telde karar kabul edilecek olan karar seslerine göre pozisyon oluşturabilecek birikime sahip olmak gerekmez.” (AU7)

Alan Uzmanlarına göre Transpoze icrada karşılaşılan en büyük problemin pozisyon bilgisi eksikliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan uzmanları bu problemin pozisyon hâkimiyeti sağlanarak giderilebileceğini belirtmişlerdir. Pozisyon hâkimiyetinin ise farklı pozisyonlarda eser örnekleri icra edilerek kazanılabileceğini belirtmişlerdir.

2. La kararlı icranın transpozeye olumlu aktarılamaması: Bu görüşü destekleyen alan uzmanlarının göze çarpan ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

- “La kararlı icranın diğer ana perdelerde yapılacak olan transpoze icraların gerçekleşmesi için La kararlı dizinin olumlu aktarım yapılarak diğer kararlara taşınması ile başarı sağlanacaktır .” [AU2]
- “Gerçekleştirilen icralar La kararlı olduğundan diğer ana karar seslerinde La kararlı düşünerek daha rahat transpoze gerçekleştirilebilmektedir. [AU6]
- “Bağlama notaları ve yapılan icralar La kararlı yapılmaktadır. Var olan mantık üzerinden, transpoze yapılacak karar sesine La karar icrayı götürmek ve dizileri karar seslerine taşımak transpozeyi kolaylaştıracağını düşünüyorum. [AU1]

Alan Uzmanlarına göre Transpoze icrada karşılaşılan İkinci büyük problemin La kararlı icranın olumlu aktarılamaması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu problemin la kararlı icranın diğer kararlara olumlu aktarılması ile giderilebileceğini belirtmişlerdir. Bu aktarım ise ancak bağlamanın akort ve perde sistemine hâkimiyetle ve çalınacak eserdeki makamsal dizilerin perde sistemine uygun bir şekilde aktarılması ile gerçekleşecektir.

3. Karar sesine göre açık tellerin hangi sesler olduğunun bilinmemesi: Bu görüşü destekleyen alan uzmanlarının göze çarpan ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.
- “Bağlamanın akordu ihtiyaca ve boyutlarına göre değişkenlik göstermektedir. Bağlamanın boyutlarına ve düzenlere hakim olmayan icracı problem yaşayabilir.” [AU5]

- “İcracının çalacağı karar sesine göre açık(boş) tellerinin hangi sesler olacağını bilmesi gerekmektedir.” [AU1]

Alan uzmanları ile yapılan görüşmeler doğrultusunda transpoze icra ile ilgili tespit edilen problemlerde önemli etkenlerden birisinin “Karar sesine göre açık tellerin hangi sesler” olduğunun bilinmemesinden kaynaklandığı görülmüştür.

4. Do akortlanmış bağlamada karar seslerin tonal karşılığının bilinmemesi: Bu görüşü destekleyen alan uzmanlarının göze çarpan ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.
 - Bağlamanın karar sesi tonal olarak Do ayarlanmış bağlamanın karar seslerini hesaplayabilmesi adına perdelerinde tam ses yarım ses gibi aralık bilgisine sahip olması gerekmektedir. [AU7]
 - Bağlama icracısının akort yaptığında boş tellerinin hangi sesler olduğunu bilip ona göre tonunu bulabilmesi gerekir. [AU2]
5. Si bemol² ve Fa diyez² perdesinin her karar sesinde olmaması (perde eksikliği): Bu görüşü destekleyen alan uzmanlarının göze çarpan ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.
 - Karar seslerine ve pozisyonların konumlandırılış biçimlerine göre koma seslerinin kullanılıp kullanılmayacağı perde durumları oluşmaktadır. [AU4]
 - İcrası yapılan karar seslerinde Si bemol² ve Fa diyez² seslerini karşılayan perde olmaması durumunda ilave perde ya da var olan perdenin yerlerinde geçici bir değişiklik yapılarak elde edilebilir. [AU3]
6. Yanlış tezene vuruşu ve parmak numarası kullanılması: Bu görüşü destekleyen alan uzmanlarının göze çarpan ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.
 - Bağlama düzeni icracılarının tezene vuruşlarının pozisyonlara göre hakimiyet sağlaması gerekmektedir. Transpoze icranın gerçekleştirilmesinde sağ el koordinasyonu(solaklar için sol el) kusursuz olması gerekmektedir.

- Transpoze icrada pozisyon geçişlerinin aksamadan gerçekleştirilebilmesi için tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına teknik açıdan yeterlilik gerekmektedir. [AU4]
- Tezene vuruşlarının doğru kullanılması pozisyon geçişlerinde olduğu kadar ritmik düzen ve vurgu açısından da önem taşımaktadır. [AU6]

BÖLÜM 5

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Yenilikçi kısa sap bağlama düzeninde karşılaşılan problemleri tespit ederek çözüm önerisi ve model önerisi sunmayı amaçlayan bu araştırmada ulaşılan sonuçlar alt problemlere göre aşağıda sıralanmıştır:

5.1.1 Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Alt probleme göre sonuçlar bağlamanın kabul edilen Re-Sol-La akort yapısının standart bir ses yapısı olmamasına bağlı olarak tonal olarak Re-Sol-La seslerine denk gelmeyen fakat bu şekilde akort sistemi düşünülerek icra yapılmasından dolayı problemleri birlikte doğurmaktadır. Bağlamanın istenilen veya tercih edilen seslere akort edilip fakat alt, orta ve üst teller sırasıyla Re-Sol-La kabul edilerek icra yapıldığından dolayı tonal müzikte karşılıkları yapılan akorda göre değişmektedir.

Uzman görüşlerine dayalı olarak Re-Sol-La akort yapısını olumlu aktarım yaparak diğer kararlarda aynı şekilde düşünülerek icranın kolaylaştırılması sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Si karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenen alt probleme yönelik sonuçlar aşağıda belirtildiği gibidir.

- Bağlama düzeninde si kararlı bağlama icrası yapılırken nota olarak si karar üzerinden transpoze düşünüldüğünde icranın daha karmaşık hale geleceğinden La eksenli düşünülerek transpoze icrayı kolaylaştırıldığı,

- La kararlı basit makam dizilerinde örneklendirilen icra önerilerinde karşılaşılan problemlere çözüm önerisi olarak la eksenli notanın perdeler üzerinde üç pozisyon olarak olumlu aktarım yaparak icranın kolaylaştığı düşünülmektedir. Orta telin karar kabul edilerek yapılan pozisyon önerisinde si bemol iki perdesi için ilave perdeye ihtiyaç duyulduğu La eksenli bağlama düzeninin do diyez perdesinin ilave perde ile ikiye bölerek çözüme ulaştırıldığı,
- La kararlı basit makam dizilerini la eksenli perde yapısıyla düşündüğümüzde icra probleminin çözüme kavuşturulduğu düşünülmektedir. Fakat La kararlı basit makam dizilerinden Buselik, Kürdi, Hicaz makam dizilerinde perde yapısında problem yaşanmamaktadır. Fakat Si kararlı, ikinci teli karar kabul ettiğimiz pozisyonla icrada si bemol iki sesini karşılayan perdelerinin mevcut olmamasından dolayı ek perdeler bu sesleri elde etmemize kolaylık sağladığı,
- Si kararlı icralarda Uşşak ve Karcıgar makam dizilerinde bağlamanın perde yapısından kaynaklı problemlere farklı pozisyonlarda icralar yapılarak ve ek perdeyle ihtiyaç duyulan durumlara çözüm sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Do karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenen alt probleme yönelik sonuçlar aşağıda belirtildiği gibidir.

- Bağlama düzeninde do kararlı bağlama icrası yapılırken nota olarak do karar üzerinden transpoze düşünüldüğünde icranın daha karmaşık hale geleceğinden La eksenli düşünülerek transpoze icrayı kolaylaştırıldığı,
- La kararlı basit makam dizilerinde örneklendirilen icra önerilerinde karşılaşılan problemlere çözüm önerisi olarak la eksenli notanın perdeler üzerinde üç pozisyon olarak olumlu aktarım yaparak icranın kolaylaştığı düşünülmektedir. Üçüncü telin karar kabul edilerek yapılan pozisyon önerisinde si bemol iki perdesi için ilave

perdeye ihtiyaç duyulduğu La eksenli bağlama düzeninin do perdesinin ilave perde ile ikiye bölerek çözüme ulaştırıldığı,

- La kararlı basit makam dizilerini la eksenli perde yapısıyla düşündüğümüzde icra probleminin çözüme kavuşturulduğu düşünülmektedir. Fakat La kararlı basit makam dizilerinden Buselik, Kürdi, Hicaz makam dizilerinde perde yapısında problem yaşanmamaktadır. Fakat Si kararlı, ikinci teli karar kabul ettiğimiz pozisyonla icrada si bemol iki sesini karşılayan perdelerinin mevcut olmamasından dolayı ek perdeler bu sesleri elde etmemize kolaylık sağladığı,
- Do kararlı icralarda Uşşak ve Karcığar makam dizilerinde bağlamanın perde yapısından kaynaklı problemlere farklı pozisyonlarda icralar yapılarak ve ek perdeyle ihtiyaç duyulan durumlara çözüm sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Re karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?” şeklinde belirlenen alt probleme yönelik sonuçlar aşağıda belirtildiği gibidir.

- Bağlama düzeninde re kararlı bağlama icrası yapılırken nota olarak re karar üzerinden transpoze düşünüldüğünde icranın daha karmaşık hale geleceğinden La eksenli düşünülerek transpoze icrayı kolaylaştırıldığı,
- La kararlı basit makam dizilerinde örneklendirilen icra önerilerinde karşılaşılan problemlere çözüm önerisi olarak la eksenli notanın perdeler üzerinde üç pozisyon olarak olumlu aktarım yaparak icranın kolaylaştığı,
- La kararlı basit makam dizilerini la eksenli perde yapısıyla düşündüğümüzde icra probleminin çözüme kavuşturulduğu sonucuna varılmıştır.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Mi karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenen alt probleme yönelik sonuçlar aşağıda belirtildiği gibidir.

- Bağlama düzeninde mi kararlı bağlama icrası yapılırken nota olarak do karar üzerinden transpoze düşünüldüğünde icranın daha karmaşık hale geleceğinden La eksenli düşünülerek transpoze icrayı kolaylaştırıldığı,
- La kararlı basit makam dizilerinde örneklendirilen icra önerilerinde karşılaşılan problemlere çözüm önerisi olarak la eksenli notanın perdeler üzerinde üç pozisyon olarak olumlu aktarım yaparak icranın kolaylaştığı düşünülmektedir
- La kararlı basit makam dizilerini la eksenli perde yapısıyla düşündüğümüzde icra probleminin çözüme kavuşturulduğu düşünülmektedir.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Fa karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir ?” şeklinde belirlenen alt probleme yönelik sonuçlar aşağıda belirtildiği gibidir.

- Bağlama düzeninde Fa kararlı bağlama icrası yapılırken nota olarak Fa karar üzerinden transpoze düşünüldüğünde icranın daha karmaşık hale geleceğinden La eksenli düşünülerek transpoze icrayı kolaylaştırıldığı,
- La kararlı basit makam dizilerinde örneklendirilen icra önerilerinde karşılaşılan problemlere çözüm önerisi olarak la eksenli notanın perdeler üzerinde üç pozisyon olarak olumlu aktarım yaparak icranın kolaylaştığı düşünülmektedir. Üçüncü telin karar kabul edilerek yapılan pozisyon önerisinde si bemol iki perdesi için ilave perdeye ihtiyaç duyulduğu La eksenli bağlama düzeninin sol perdesinin ilave perde ile ikiye bölerek çözüme ulaştırıldığı,

- La kararlı basit makam dizilerini la eksenli perde yapısıyla düşündüğümüzde icra probleminin çözüme kavuşturulduğu düşünülmektedir. Fakat La kararlı basit makam dizilerinden Buselik, Kürdi, Hicaz makam dizilerinde perde yapısında problem yaşanmamaktadır. Fakat Fa kararlı, ikinci teli karar kabul ettiğimiz pozisyonla icrada si bemol iki sesini karşılayan perdelerinin mevcut olmamasından dolayı ek perdeler bu sesleri elde etmemize kolaylık sağladığı,
- Fa kararlı icralarda Uşşak ve Karcıgar makam dizilerinde bağlamanın perde yapısından kaynaklı problemlere farklı pozisyonlarda icralar yapılarak ve ek perdeyle ihtiyaç duyulan durumlara çözüm sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Sol karar bağlama düzeni icrasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri nelerdir?” şeklinde belirlenen alt probleme yönelik sonuçlar aşağıda belirtildiği gibidir.

- Bağlama düzeninde Sol kararlı bağlama icrası yapılırken nota olarak Sol karar üzerinden transpoze düşünüldüğünde icranın daha karmaşık hale geleceğinden La eksenli düşünülerek transpoze icrayı kolaylaştırıldığı,
- La kararlı basit makam dizilerinde örneklendirilen icra önerilerinde karşılaşılan problemlere çözüm önerisi olarak la eksenli notanın perdeler üzerinde üç pozisyon olarak olumlu aktarım yaparak icranın kolaylaştığı düşünülmektedir.
- La kararlı basit makam dizilerini la eksenli perde yapısıyla düşündüğümüzde icra probleminin çözüme kavuşturulduğu düşünülmektedir.

5.1.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Alan uzmanlarının konuya yönelik verdikleri cevaplar doğrultusunda yenilikçi kısa sap bağlama düzeni transpoze icrasında karşılaşılan problemler aşağıda sıralanmıştır.

- Tellere göre pozisyon bilgisi eksikliği,
- La kararlı icranın transpozeye olumlu aktarılamaması,
- Açık tellerin karara göre hangi sesler olduğunun bilinmemesi,
- Do akortlanmış bağlamada karar seslerin tonal karşılığının bilinmemesi
- Si bemol² ve Fa diyez² perdesinin her karar sesinde olmaması (perde eksikliği)
- Yanlış tezene vuruşu ve parmak numarası kullanılması

Bu sonuçlarla birlikte araştırmadan elde edilen genel sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Transpoze icrayı her karara taşıdığımızda bağlama üzerinde hâkimiyet arttırıcı ve pozisyon bilgisini geliştirici bir yönünün olduğu görülmektedir. Farklı karar ve makam dizilerinde yapılan icraların pratik yapılabilmesine olanak sağladığı ve karşılaşılan problemlere pozisyon bilgisinin yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda getirilen öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Bağlama icrasını kolaylaştırmaya yönelik bu tür çalışmalar zenginleştirilmelidir.
- Türklerin geleneksel sazı olan bağlama ile ilgili alan uzmanları bir araya gelerek ortak kararlar almalı, eğitimin her kademesindeki bütün alanlar dâhil edilerek sistemli bir çalışma ile bu eğitim benimsenmeli, benimsetilmeli ve bu eğitimin sürekliliği için çeşitli çalışmalar yapılmalıdır.
- Bağlama eğitiminin niteliğini arttırıcı ve bu eğitime özendirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Bağlama icrasına yönelik uygulamada kolaylık sağlayacak yenilikçi akımların geliştirilmesi bağlama sazına olan ilgiyi arttıracak ve uygulamada verimlilik sağlayacaktır. Bu nedenle icraya yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir.

- Bağlama icrasında transpoze icranın öğretime bağlama üzerindeki pozisyon bilgisini ve bağlamaya hâkimiyeti arttıracığından bu tür çalışmaların daha çok teşvik edilip desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

Abdullahzade, G. (2009). “Azerbaycan Milli Musiqi Aletlerinin Berpası ve Muhafizesi” [Bildiri] Aynur Koçak (Ed.). Halk Müziğinde Çalgılar Uluslararası Sempozyum Bildirileri, 14-16 Aralık 2007, (s.28-39), İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.

Açın, C.(1994). “Enstrüman Bilimi” İstanbul: Yenidogan Basımevi.

Akdağ, A. (2013). Bağlama Çalgısında Pozisyon Yaklaşımları Ve Kromatik Pozisyon Yaklaşımının Bağlama Ve Bozuk Düzeninde İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Musikisi Ana Sanat Dalı

Akdoğu, O. (1996). “Türk Müziğinde Türler ve Biçimler” İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi.

Aktı, E. (1995). Yayınlanmamış Halk Müziği Ders Notları. İstanbul: İ.T.Ü. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı.

Arafat, Z. (2008). “Kısa Sap Bağlama Düzeni” İstanbul: Nota Yayıncılık.

Ataman, A. (2009). Bu Toprağın Sesi Halk Musikimiz. Türk Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul.

Ataman, S. Y. (1991). Atatürk ve Türk Musikisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Büyüköğeneç, P. (2018). Okul Öncesi Müzik Eğitiminin Önemi ve Eğitim Yöntemleri, Akü Amader / Say 7.

Büyüköztürk, Ş., Kılı Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (10. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.

Creswell, J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc

Emnalar, Atınç, 1998, Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı, İzmir

Eravşar, R. (2012). “Âşıklık Geleneği Bağlamında “Bağlama”nın Anadolu’daki Yayılma Alanları” Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2(1), 31-35.

Gâzmihâl, M. R. (1958). Baş Ozan Korkut Ata ve Onun Yelteme Kopuzu. Türk Folklor Araştırmaları, C.5, S.104 s.1655.

Göktaş, U. (2020). Bağlama İcrasındaki Çeşitliliğe Yönelik Tespitler, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haşhaş, S. (2013). “Bağlama Eğitiminde Bağlama Tutuş, Mızrap (Tezene) Tutuş-Vuruş Yönlerinin Yeri ve Önemi Üzerine Bir İnceleme” (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı.

Haşhaş, S. (2022). Türk Halk Müziği-THM Bilgileri-Uzun Havalar-Kırık Havalar, Efe akademi Yayınları.

İmik, Ü. (2020). Sosyal, Kültürel, Tarihi ve Coğrafik İçerikleriyle Türkülerimiz, Akademisyen Kitapevi A.Ş., Ankara

İmik, Ü., Haşhaş, S. 2014, Çalgı Kalitesinin Performans ve Başarıya Etkilerine Yönelik Görüşler “Bağlama Örneği”, İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi, Cilt/Vol. 4 Sayı/No.9 (2014):59-68

Kahyaoğlu, Y. (2019). Türk Müziğinde Transpoze (Şed/Göçürme), İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi Volume/Cilt:5 No/Sayı:2

Karadeniz, M.E. (1965). Türk Musikisinin Nazariye ve Esasları, Ankara, Kültür Yayınlar

Kınık, M. (2011). “Türk Halk Müziği Çalgı Topluluklarının Yapılanması ve Bağlama” Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30(1), 211-234.

Koca, T., Onaran Z. (1987). Gül-Deste Nefesler, Ezgiler, Notalar, Ankara.

Kurt, N. (2016). Bektaşî Cemlerinde “Deste Bağlama” Geleneğinde Bağlama Adının Kaynağı. EÜ Devlet Konservatuvarı Dergisi, S.52.

Merriam, S. B. (1998). Qualitative research and case study applications in education. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Ölmez, M. (2011). “Türkçe’de Ezgi ve Kopuz Hakkında”. (Ed. Oğuz Elbaş, Dr. Mehmet Kalpaklı, Okan Murat Öztürk), Türkiye’de Müzik Kültürü. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını

Özbey, Ö. (2014). Udda Farklı Akortlar ve Transpoze icralar, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Özdemir, U. (2019). Notanın Otoritesi, Otoritenin Notası: Türkiye’de Nota-Merkezli Resmî Halk Müziğinin Yapısökümü, Rast Müzikoloji Dergisi, 7(2), s.2122-2148

Öztürk, O. M. Onyedî’den YirmiDört’e: Bağlama Ailesi Çalgılar ve Geleneksel Perde Sistemi. Kocaeli Üniversitesi- Motif Vakfı, Uluslararası Halk Müziğinde Çalgılar Sempozyumu. 14-16 Aralık 2007. Kocaeli.

Parlak, E. (2000). Türkiye’de El ile (Şelpe) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri

Patton, M. Q. (1990). Qualitative Evaluation and Research Methods. California: Sage Publications.

Sağ, A. (2004). Muhalif Bağlama (Arif Sağ Kitabı), Söyleşi; Şenay Kalkan, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Say, Ahmet, 2004, Müzik Sözlüğü, Müzik Ansiklopedisi Yayınları

Saygun, A. A. (1937). Rize Artvin ve Kars havalisi türkü saz ve halk oyunları hakkında bazı malûmat. İstanbul: Nümune Matbaası.

Théma Larousse Tematik Ansiklopedi (1993-1994). Cilt 6, Milliyet Yayınları.

Turhan, S. (1992). Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler, Kültür Bakanlığı Yayınları/1414 Kültür Eserleri Dizisi/179.

Yücel, H., Gürbüz, M., Şahin, M. (2011). Türk Halk Müziği Üzerine Bir İnceleme, uluslararası insan bilimleri dergisi ISSN: 1303-5134 S.

İnternet Kaynakları

- <http://www.boranmuzik.net/images/oyma-baglama-teknesi-3-3.jpg>
- <https://www.youtube.com/watch?v=FSMBnWASaPs>
- <https://www.mydukkkan.com/saz-cde3m-cura-dip-esik-maun-u-46785>
- <https://www.youtube.com/watch?v=AJHN8B-kqNM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=RoTr0V6AZiY>

Resim Kaynakçası

Resim 1. Bağlama Teknesi.

<https://boranmuzik.net/oyma-baglama-teknesi-satisi.php>

<http://www.boranmuzik.net/images/news/baglama-teknesi-3.jpg>

Erişim Tarihi: (05.11.2021)